

Συνήγορος του Παιδιού - Διαβούλευση για τα INTERNET
ΚΑΦΕ 30.10.2008

Γιώργος ΜΟΣΧΟΣ, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού (cr@synigoros.gr // www.0-18.gr // τηλ.210-7289703 // fax 210-7289639):

..... Ο Συνήγορος του Πολίτη και ειδικότερα ο Συνήγορος του Παιδιού σας καλωσορίζει στη σημερινή κλειστή συνάντηση Διαβούλευσης για τα «ίντερνέτ-καφέ».

Χαιρόμαστε πολύ που είστε κοντά μας, σε μια προσπάθεια να ανοίξουμε μία κουβέντα για ένα θέμα, που προβληματίζει το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας.

Ηδη έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί αρκετά, ενώ σημερινός σκοπός μας είναι να προβληματισθούμε από κοινού, να καταθέσουμε προτάσεις, και να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, έτσι ώστε στη συνέχεια να συμβάλλουμε στην καθιέρωση ενός καλύτερου συστήματος προστασίας των ανηλίκων στη χώρα μας, σε σχέση με τη χρήση των υπηρεσιών των καταστημάτων «ίντερνετ-καφέ», των οποίων η χρήση στη χώρα μας -από παιδιά και ενήλικες- έχει διαδοθεί πολύ τα τελευταία χρόνια. Τα λεγόμενα «ίντερνετ-καφέ» αφενός μας προσφέρουν μια σειρά αγαθών χρήσιμων στους πολίτες, όπως π.χ.: ενημέρωση, εκπαίδευση, ψυχαγωγία, επικοινωνία, αφετέρου όμως μας προβληματίζουν οι επιβλαβείς επιπτώσεις, που

ελλοχεύουν για την ψυχική και σωματική υγεία των ανηλίκων χρηστών των υπηρεσιών τους.

Εμείς -στα 5 χρόνια λειτουργίας του θεσμού του Συνηγόρου του Παιδιού, έχοντας κάνει πολλές επισκέψεις σε σχολεία ανά την Ελλάδα, επικοινωνίες με εκπαιδευτικούς και αρμόδιους φορείς, εισπράξαμε την ανησυχία, που εκφράσθηκε έντονα και από τα ίδια τα παιδιά και οι εφήβους, δεν είναι απλά χρήστες αυτών των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, αλλά σκέφτονται και προβληματίζονται πάνω στο θέμα αυτό, όπου κατά τον παρόντα χρόνο δεν υπάρχει όριο, ούτε θεσμικό πλαίσιο για τους ανήλικους.

Η αλήθεια είναι ότι -εγώ ο ίδιος- έχω συναντηθεί σε σχολείο με μαθητές που σχεδόν κοιμόντουσαν, παραδεχόμενοι ότι το όλο το προηγούμενο βράδυ -μέχρι τις 2-3 τα ξημερώματα- ήταν στο ίντερνετ-καφέ. Μάλιστα, σε ερώτησή μου σε συγκεκριμένο μαθητή για το εάν και πώς οι γονείς του ελέγχουν αυτή την κατάσταση, μου απάντησε ότι οι γονείς του απουσίαζαν από το σπίτι, ενώ παράλληλα εκείνος βρισκόταν στο ίντερνετ-καφέ της γειτονιάς τους.

Όταν το άκουσα αυτό, αποφάσισα ότι πρέπει πλέον να ενεργοποιηθούμε. Όλοι ξέρουμε τι συμβαίνει, αφού πρόκειται για μία ακόμη πραγματικότητα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Συνεπώς, πρέπει να κάνουμε κάτι ουσιαστικό για το φαινόμενο αυτό.

Η δέσμευση για ενεργοποίηση δεν συνεπάγεται το «πέραςμα» σε μία ξαφνική ανατροπή κεκτημένων, ή σε ένα ηθικό πανικό, γεμάτο απαγορεύσεις.

Είναι κεκτημένο της διεθνούς, της ευρωπαϊκής και της ελληνικής «κουλτούρας», το να μπορεί πλέον ο καθένας μας να χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο και τις παροχές του για την πρόσβαση σε γνώση, αγαθά & υπηρεσίες.

Στο ξεκίνημα της σημερινής μας κουβέντας, θα ήθελα να καλέσω τους παρόντες, να παρουσιαστούν στην ομήγυρη. Έχετε ήδη στο φάκελο, που σας δώσαμε, ένα κατάλογο με τους προσκεκλημένους της σημερινής Διαβούλευσης. Όσοι, λοιπόν, από μας μπορέσαμε να ανταποκριθούμε θα παρουσιάσουμε τον εαυτό, την ιδιότητα και το φορέα μας στη συνέχεια.

Ο σκοπός μας σήμερα, είναι να ακούσουμε ο ένας τον άλλον, να ανταλλάξουμε ιδέες, περιγράφοντας το φαινόμενο, αλλά και συζητώντας το τι μπορεί να γίνει για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών του στους ανηλίκους. Θα είμαστε όσο πιο πρακτικοί γίνεται στα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν.

Έχουμε κοντά μας και τον εκλεκτό εκπρόσωπο της αρμόδιας Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας & Τεχνολογίας της Βουλής, και σας ευχαριστούμε πολύ κ. Αδρακτά, που ανταποκριθήκατε άμεσα στο κάλεσμά μας, έτσι ώστε να βρίσκεστε σήμερα ανάμεσά μας.

Επισημαίνω στο σημείο αυτό, ότι η Επιτροπή αυτή την περασμένη χρονιά αφιέρωσε πολύ χρόνο στη θεματική των ηλεκτρονικών μέσων, των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα του Διαδικτύου. Σας προσκαλούμε, λοιπόν, κα.Αδρακτά να μας αναφέρετε στη συνέχεια και τα συμπεράσματά σας και προς ποια κατεύθυνση οδεύουμε μελλοντικά, σε σχέση με το θέμα αυτό.

Έχουμε φυσικά και τους υπόλοιπους σημαντικούς εκπροσώπους, που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση για τη σημερινή Διαβούλευση και των οποίων τις θέσεις, απόψεις και προβληματισμούς θα ακούσουμε, επίσης, στη συνέχεια.

Κάποιοι προσκεκλημένοι μας απουσιάζουν αιτιολογημένα, όπως για παράδειγμα ο κ. Σφακιανάκης -τον γνωρίζετε όλοι σας πολύ καλά- από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, που χρειάστηκε να ασχοληθεί προσωπικά -με την πολύτιμη συνδρομή της ομάδας του- με ένα

ακόμη έκτακτο περιστατικό. Προφανώς, όμως, είμαστε συντονισμένοι, τόσο με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, όσο και με την Ελληνική Αστυνομία, σε σχέση με τους προβληματισμούς, αλλά Προτείνω, λοιπόν, να ξεκινήσουμε -καταρχάς- με την παρουσίαση της ομήγυρης, έτσι ώστε να γνωρίζουμε όλοι ποιοι είμαστε σήμερα εδώ.

Μετά θα κάνω μία πολύ σύντομη εισήγηση εισαγωγής στο θέμα, και στη συνέχεια θα καλέσω εσάς να πάρετε -ο καθένας με τη σειρά του- το λόγο.

Να ξεκινήσω, λοιπόν, την παρουσίασή μας από εσάς, κυρία Πανταζή;

Ειρήνη ΠΑΝΤΑΖΗ-ΜΕΛΙΣΤΑ: Λέγομαι Ειρήνη Πανταζή-Μελίστα, είμαι Αντιεισαγγελέας Εφετών Αθηνών, και Πρόεδρος της Εταιρίας Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών. Στη σημερινή Διαβούλευση εκπροσωπώ το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Αικατερίνη ΤΣΩΝΗ: Λέγομαι Τσώνη Αικατερίνη, είμαι Διευθύντρια στην Γενική Γραμματεία Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης, στη Διεύθυνση Τεχνικού Ελέγχου.

Αθηνά ΠΑΣΣΙΟΥ: Καλημέρα σας, είμαι η Αθηνά Πάσσιου, Δικηγόρος. Σήμερα εκπροσωπώ την Επιστημονική Επιτροπή του Εθνικού Παρατηρητήριου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, του Υπουργείου Παιδείας και θα χαρώ πάρα πολύ να ακούσω τι έχουμε να πούμε όλοι μας, και να συντονιστούμε αναλόγως. Ευχαριστώ πολύ.

Μαρία ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ: Καλημέρα σας, ονομάζομαι Μαρία Παπακυριάκου, εκπροσωπώ το Νέο Ινστιτούτο Καταναλωτών, το «Νέο ΙΝΚΑ», είμαι Σύμβουλος Καταναλωτών και χαίρομαι πολύ που παρευρίσκομαι στη σημερινή Διαβούλευση.

Γιώργος ΠΑΥΛΙΚΑΚΗΣ: Καλημέρα σας και από μένα, λέγομαι Γιώργος Παυλικάκης, εκπροσωπώ την Ένωση Καταναλωτών Ποιότητας Ζωής,

την ΕΚΠΟΙΖΩ, είμαι ο Γενικός Γραμματέας και ταυτόχρονα είμαι εκπαιδευτικός στην Δημόσια Εκπαίδευση.

Θανάσης ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Καλημέρα και από μένα. Ονομάζομαι Θανάσης Ζαχαριάδης, εκπροσωπώ το Πανελλήνιο Σωματείο Ιδιοκτητών «ίντερνετ-καφέ», και ταυτόχρονα είμαι ιδιοκτήτης της εταιρείας G-net.

Γιώργος ΤΟΚΑΣ: Καλημέρα σας, λέγομαι Τόκας Γιώργος, είμαι ο Πρόεδρος του Σωματείου Τεχνικών Ψυχαγωγικών Ηλεκτρονικών Παιχνιδιών Βορείου Ελλάδος.

Παναγιώτης ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Αδρακτάς Παναγιώτης, Βουλευτής του Νομού Ηλείας, Πρόεδρος της *Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας* του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

Παναγιώτης ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Καλημέρα, ονομάζομαι Γιαννακόπουλος Παναγιώτης, είμαι καθηγητής στο ΤΕΙ Πειραιά, και σήμερα εκπροσωπώ τη μη-κυβερνητική οργάνωση ΑΘΗΝΑ.

Πέπη ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ: Καλημέρα, λέγομαι Πέπη Καλογήρου, είμαι Υπεύθυνη Νομικών Θεμάτων στο Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων.

Ιωάννα ΠΡΟΚΑΚΗ: Καλημέρα σας, ονομάζομαι Ιωάννα Προκάκη, εκπροσωπώ την Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, στο θέμα των Οπτικοακουστικών και της Προστασίας των Ανηλίκων από τα Ραδιοτηλεοπτικά Μέσα.

Ειρήνη ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ: Γεια σας και από μένα. Ονομάζομαι Ειρήνη Ανδριοπούλου, εκπροσωπώ κι εγώ το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων και είμαι Υπεύθυνη Θεμάτων Οπτικοακουστικής Αγωγής.

Βερόνικα ΣΑΜΑΡΑ: Καλή σας μέρα, ονομάζομαι Βερόνικα Σαμαρά, είμαι επικεφαλής του Ελληνικού Κόμβου Ασφαλούς Διαδικτύου του Safer Internet GR.

Άρτεμις ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Καλημέρα, ονομάζομαι Τσίτσικα Άρτεμις, είμαι παιδίατρος, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών και επιστημονική

υπεύθυνος της Μονάδας Εφηβικής Υγείας, της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Νοσοκομείου Παίδων «Παν. και Αγλ. Κυριακού».

ΜΟΣΧΟΣ: Κλείνοντας τον κύκλο γνωριμίας μας, να σας ενημερώσω ότι στο *Συνήγορο του Παιδιού*, έχουν ασχοληθεί ειδικότερα με το θέμα των ίντερνετ-καφέ, δυο από τους συνεργάτες μου, η κ.Μαρία Τσαγκαρη, που είναι ψυχολόγος, και η κ.Αλεξάνδρα Μοσχοπούλου, η οποία είναι νομικός-εγκληματολόγος.

Στην προσέγγισή μας προσπαθήσαμε να λάβουμε υπόψη, τόσο τα δεδομένα που έρχονται από την επιστημονική κοινότητα -και για μας είναι πάρα πολύ χρήσιμα- να δούμε τι διαπιστώνεται στην πράξη από τους εφήβους που είναι εκτεθειμένοι στην αλόγιστη και εξωτερική χρήση του Διαδικτύου, όσο και να εξετάσουμε το ζήτημα πρακτικά, γι'αυτό προσκαλέσαμε -και είναι σημαντικό που έχουμε κοντά μας- και εκπροσώπους Υπουργείων, αλλά και εκπροσώπους των παρόχων αυτών των υπηρεσιών, δηλαδή των internet-café, για να ακούσουμε πώς βλέπουν οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες των καταστημάτων και οι πάροχοι, τη δυνατότητα προστασίας των ανηλίκων χρηστών. Γιατί είμαι σίγουρος ότι και όλους μάς απασχολεί το ζήτημα αυτό, και δεν έχει κανένας πλειοδοσία πάνω στο ενδιαφέρον για τα παιδιά μας, έως 18 ετών. Το θέμα, τώρα, είναι πού μπορούμε να φτάσουμε και τι βήματα μπορούμε να κάνουμε υπέρ των ανηλίκων στον τομέα αυτό. Μελετήσαμε με προσοχή το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο. Αυτό που συμπεράναμε και γνωρίζουμε όλοι, είναι ότι έχουν γίνει κάποια βήματα στην κατεύθυνση του ελέγχου των καταστημάτων που παρέχουν ηλεκτρονικά παίγνια στην χώρα μας, με προβλήματα συνταγματικότητας και προσαρμογής προς το Κοινοτικό Δίκαιο. Αλλά ειδικά ως προς την χρήση των internet-cage, δεν έχουμε ακόμα θεσμοθετήσει κάποια μέτρα, και εμείς στο *Συνήγορο του*

Παιδιού χαιρόμαστε ιδιαίτερα, που η Βουλή των Ελλήνων έχει προβληματιστεί πάνω στη θεματική αυτή, και έχει ανοίξει αυτό το δρόμο Διαβούλευσης.

Εν συντομία θα αναφέρω τα επιμέρους ζητήματα, που εμείς στο Συνήγορο θέτουμε στο τραπέζι της σημερινής μας Διαβούλευσης. Κάποιους μπορεί να τους ξενίσουν αυτά τα θέματα, ενώ κάποιους άλλους μπορεί να τους προβληματίσουν.

Καταρχάς, πιστεύουμε ότι για τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά – δεν αναφερόμαστε στους εφήβους που έχουν μία σχετική αυτονομία- ίσως, για τα παιδιά κάτω από τα 14 έτη, θα πρέπει η πρόσβαση σε internet-café και χρήση των υπηρεσιών τους, πιθανόν να τίθεται υπό τη γνώση, έγκριση και αποδοχή των γονιών τους. Δηλαδή, να μην έχουμε παιδιά –για παράδειγμα 8 ή 9 χρονών- που να χρησιμοποιούν στις 10 ή 11 το βράδυ, ή ακόμα χειρότερα στις 12 τα μεσάνυχτα, τις υπηρεσίες των internet-café, χωρίς καν να το ξέρουν οι γονείς τους. Δηλαδή έστω μία υπογραφή τους, που να πιστοποιεί ότι «εγώ ο γονιός γνωρίζω ότι έρχονται εδώ τα παιδιά μου».

Υφίσταται, επίσης, ανοικτό ένα θέμα, αυτό της δυνατότητας χρήσης των υπηρεσιών των internet-café κατά τις μεταμεσονύχτιες ώρες –ίσως μετά τις 11μμ ή τις 12 τα μεσάνυχτα- όπου βεβαίως υπάρχει ένας έντονος προβληματισμός. Εμείς στο Συνήγορο του Παιδιού, θεωρούμε ότι ίσως θα πρέπει να εξετάσουμε την υπό περιοριστικές προϋποθέσεις χρήση των υπηρεσιών αυτών κατά τις μεταμεσονύχτιες ώρες. Ίσως, όχι για όλους τους ανηλίκους, αλλά σίγουρα για κάποιες ηλικίες, ιδίως κάτω των 16 ετών.

Υπάρχουν πρακτικές σε ορισμένες χώρες, όπου λειτουργεί το σύστημα της χρονοχρέωσης. Δηλαδή, ένα ανώτατο όριο χρόνου, που κάποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει ηλεκτρονικές υπηρεσίες του

Διαδικτύου, ή συγκεκριμένα παιχνίδια, στα internet-café ή αλλού στο Διαδικτυακό χώρο.

Το θέμα της χρονοχρέωσης, λοιπόν, τίθεται σαν ένα ζήτημα και θέλουμε να ακούσουμε τις τεχνικές προδιαγραφές που μπορεί να υπάρχουν, αν τελικά μπορεί να υπάρχει μια τέτοια οριοθέτηση, γιατί πολλοί επιστήμονες διεθνώς υποστηρίζουν ότι η εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου και των υπηρεσιών του, μπορεί να δημιουργήσει σοβαρότατες βλάβες στην ψυχοσωματική υγεία, ιδίως των ανηλίκων.

Θέτουμε προς συζήτηση, βεβαίως, και τη θεσμοθέτηση κάποιους είδους διαδικασίας ελέγχου και των καταστημάτων αυτών, αλλά και των υπηρεσιών τους. Δεν μιλάμε αναγκαστικά για μία επέκταση της αστυνομικής ευθύνης -έχει ευθύνη η αστυνομία σε σχέση με την εφαρμογή του νόμου- ούτε για αστυνομικοποίηση της χρήσης του INTERNET, αλλά για κάποιο είδος ελέγχου της τήρησης των προβλέψεων του νόμου και των προδιαγραφών που θα τεθούν, προς όφελος ιδίως των ανήλικων χρηστών.

Ειδικότερα, προτείνουμε προς περαιτέρω συζήτηση, την καθιέρωση της πιστοποίησης «φιλικών προς τα παιδιά» INTERNET ΚΑΦΕ, ως μία θετική και όχι αρνητική, ή απαγορευτική δράση. Δηλαδή, κάποια INTERNET ΚΑΦΕ που να πληρούν προδιαγραφές, που θα έχουμε θέσει μαζί με τους παρόχους, θα παίρνουν μία ειδική πιστοποίηση ότι σε αυτούς τους χώρους:

- Απαγορεύεται το κάπνισμα
- υφίσταται χώρος κατάλληλος
- ενημέρωση
- φίλτρα προστασίας

- κάποια παρακολούθηση/εποπτεία του πότε, πώς και για πόσο χρονικό διάστημα τα παιδιά εισέρχονται, παραμένουν και αποχωρούν από τα «ίντερνετ-καφέ».

Η εν λόγω πιστοποίηση, θα αποτελέσει στοιχείο επαυξημένης εμπιστοσύνης για το γονέα-κηδεμόνα, σε σχέση με το χώρο αυτό.

Γι'αυτή την ιδέα θέλουμε να ακούσουμε και τη δική σας γνώμη, έτσι ώστε να αξιολογήσουμε όλοι μαζί πόσο εφικτή & υλοποιήσιμη είναι.

Τέλος, να υπάρχει περισσότερη ενημέρωση, για οτιδήποτε αποφασιστεί, θεσμοθετηθεί και υλοποιηθεί, και μέσα από τηλεοπτικά μηνύματα και μέσα από όλους τους άλλους πιθανούς διαύλους επικοινωνίας & δημοσιοποίησης για την επαρκή ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και προειδοποίηση των γονέων, γιατί όπως όλοι ξέρουμε πριν & πάνω απ' όλα η ευθύνη είναι των γονέων, απέναντι στα παιδιά. Δεν μπορούμε με περιοριστικά μέτρα αστυνομικού χαρακτήρα να υποκαταστήσουμε την ευθύνη των γονέων, έναντι της προστασίας, ενημέρωσης, κοινωνικοποίησης & ψυχαγωγίας των παιδιών τους.

Αυτά από μένα σαν μία πρώτη εισήγηση. Θα ήθελα στην συνέχεια, καθώς παίρνουμε το λόγο ένας-ένας, να ακούσουμε τις απόψεις και τους προβληματισμούς του φορέα σας, το πού βρίσκεστε & τοποθετήστε σε σχέση με το θέμα, σε τι καταστάσεις & πρακτικές πορευόμαστε ως κοινωνία, και βεβαίως τι κρίνετε ως εφικτό & υλοποιήσιμο σε επίπεδο μελλοντικής συνεργασίας όλων των εμπλεκομένων θεσμών, φορέων, οργανώσεων & ατόμων.

Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, με τον κύριο Πρόεδρο της Ειδικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων. Κύριε Αδρακτά, παρακαλώ.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Επειδή στις εργασίες της Επιτροπής μας -παρότι ψάξαμε- δεν μπορέσαμε να βρούμε τους παρόχους & να τους καλέσουμε, μήπως θα ήταν εύκολο να ακούσω κι εγώ -επειδή δεν

θα μείνω πάρα πολύ- και όλοι μας τι λένε οι ίδιοι, που παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες; Αν έχουν κάποιες προτάσεις, πώς παίρνουν την άδεια λειτουργίας των καταστημάτων τους; Γιατί απ' ό,τι ξέρω, δεν υπάρχει τίποτα απ' όλα αυτά.

ΜΟΣΧΟΣ: Προσωπικά, δεν θα είχα αντίρρηση να ξεκινήσουμε έτσι, αφού σε αυτή τη Διαβούλευση επιχειρούμε μια αρχική συζήτηση για το θέμα. Ας ακούσουμε, λοιπόν, το σκεπτικό & κάποιους προβληματισμούς σας. Θέλετε να ξεκινήσετε, κύριε Ζαχαριάδη;

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Καταρχήν να πω ότι αυτά που άκουσα με χαροποιούν ιδιαίτερα, διότι δεν άκουσα τίποτα παράλογο, είναι όλα -να το πω έτσι απλά- εντός της κοινής λογικής και των κοινών συμφερόντων μας για την προστασία των παιδιών μας.

Τώρα, σαν Σωματείο είμαστε εδώ, μπορούμε να ανταλλάξουμε στοιχεία, έτσι ώστε -για οτιδήποτε μας χρειαστείτε- να είμαστε διαθέσιμοι για περαιτέρω συζήτηση. Προτάσεις υπάρχουν ήδη, άτυπα βέβαια, όχι σαν Σωματείο ...

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Πείτε μας, λοιπόν, από την εμπειρία σας, αυτό που βιώνετε...

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Βεβαίως... Η εμπειρία μου αυτή την στιγμή προέρχεται από τα καταστήματα, των οποίων είμαι ιδιοκτήτης και που τέλος πάντων υποστηρίζουμε από τεχνικής απόψεως. Εμείς είμαστε περίπου το 1,5% της σχετικής εθνικής αγοράς. Οπότε θα σας μιλήσω από την εμπειρία που προκύπτει από αυτό το 1,5% της αγοράς.

Εμείς, ήδη, από το 2007 έχουμε φροντίσει να συμμορφωθούμε με όλα αυτά τα οποία συζητούνται εδώ σήμερα. Δηλαδή, ήδη αυτή την στιγμή έχουμε ενημερωτικά φυλλάδια -σας έχω φέρει κάποια να δείτε- σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες μας, τα οποία τα κυκλοφορούμε προς τους νέους και προς τους γονείς.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Αυτά τα φυλλάδια τα έχετε εκδώσει, βέβαια, με δική σας πρωτοβουλία.

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Βεβαίως.

ΜΟΣΧΟΣ: Και αφορά το δικό σας δίκτυο καταστημάτων;

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Ναι, η έκδοση αυτή αφορά το δικό μας δίκτυο καταστημάτων. Ξαναλέω ότι αυτό αποτελεί το 1,5% της αγοράς. Σαφώς και σε καμία περίπτωση δεν μπαίνω στην λογική να πω ότι συντάσσονται μαζί μας, μαζί με μας, με την εταιρία μας και όλοι οι άλλοι επιχειρηματίες του κλάδου μας. Αλλά θεωρώ ότι αυτή είναι μια σωστή κατεύθυνση, προς την οποία θα πρέπει να κινηθούμε, και εμείς ήδη το πράττουμε, χωρίς να έχουμε κάποιο επιπλέον κίνητρο, πέρα από το ότι πιστεύουμε ότι είναι σωστό και χρήσιμο.

Επίσης, όσον αφορά την πρόσβαση και θέαση ακατάλληλου υλικού κ.λπ., υπάρχουν κάποια φίλτρα, δηλαδή όταν κάποιος προσπαθεί να ανοίξει ακατάλληλο υλικό εμφανίζεται ειδική σήμανση, ενώ επίσης στα ηλεκτρονικά παιχνίδια υφίσταται ειδική ηλικιακή σήμανση. Όπου δηλαδή θεωρούμε ότι ένα παιχνίδι είναι για κάποιο συγκεκριμένο λόγο ακατάλληλο, ενημερώνεται πρώτα απ' όλα ο πελάτης ότι αυτό το προϊόν είναι κατάλληλο γι'αυτή μόνο την ηλικία. Αλλά μπορεί, φυσικά, σε κάθε περίπτωση ο πελάτης μπορεί να κάνει κλικ και να προχωρήσει την εξέλιξη του παιχνιδιού παρακάτω, προσπερνώντας την ειδοποίηση. Και κάτι τέτοιο, φαίνεται με συγκεκριμένο τρόπο στο σύστημά μας.

Να σχολιάσω, τώρα, μία προς μια τις προτάσεις σας, που είναι όλες πολύ ενδιαφέρουσες.

Θα ήθελα να σταθώ λίγο περισσότερο στην πρόταση #6, δηλ. στις εκστρατείες ενημέρωσης, ιδίως με τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά μηνύματα.

Πολύ θα θέλαμε κάποιο κομμάτι, που ήδη δαπανούμε για το 'μάρκετινγκ' των υπηρεσιών που προσφέρουμε, να ενισχυθεί ίσως από κάποιο φορέα, έτσι ώστε να μπορούμε να ενημερώνουμε τους γονείς και τα παιδιά με επαρκή & ικανοποιητικό τρόπο.

Αυτή είναι μία ανοικτή πρόταση, που απευθύνεται προς τον κ. Αδρακτά και την ειδική επιτροπή της Βουλής, και μας ενδιαφέρει, γιατί ήδη δαπανούμε χρήματα προς αυτή την κατεύθυνση, και θέλουμε να μπούμε στην λογική διεύρυνσης και επικαιροποίησης αυτής της ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης του πληθυσμού.

Όσον αφορά στην πρόταση #5, δηλ. στην καθιέρωση κριτηρίων και τις διαδικασίες πιστοποίησης καταστημάτων 'φιλικών προς τα παιδιά', αποτελώ επίσης μια εξαιρετική ιδέα προς περαιτέρω συζήτηση, για την οποία έχουμε υπόψη μας και άλλες σχετικές προτάσεις.

Είμαστε δηλαδή, ιδιαίτερα θετικοί σε μια τέτοιου είδους πιστοποίηση, μια και ο φορέας μας θα μπορούσε να είναι ο φορέας που θα αναλάβει να πιστοποιεί αυτού του είδους τα 'φιλικά προς τα παιδιά' καταστήματα, ενδεχομένως με τη συνεργασία και άλλων φορέων πιστοποίησης κ.ο.κ.

Στην πρόταση #4, δηλ. στη θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας ελέγχου τήρησης της νομοθεσίας στα καταστήματα INTERNET-ΚΑΦΕ, δεν έχω να πω κάτι, θεωρώντας ότι είναι πεδίο εργασίας αρμόδιων νομικών συμβούλων να σχολιάσουν πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, για το πώς θα κάτι τέτοιο θα υλοποιηθεί.

Στην πρόταση #3, δηλ. στην καθιέρωση συστήματος χρονοχρέωσης, επισημαίνουμε ότι πολλές εταιρίες παιχνιδιών, έχουν υποχρεωθεί από τις κυβερνήσεις -έχουμε ένα τέτοιο παράδειγμα από την κινέζικη κυβέρνηση, η οποία επέβαλε στην Pleaser, την εταιρία που κατασκευάζει ένα από τα πιο δημοφιλή on-line παιχνίδια, το

wall workers και στην NCSoft που κατασκευάζει το παιχνίδι line έδρα, να εμφανίζεται αυτόματα στην οθόνη ένα μήνυμα (στο line edge) κάθε τρεις ώρες ότι ο παίκτης-χρήστης του έχει παίξει τόσες ώρες, οπότε πρέπει να κάνει ένα διάλειμμα (take a break), ενώ στο παιχνίδι wall workers, ανώτατο όριο χρήσης μέσα σε ένα 24ωρο είναι οι τρεις ώρες ανά user/χρήστη.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι εάν θέλουμε να ορίσουμε χρονοχρέωση στη χρήση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, αυτό θα έπρεπε να γίνει στο ίδιο το λογισμικό τους και όχι ανά κατάσταση, και ο λόγος είναι πολύ απλός, ότι κάποιος υπεύθυνος μπορεί να σταματήσει τον παίκτη σε ένα ιντερνέτ-καφέ, και αυτός να πάει σε άλλο κατάστημα, ή να συνεχίσει να παίζει από το σπίτι του.

Στα διαδικτυακά ηλεκτρονικά παιχνίδια, όπως γνωρίζετε, ο χρήστης κάνει log-in/εγγραφή για άδεια εισόδου με ένα δικό του λογαριασμό, οπότε όταν μπει ο περιορισμός του λογαριασμού του εκεί λύνουμε το πρόβλημα. Που κι αυτό νομίζω είναι προς την σωστή κατεύθυνση σαν ιδέα, αλλά πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί.

ΜΟΣΧΟΣ: Από την εμπειρία σας, τα παιδιά μικρότερης ηλικίας, που χρησιμοποιούν υπηρεσίες των INTERNET-ΚΑΦΕ, «κολλάνε» σε ένα συγκεκριμένο ηλεκτρονικό παιχνίδι; Η μεταπηδούν από ένα σε άλλο;

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Εξαρτάται. Γενικώς να σας πω ότι στα δικά μας καταστήματα, από όπου και έχω αναλυτικότερα στοιχεία, οι ανήλικοι κάτω των 16 ετών είναι ένα ποσοστό περίπου 8%. Ανάλογα το κατάστημα, αυτός ο μέσος όρος κυμαίνεται από 2% μέχρι 30%.

Σε γενικές γραμμές οι νέοι δεν έχουν χρόνο, δηλαδή, πολύ σπάνια -πάντοτε, σε σχέση με το σύνολο- κάποιος μικρός σε ηλικία θα καθίσει πάνω από μία με δυο ώρες. Δηλαδή, στους

εκατό για παράδειγμα, θα καθίσουν περισσότερο οι πέντε, όχι οι ενενήντα πέντε.

Τα παιδιά και οι έφηβοι «κολλάνε» σε ένα παιχνίδι με τη λογική του ότι «παίζει όλη η παρέα». Εάν ας πούμε η παρέα τους παίζει αυτό το συγκεκριμένο ηλεκτρονικό παιχνίδι, θα εστιάσουν σε αυτό. Εάν η παρέα παίζει άλλο παιχνίδι, θα ασχοληθούν με το επόμενο.

Σαφώς και δεν είναι διατεθειμένα τα παιδιά να πληρώσουν κάτι παραπάνω, όπως με τα συνδρομητικά ηλεκτρονικά παιχνίδια και κοιτάνε να παίζουν παιχνίδια τα οποία αρχίζουν και τελειώνουν γρήγορα. Αυτό είναι το σκεπτικό των μικρότερων σε ηλικία παιδιών.

Στην πρόταση #2, πάλι με βρίσκετε σύμφωνο. Ήδη εμείς άτυπα από τις 11 η ώρα και μετά, όταν κάποιος είναι εμφανώς πολύ μικρός σε ηλικία -γιατί υπάρχουν και κάποιοι που δεν φαίνονται καν ότι είναι ανήλικοι- ρωτάμε το τηλέφωνο του σπιτιού του και καλούμε, ρωτώντας εάν οι γονείς επιτρέπουν την παραμονή του εκεί πέρα, για οποιοδήποτε λόγο.

Σαφώς και μας βρίσκει σύμφωνους κι αυτό σαν ιδέα. Δηλαδή, ούτε και εγώ θα ήθελα τα παιδιά μου να κάθονται ανεξέλεγκτα σε κάποιο χώρο, οποιοσδήποτε χώρος και να είναι αυτός, είτε είναι ΙΝΤΕΡΝΕΤ-ΚΑΦΕ, είτε είναι γήπεδο, είτε είναι καφετέρια, ακόμα και να είναι βιβλιοθήκη.

Και τέλος στην πρόταση #1, δηλ. στην καθιέρωση της υποχρεωτικής εγγραφής με την ενημέρωσης/έγκριση των γονέων, με βρίσκει επίσης σύμφωνο. Δηλαδή, με τη λογική ότι κι εμείς θέλουμε να ξέρουμε ποιο είναι το «πελατολόγιό» μας, δεν θέλουμε κάποιος που εισέρχεται στο κατάστημα, και κάνει χρήση των υπηρεσιών του, να είναι ένας τυχαίος επισκέπτης. Θέλουμε

να έχουμε την έγκριση των γονέων, γιατί η γνώση και η αποδοχή του γονιού είναι σημαντική για μας.

ΜΟΣΧΟΣ: Σας ευχαριστούμε πολύ.

ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Κι εγώ σας ευχαριστώ που μου δόθηκε η ευκαιρία να σε όλα αυτά τα επιμέρους θέματα.

ΜΟΣΧΟΣ: Ίσως στην συνέχεια να υπάρχει κάποιο ερώτημα σχετικά... Κύριε Αδρακτά, η σειρά σας.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Εγώ θέλω να σας συγχαρώ γι' αυτή την πρωτοβουλία. Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντική κίνηση, έστω και η αρχική αυτή κουβέντα που γίνεται σήμερα.

Εμείς ως Ειδική Επιτροπή της Βουλής κι εγώ ως Πρόεδρος της, την προηγούμενη Σύνοδό μας την αφιερώσαμε στο θέμα αυτό - εκτιμώντας το μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει στη νεολαία μας- και όλη αυτή την περίοδο εξετάσαμε λεπτομερέστατα -καλώντας εξειδικευμένους φορείς- για τη λεγόμενη εξάρτηση που στη σημερινή εποχή έχουν τα παιδιά και οι νέοι μας από το Διαδίκτυο και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του.

Θα ήθελα, στο σημείο αυτό, να κάνω μία απαραίτητη επισήμανση: δεν δαιμονοποιούμε το Διαδίκτυο! Εδώ δεν ήρθαμε, για να καταδικάσουμε την τεχνολογία. Δεν συζητάμε για παρεμβάσεις τέτοιου είδους, για κατάργηση και δαιμονοποίηση του μέσου. Το Διαδίκτυο είναι και πολύτιμο εργαλείο δουλειάς και γνώσης, μια παγκόσμια βιβλιοθήκη και σήμερα προσφέρει δυνατότητες, που δεν είχαν οι προηγούμενες γενιές.

Το προς συζήτηση θέμα είναι η κατάχρηση του Διαδικτύου και πώς μπορεί να επιτευχθεί η ορθή χρήση του. Δυστυχώς, η εξέλιξη και η τεχνολογία μας αιφνιδίασαν σε αυτό το πεδίο. Ήδη το πρόβλημα έχει πλέον διογκωθεί έως και τις κλινικές απεξάρτησης. Συζητάμε πια για ένα τεράστιο πρόβλημα, την απεξάρτηση από την εξάρτηση στο Διαδίκτυο.

Και αυτό το πρόβλημα έχει μαζικό χαρακτήρα, δεν είναι σαν τα ναρκωτικά, μια και οι νέες τεχνολογίες έχουν μπει σε όλα τα σπίτια. Οι κυβερνήσεις προσφέρουν Η/Υ στους μαθητές, αλλά κανένας δεν έχει ενδιαφερθεί μέχρι τώρα να ενημερώσει σχετικά την οικογένεια, η οποία σε μεγάλο βαθμό το θεωρεί ως parking/απασχόλησης του παιδιού, για να μην βγει στην αλάνα, αν και η κοινωνικοποίηση στην αλάνα και τις πλατείες, ήταν χρήσιμη, πολύτιμη και επωφελής για την ανάπτυξη των παιδιών. Οι γονείς πλέον κλείσανε το παιδί σε ένα δωμάτιο, ακόμα και αν εκεί μέσα το παιδί τους ξενυχτάει αλόγιστα και αναιτιολόγητα. Το έχουμε δει και στα σπίτια μας αυτό: 2, 3 ή 4 η ώρα τα ξημερώματα, το παιδί ή ο έφηβος είναι μπροστά στον Η/Υ, παίζοντας ηλεκτρονικά/διαδραστικά παιχνίδια, σερφάροντας στον ιστοχώρο, συζητώντας σε χώρους κοινωνικής δικτύωσης με άγνωστα άτομα, ή ό,τι άλλο μπορεί να κάνει με το συγκεκριμένο εργαλείο.

Αρα, αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα, που αφορά κυρίως στα παιδιά, τους εφήβους, τη νεολαία μας. Η Πολιτεία ομολογώ ότι δεν έχει κάνει κάτι εξειδικευμένο νομοθετικά. Ενημερωτικά, από την άλλη πλευρά, έχει κάνει μεγάλο έργο, ειδικά το Υπουργείο Παιδείας, μέσα από ειδικά προγράμματα ενημέρωσης για όλα τα σχολεία.

Με τη συνδρομή της Ειδικής Γραμματείας, στην οποία είναι στέλεχος και ο κ. Ασημακόπουλος έχουμε κι εμείς -ως επιτροπή- κάνει επισκέψεις σε σχολεία και, θα συνεχίσουμε να επισκεπτόμαστε όσο περισσότερα σχολεία μπορούμε, παραθέτοντας στοιχεία για το φαινόμενο, αλλά και συζητώντας με γονείς και παιδιά, γιατί οι γονείς δεν είναι ενημερωμένοι, και γι'αυτό αιφνιδιάστηκαν, μη γνωρίζοντας το αντικείμενο των νέων τεχνολογιών.

Κατά τον παρόντα χρόνο, ο ηλεκτρονικός αναλφαβητισμός στους γονείς, κυμαίνεται σε πάρα πολύ υψηλά επίπεδα, δηλ. γύρω στο 70%. Γι'αυτό και δεν μπορεί ο γονέας να παρακολουθήσει ή να κατανοήσει τις ηλεκτρονικές ασχολίες του παιδιού του. Γι αυτό και τα φίλτρα δεν έχουν, επίσης, λειτουργήσει επαρκώς μέχρι σήμερα.

Αρα, για να έρθουμε στο συγκεκριμένο θέμα των INTERNET-ΚΑΦΕ – αν και όλα αυτά είναι ένα πακέτο, που το σύνολο της κοινωνίας, σχολεία και γονείς, πρέπει να σκύψουν πάνω του με προσοχή-είναι «καφενεμία», ενώ δυστυχώς κι εδώ η Πολιτεία τρέχει πίσω από τις εξελίξεις, με την απουσία κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου, χωρίς υπευθύνους εποπτείας και παρακολούθησης.

Εψαχνα να βρω, μέσω της Ειδική μας Επιτροπή, ποιος είναι ο υπεύθυνος σε κάθε τέτοιο κατάσταση: π.χ., μια κοπέλα, άλλοτε μίλαγε ελληνικά, άλλοτε όχι! Ποιος και πού είναι τελικά το αφεντικό; Το αφεντικό δεν ήταν ποτέ παρόν ή διαθέσιμο... δυστυχώς, στην πλειοψηφία τους τα ίντερνετ-καφέ δεν έχουν θεσμικά ορισμένους κανόνες λειτουργίας.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να οριοθετήσουμε πώς εκδίδεται μια άδεια λειτουργίας τέτοιου καταστήματος, έτσι ώστε να υφίστανται θεσμικοί κανόνες. Εδώ ακούσαμε, βεβαίως, μόνο το 1,5% των εκπροσώπων τους, όχι το σύνολό τους. Γι'αυτό, είναι απαραίτητο να εντοπίσουμε τη Συνομοσπονδία, ή Ομοσπονδία τους, για να μας καταθέσουν τις απόψεις της πλειοψηφίας τους, έτσι ώστε να μην νομοθετήσουμε ερήμην τους.

Η πρόταση της Ειδικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων υπάρχει, είναι συγκεκριμένη και μπορείτε όλοι να δείτε τις προτάσεις μας που έχουν κατατεθεί: είναι είτε τα Πορίσματα, που έχουμε συντάξει και δημοσιοποιήσει, ως επιτροπή, αλλά και οι προτάσεις που έχουν καταθέσει όλοι οι φορείς, που

επικοινωνήσαν μαζί μας και απευθύνονται σε όλα τα συναρμόδια υπουργεία, για να διευκολύνουν το νομοθετικό τους έργο.

Μέσα από το ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ, ακόμα και το ηλεκτρονικό έγκλημα, είναι πλέον ανώνυμο. Βεβαίως η τεχνολογία σήμερα -όπως υποστηρίζει και ο κ. Σφακιανάκης, σε συνεργασία με την Ιντερπόλ, κ.λπ.- μπορεί να ανιχνεύει το «στίγμα» του, αλλά στα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ η ανωνυμία, το ενδυναμώνει.

Ο κ. Σφακιανάκης και το επιτελείο του, κάνουν πάρα πολύ καλή δουλειά. Στην Κρήτη, μάλιστα, ο κος Σφακιανάκης είχε παρουσιάσει σε ένα Συνέδριο Εισαγγελέων, παράδειγμα όπου είχε κλείσει ραντεβού για τις έξι η ώρα, είχε πάρει όλα τα απαραίτητα μηχανήματά του, θα συνδεόταν με ένα δωμάτιο, όπου ένα εξάχρονο παιδάκι θα ήταν το θύμα και «θέαμα» παιδοφιλικής δραστηριότητας. Καθίσταται κατανοητό, λοιπόν, ότι η δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος μπορεί να εντοπίσει τέτοιες παράνομες δραστηριότητες, αλλά εάν δεν μπορεί να ταυτοποιηθεί το άτομο/χρήστης που ήταν συνδεδεμένος τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή (απόπειρας) τέλεσης του εγκλήματος, τότε πώς θα εντοπισθεί;

Π.χ., θα πάω εγώ και θα πω, ότι στο τάδε μηχάνημα, στο δικό σας ίντερνετ-καφέ, τελέσθηκε αυτό το έγκλημα. Ποιος ήταν, όμως ο εμπλεκόμενος; Θα πρέπει λοιπόν -κατά την εκτίμησή μου- ανά μηχάνημα και ώρα, να υπάρχουν τα στοιχεία αυτού/ών που έκανε/ναν χρήση, αλλιώς η αρμόδια υπηρεσία της δημόσιας τάξης δεν μπορεί να παρέμβει.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: ... Σημαντικότερο επίσης πρόβλημα, το πρόβλημα των ασυρμάτων δικτύων wi-fi, τα οποία παρέχονται δωρεάν στο κοινό. Αυτή τη στιγμή στο Δήμο Αθηναίων, π.χ. στο Σύνταγμα, μπορεί κάποιος με ένα φορητό Η/Υ να αποκτήσει πανεύκολα δωρεάν

ηλεκτρονική πρόσβαση και, ίσως να τελέσει οποιοδήποτε παιδοφιλικό ή παιδεραστικό έγκλημα.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Και από το σπίτι του μπορεί, φυσικά, κάποιος να λειτουργήσει με παρόμοιο τρόπο. Απλά, το κάθε ιντερνέτ-καφέ θα έπρεπε να υπηρετεί και να προστατεύει τον Έλληνα πολίτη, και να αδειοδοτείται ανάλογα με τους σχετικούς όρους και τις προϋποθέσεις, που θα θεσμοθετήσει η Πολιτεία. Κατά τον παρόντα χρόνο, κάτι τέτοιο δεν υφίσταται, γι' αυτό και δεν κατηγορώ κανένα ιδιοκτήτη τέτοιου καταστήματος.

ΜΟΣΧΟΣ: Θα ήθελα να παρακαλέσω, η συζήτησή μας να εστιαστεί στους ανηλίκους, που είναι και το μεγάλο μας θέμα, αναπόσπαστο κομμάτι της συζήτησής μας αυτής είναι φυσικά και το ζήτημα της αδειοδότησης των ιντερνέτ-καφέ.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Νομίζω ότι θα πρέπει να ξέρουμε ποια άτομα/χρήστες «παίζουν» σε κάθε ιντερνέτ-καφέ, πόσες ώρες μπορούν να χρησιμοποιούν τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες, εάν υπάρχει υπεύθυνος στο εκάστοτε κατάστημα, που να είναι παρόν και ποιο ακριβώς είναι αυτό το άτομο/α. Ίσως θα έπρεπε και ο χρόνος λειτουργίας να οριοθετηθεί και δεν ξέρω αν θα πρέπει να είναι 24ωρης λειτουργίας τα ιντερνέτ-καφέ. Ίσως, θα πρέπει να κλείνουν κάποια στιγμή, ή για παράδειγμα να επιτρέπεται σε ενήλικες να τα επισκέπτονται ή, να παραμένουν μετά τις 10 το βράδυ. Σίγουρα δεν είναι σωστό ο ανήλικος μέχρι 18 ετών, που πρέπει να πάει το πρωί στο σχολείο, να βρίσκεται στο INTERNET ΚΑΦΕ, πχ. στις 3 τα ξημερώματα.

Άρα, θα πρέπει να συζητήσουμε το θέμα των συνολικών ωρών της ημέρας που θα πρέπει να παίζει ένας ανήλικος, καθώς και το ωράριο των ιντερνέτ-καφέ, δηλ. πότε θα είναι ανοικτά. Και βεβαίως, πρέπει πλέον να συνειδητοποιήσουμε, ότι αυτή η μαζική «εξάρτηση» είναι τεράστιο πρόβλημα. Ανοίγουν κλινικές

απεξάρτησης για ανήλικους ως «μανιτάρια», σε ολόκληρη πλέον την Ευρώπη.

Χρειάζονται αυστηρά και σοβαρά μέτρα αντιμετώπισης. Ίσως, και ένας ψυχολόγος θα μπορούσε να βρίσκεται στα ιντερνέτ-καφέ, να δει το παιδί που κάθε μέρα είναι εκεί, που έχει την τάση προς ή πλέον την εξάρτηση, ώστε να συζητήσει μαζί του, να καλέσει/ενημερώσει και τους γονείς.

Είναι ένα εθνικό ζήτημα τώρα πια. Η νεολαία καταστρέφεται. Έχουμε ακούσει περιπτώσεις από όλη την Ελλάδα, π.χ. νεαρός φοιτητής σταμάτησε την ιατρική στο δεύτερο έτος, άλλος σταμάτησε τη νομική, όντας μαθητές που εισήχθησαν στην ανώτατη εκπαίδευση μέσα στην πρώτη 10άδα και στην πρώτη 20άδα, οι οποίοι έχουν πλέον τεράστια προβλήματα, π.χ. δεν επικοινωνούν με τους γονείς, κ.α. Είναι παιδιά, έφηβοι και νέοι της διπλανής μας πόρτας και ίσως και μέσα στο ίδιο μας το σπίτι, και δεν το έχουμε ακόμα αξιολογήσει ως ένα ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα.

Εγώ είμαι στην διάθεσή σας και τα συμπεράσματά σας θα ήθελα να τα έχουμε ως Επιτροπή. Η θα μπορούσα βεβαίως, να οργανώσουμε και μία ειδική συνεδρίαση στο πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής μας -αφού καταλήξετε σε κάποια συμπεράσματα /παρατηρήσεις/προτάσεις, για να τα συζητήσουμε σε Ολομέλεια- ώστε να καταλήξουμε σε θεσμικές προτάσεις, που να μπορούν να τεθούν στα συναρμόδια Υπουργεία, που θα κληθούν πλέον να λάβουν τις απαραίτητες αποφάσεις, δρομολογώντας έτσι σχετική/ές νομοθετική/ες ρύθμιση/σεις.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Νομίζω ότι θα είμαστε σε διαρκή επικοινωνία για τα επόμενα βήματα, που πρόκειται να γίνουν.

Προτείνω, λοιπόν, αν υπάρχει κάποιος άλλος που θέλει επειγόντως να λάβει το λόγο, να το ζητήσει τώρα... αλλιώς, θα πρότεινα να ξεκινούσαμε με την κ. Τσίτσικα, έτσι ώστε να μας εκθέσει τη σχετική επιστημονική προβληματική, αλλά και την πραγματική διάσταση του θέματος αυτού, και εν συνεχεία να πάρει το λόγο η κα. Σαμαρά για μια σύντομη παρουσίαση των γενικότερων θεμάτων ασφαλούς πλοήγησης στο Διαδίκτυο. Και θα συνεχίσουμε μετά, με τους υπόλοιπους από εμάς.

ΑΔΡΑΚΤΑΣ: Κυρία Τσίτσικα θα με συγχωρέσετε που πρέπει να φύγω. Εγώ ήδη γνωρίζω –μέσω της Επιτροπής– τη δουλειά που έχετε κάνει, και σας συγχαίρω όλους σας γι' αυτό. Ζητώ και πάλι συγνώμη που πρέπει να αποχωρήσω.

ΜΟΣΧΟΣ: Παρακαλώ κε. Αδρακτά, γνωρίζουμε τις υποχρεώσεις σας και σας ευχαριστούμε θερμά, που μπορέσατε να βρίσκεστε κοντά μας. Θα είμαστε σε επικοινωνία.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Εγώ θα ήθελα να σας καταθέσω την εμπειρία της Μονάδας Εφηβικής Υγείας του Πανεπιστημίου Αθηνών, που ουσιαστικά έχει να κάνει με δυο πεδία. Το ένα είναι η έρευνα που έχουμε κάνει στα σχολεία και έτσι έχουμε μία εικόνα του τι συμβαίνει, σε σχέση με την χρήση και κατάχρηση του Διαδικτύου, στον πληθυσμό τουλάχιστον της Αττικής, το έτος 2007 και το δεύτερο είναι η εμπειρία από τα παιδιά που έρχονται στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας με αίτημα σχετικό με την κατάχρηση του Διαδικτύου και τα προβλήματα που μπορεί να έχουν στην ζωή τους εξαιτίας του.

Έτσι, λοιπόν, θα επιλέξω κάποιες από αυτές τις διαφάνειες. Εστιάσαμε όλοι ότι είναι ένα πολύ σημαντικό μέσο το διαδίκτυο, που έχει πάρα πολλά θετικά. Η υπερβολή ωστόσο μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα και είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι η εφηβική ηλικία, με την οποία έχουμε εμείς ασχοληθεί, υπήρξε

ανέκαθεν μία δύσκολη ηλικία, για το περιβάλλον. Χαρακτηρίζεται από μία έμφυτη περιέργεια, πειραματισμό, επαναστατικότητα, και έτσι οι έφηβοι είναι γενικά πιο ευάλωτοι σε εξαρτήσεις και εθισμούς, από άλλες ηλικίες.

Πρέπει να κατακτήσουν τους ψυχοκοινωνικούς στόχους και πάντα από αρχαιοτάτων ετών σημειώνεται ότι ήταν μία αρκετά δύσκολη ηλικία. Στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν επιπλέον δυσκολίες, λόγω της κρίσης που παρατηρείται στην οικογένεια, της πίεσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και βέβαια ότι υπάρχει διεύρυνση του χάσματος γενεών όπως ανέφερε και ο κ. Αδραχιάς, λόγω της υιοθέτησης εύκολα των τεχνολογιών από τους νέους και της δυσκολίας των γονέων να προσαρμοστούν στις νέες γνώσεις και απαιτήσεις .

Τώρα, το φαινόμενο του εθισμού, έχει φέρει όλη τη διεθνή επιστημονική κοινότητα σε μία αμηχανία. Δεν έχει γίνει ακόμα δεκτό ως παθολογία και δεν συμπεριλαμβάνεται στο εγχειρίδιο ψυχικών νοσημάτων (DSM) των ΗΠΑ, που χρησιμοποιείται από τους ειδικούς για τις διαγνώσεις ψυχικών διαταραχών.

Παρόλα αυτά, είναι γεγονός ότι υπάρχουν παιδιά, έφηβοι & ενήλικες, οι οποίοι ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με τη χρήση του Διαδικτύου. Αποτέλεσμα αυτής της κατάχρησης: σημαντική δυσλειτουργία σε πολύ σημαντικούς τομείς της ζωής τους, όπως το σχολείο για τα παιδιά, η σχέση με τους φίλους, τα φλερτ, οι δραστηριότητες και τα χόμπι που αγαπούσαν πολύ, έως ότου ξεκίνησαν την εντατική ενασχόλησή τους με το Διαδίκτυο. Έτσι, λοιπόν, «ο εθισμός στο Διαδίκτυο» ως όρος δανείζεται κριτήρια από τις διαγνώσεις του εθισμού στο τζόγο, και της εξάρτησης από ουσίες.

Η πρώτη τέτοια περίπτωση περιγράφηκε κλινικά το 1997 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, σε ενήλικες, και βέβαια κατόπιν υπήρξε μεγάλη διάχυσή του στις μικρότερες ηλικίες.

Στην Ελλάδα η υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών ουσιαστικά άργησε να έρθει, σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ακριβώς όπως και το και το «γρήγορο INTERNET», το οποίο μπορεί και στο σπίτι να οδηγήσει σε υπερβολή και κατάχρηση. Το ιντερνέτ ουσιαστικά χρησιμοποιείται στα σπίτια μας, τα τελευταία δυο χρόνια.

Η έρευνα της Μονάδας μας έγινε το 2007, ενώ έχει γίνει άλλη μία έρευνα στη Θεσσαλία που δείχνει μεγαλύτερο ποσοστό εξάρτησης. Θα διεξάγουμε μία νέα έρευνα τώρα, το 2009, αφού το παλιό ποσοστό πιθανότατα έχει ήδη αλλάξει, έχει μεταβληθεί, γιατί όπως είπαμε το «γρήγορο INTERNET» μπορεί να οδηγήσει σε τέτοιου είδους συμπεριφορές, και έχει μπει στα σπίτια μας, την τελευταία διετία.

Ας δούμε λίγο τα κριτήρια διάγνωσης της κατάστασης ενός παιδιού σε σχέση με το φαινόμενο κατάχρησης του Διαδικτύου:

- η ανεξέλεγκτη χρήση
- ο υπερβολικός χρόνος ενασχόλησης
- η χρήση που οδηγεί σε κοινωνική απομόνωση, παραμέληση υποχρεώσεων ή/και οικονομικές δυσκολίες
- η ανάγκη για αυξανόμενη διάρκεια χρόνου παραμονής στο Διαδίκτυο, αφού σταδιακά το ίδιο αίσθημα ικανοποίησης αντλείται με όλο και περισσότερο χρόνο ενασχόλησης.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Θέλω να κάνω μία παρατήρηση εδώ. Αυτά που μας παρουσιάζετε αφορούν το οικιακό κομμάτι της χρήσης του Διαδικτύου. Δεν έχει καμία σχέση με τα INTERNET ΚΑΦΕ και τη σχετική παρουσία και χρήση των Η/Υ από τους ανηλίκους σε αυτά.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Τα στοιχεία έχουν σχέση και με το πλαίσιο των ιντερνέτ-καφέ.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Και όταν μιλήσατε για την ελληνική περιφέρεια, συγκεκριμένα για τη Θεσσαλία, για να υπάρχει αυτός ο εθισμός, σημαίνει -όπως καταλαβαίνετε- ότι πιο πριν δεν υπήρχαν ενδιαφέροντα και τα παιδιά «κολλήσανε» στα ιντερνέτ-καφέ και τις νέες τεχνολογίες. Συγνώμη, αυτά απλά ήταν μία απλή επισήμανση.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Θα σας εξηγήσω γιατί βγαίνει κάτι από την έρευνα γι' αυτό που λέτε.

ΜΟΣΧΟΣ: Να πάρω αφορμή από την παρατήρησή σας, και να ζητήσω να εστιάσουμε όσο γίνεται -εκτός από τα γενικά δεδομένα- στην συζήτηση με τη συμμετοχή όλων, πάνω στο σημερινό πρόβλημα και πώς μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε. Θεωρώ πολύ σημαντικό ότι σας έχουμε κοντά μας σήμερα και αναδεικνύετε τα ζητήματα για προβληματισμό, αλλά να δούμε κιόλας τι θα κάνουμε με το θέμα των ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ και τους ανήλικους χρήστες των υπηρεσιών τους. Ευχαριστώ.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Οπότε τα συμπτώματα του φαινομένου, το ότι υφίσταται χρήση ή κατάχρηση του Διαδικτύου, έχουν σαφώς ως πρώτο τόπο εκδήλωσής τους το σπίτι, εκεί όπου μπορεί κάποιος ανήλικος να χρησιμοποιήσει με ευκολία και οικονομικά το Διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες, αλλά μετά ακολουθούν τα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ.

Και στη μελέτη μας από ένα σημείο και μετά, όντως το παιδί απομονώνεται πάρα πολύ και προτιμά να κλείνεται στο δωμάτιό του. Δεν βγαίνει καν έξω. Αλλά μέχρι να φτάσει στο σημείο αυτό, ένας από τους χώρους που μεσολαβούν και διευκολύνουν την εμπέδωση της εξάρτησης αυτής, είναι και τα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ, γεγονός που αναδεικνύεται μέσα από τη μελέτη μας.

Συνεχίζοντας όσον αφορά στην εκδήλωση των συμπτωμάτων -ακόμα και των σωματικών- του συνδρόμου απόσυρσης, εμφανίζεται περαιτέρω «υπερβάλλουσα χρήση» του Διαδικτύου, προκειμένου να αποφευχθούν/αμβλυνοθούν τα συμπτώματα αυτά, και παραμονή on-line/συνδεδεμένο το ανήλικο άτομο με την διαδικτυακή κοινότητα για περισσότερο χρονικό διάστημα από αυτό που προτίθεται αρχικά ο έφηβος να αφιερώσει.

Επίσης, αρχίζει να παρατηρείται κατανάλωση χρόνου και χρήματος, δηλαδή η χρήση του Διαδικτύου μονοπωλεί πλέον την καθημερινότητα του εφήβου, ενώ παρουσιάζεται και μια αυξανόμενη «έκπτωση της λειτουργικότητας» του παιδιού, καθώς και αυξητική συνέχιση της χρήσης του Διαδικτύου, παρά τη γνώση/συνειδητοποίηση της παραπάνω «έκπτωσης».

Βλέπει δηλαδή ότι δεν πηγαίνει καλά, αλλά δεν αναζητά βοήθεια. Πολλές φορές παίρνουν απεγνωσμένοι γονείς στη Μονάδα Εφηβικής Υγείας, που δεν μπορούν να φέρουν τα παιδιά τους σε μας, γιατί από ένα σημείο και μετά ο έφηβος δεν συνεργάζεται. Η συμπεριφορά/φαινόμενο αυτή προσομοιάζει πολύ με την εξάρτηση του ατόμου στις ουσίες.

Σωματικά συμπτώματα, τώρα, σε σχέση με το φαινόμενο: ο έφηβος μπορεί να παραμελήσει πάρα πολύ την προσωπική του υγιεινή, να κοιμάται και να ξυπνάει με το ίδιο μπλουζάκι. Εννοείται, επίσης, ότι υπάρχουν διαταραχές ύπνου, αφού το εθισμένο στο Διαδίκτυο παιδί ξενυχτά όλο το βράδυ και κοιμάται το πρωί. Δεν πηγαίνει στο σχολείο -πολλά παιδιά που ήρθαν στην Μονάδα μας, δεν πήγαιναν στο σχολείο- και αυτό είναι ένα κίνητρο για να έρθουν σε μας με πρωτοβουλία συνήθως των γονέων, για να μπορέσουμε να τα βοηθήσουμε να επανέλθουν στη σχολική φοίτηση και κανονικότητα της παιδικής ηλικίας.

Επίσης, η σωστή διατροφή παραμελείται πολύ, τα παιδιά είτε αποκτούν παραπάνω κιλά, μειώνοντας τη φυσική δραστηριότητα, τα παρατώντας τα αθλήματα που αγαπούσαν ως τότε, είτε δεν διατρέφονται σωστά και χάνουν βάρος. Και βέβαια οι έφηβοι αυτοί παρουσιάζουν έντονα οφθαλμολογικά προβλήματα, και πονοκεφάλους από την παρατεταμένη χρήση του Διαδικτύου.

Ένα ερώτημα που μπορεί να γεννάται -και εμείς στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας προσπαθούμε να δώσουμε λύση, αλλά και διεθνώς απασχολεί τους επιστήμονες- είναι το αν οποιοδήποτε παιδί ή έφηβος μπορεί να παρουσιάσει κάποια μορφή εθισμού/κατάχρησης του Διαδικτύου. Αν δηλαδή υπάρχει κάποιο υπόστρωμα, ίσως κάποιο καταθλιπτικό συναίσθημα, κάποια διάσπαση της προσοχής που μπορεί να οδηγήσει σε κάτι τέτοιο, ή η χρήση του Διαδικτύου αυτή καθαυτή οδηγεί σε καταθλιπτικό συναίσθημα και απομόνωση;

Αυτό είναι ένα ερώτημα που ακόμα δεν έχει απαντηθεί. Από τα 45 (άνω των 55 πλέον τον Ιούνιο 2009) παιδιά, που έχουν έρθει στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας, περίπου τα μισά θεωρείται ότι είχαν παρουσιάσει κάποιο τέτοιο «υπόστρωμα» συννοσορότητας. Τα υπόλοιπα δεν είχαν κάποια παθολογία, όσον αφορά την ψυχική σφαίρα. Μπορεί, όμως, να υπήρχαν κάποιοι περιβαλλοντικοί παράγοντες σε σχέση με την λειτουργία της οικογένειάς τους. Και υπήρξαν, επίσης, κάποια παιδιά στα οποία δεν εντοπίσαμε τίποτα απολύτως.

Όπως είπε και ο κ. Αδραχτάς, υπάρχουν επίσης και φοιτητές που μας παίρνουν τηλέφωνο, που είχαν πάρα πολύ καλή ακαδημαϊκή πορεία, έχοντας μπει με τις καλύτερες προδιαγραφές στις σχολές τους, μέχρι τη στιγμή που παρουσίασαν συμπεριφορά κατάχρησης στο Διαδίκτυο.

Ο σκοπός, λοιπόν, της μελέτης όπως όλοι καταλαβαίνουμε είναι να πάρουμε μία εικόνα του τι συμβαίνει και στο γενικό πληθυσμό, εκτός από τα 45 περίπου παιδιά που ήρθαν στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας μέσα στο 2008, με αίτημα τη βοήθεια θεραπευτικής αντιμετώπισης της κατάχρησης του Διαδικτύου, και πέρα από τα εξίσου πολλά τηλεφωνήματα που σας είπα ότι λαμβάνουμε στη Μονάδα, απ' όλη την Ελλάδα, καθημερινά.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, λοιπόν, να δούμε τι γίνεται στο γενικό πληθυσμό σχετικά με την εκδήλωση και διάχυση του φαινομένου αυτού. Για να καθορίσουμε επιτέλους, πόσο είναι το ποσοστό αυτό, που και εσείς αναφέρατε.

Εχουμε λοιπόν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα εφήβων -900 περίπου, με μέσο όρο ηλικίας 15 χρόνων, Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου. Αυτά τα παιδιά, λοιπόν, συμπληρώσανε ένα ερωτηματολόγιο που έχει πάνω από ένα σκορ, και υποδηλώνει «εξάρτηση στο Διαδίκτυο» σε εισαγωγικά. Υπάρχει, επίσης, σκορ-ένδειξης της «οριακής χρήσης του Διαδικτύου», που δυνητικά εάν τα παιδιά δεν προσέξουν, μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση. Και υπάρχει και σκορ για τη «φυσιολογική χρήση» του μέσου.

Και βέβαια έγιναν συσχετίσεις με διάφορους παράγοντες. Βρέθηκε, λοιπόν, από αυτή την έρευνα που έγινε το 2007, ότι 1% των εφήβων είχαν σκορ/βαθμολογία εθισμού, 13% είχαν σκορ/βαθμολογία borderline/οριακής χρήσης, δηλαδή δυνητικά θα μπορούσαν να οδηγηθούν σε κατάχρηση ή εθισμό, ενώ κάποια έκαναν ήδη υπερβολική χρήση του μέσου.

Τα αγόρια ήταν -στατιστικά- σημαντικά περισσότερα από ότι τα κορίτσια, συγκεκριμένα ήταν περίπου 3,5 φορές περισσότερα από ότι τα κορίτσια. Ο κύριος λόγος που τα παιδιά παρουσίαζαν αυτή την εξάρτηση ήταν τα λεγόμενα on-line ηλεκτρονικά/διαδικτυακά παιχνίδια, ενώ ακολουθούσε ένα διαδικτυακό σόου και, πολύ

λιγότερο τα ψώνια μέσω του Διαδικτύου, κατά κύριο λόγο, στα κορίτσια.

Ο κύριος λόγος κατάχρησης του Διαδικτύου, λοιπόν, ήταν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Αυτό το έχουμε δει και από τα παιδιά που έρχονται στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας και, επί τη ευκαιρία, να προσθέσω λίγο στην προηγούμενη ερώτηση, οι έφηβοι συνήθως «κολλάνε» με ένα παιχνίδι, όπου θέλουν να δείξουν όλο και καλύτερες επιδόσεις.

Και οι φιλίες των παιδιών αυτών, σχετίζονται άμεσα ή γίνονται μέσα από το Διαδίκτυο. Συγκεκριμένα θα αναφέρω κάτι που με εντυπωσίασε πάρα πολύ: μιλούσα προχτές στη Μονάδα με έναν έφηβο, ο οποίος είχε εξάρτηση και μάλιστα είχε πάρα πολύ διάθεση, να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, και την ώρα που μιλούσαμε συνέχεια του έστελνε ο φίλος του από την Αγγλία στο κινητό του μηνύματα «log-in! log-in /συνδέσου ηλεκτρονικά, σε χρειάζομαι». Δεν τον άφηνε δηλαδή, ούτε καν κατά την διάρκεια της συνεδρίας, να συγκεντρωθεί σε αυτό που προσπαθούσαμε να κάνουμε.

Δηλαδή, από τη στιγμή που το παιδί συμμετέχει σε ένα ηλεκτρονικό/διαδικτυακό παιχνίδι, αυτό κοινοποιείται μέσα από το παιχνίδι στη διαδικτυακή κοινότητα, και μετά όποτε τον χρειάζεται το «φιλαράκι» του π.χ. στην Αγγλία -που είναι και ο μοναδικός του φίλος ουσιαστικά, γιατί αυτό το παιδί δεν έχει πλέον άλλους φίλους- να μπει στο παιχνίδι, για να τον υπερασπιστεί, εκείνη την στιγμή είναι αυτό που πραγματικά θέλει να κάνει. Άρα πραγματικά αναπτύσσονται άλλου τύπου σχέσεις, δεσμοί και πραγματικότητες.

26% των ερωτηθέντων ανέφεραν καθημερινή χρήση του Διαδικτύου, ενώ το 8% πάνω από 20 ώρες την εβδομάδα. Το φαινόμενο του εθισμού έχει σχέση με τις ώρες χρήσης του μέσου την εβδομάδα,

δηλαδή με το χρόνο που αφιερώνει ο έφηβος στο Διαδίκτυο, αλλά δεν είναι μόνο αυτό.

Τα κριτήρια έχουν σχέση κυρίως με το αν η χρήση του Διαδικτύου μονοπωλεί στην πραγματικότητα το άτομο, έτσι ώστε να δυσλειτουργεί σε άλλους τομείς της ζωής του. Αυτό είναι πολύ βασικό, ανεξάρτητα από τις ώρες που αφιερώνει στο Διαδίκτυο ο έφηβος.

Η έρευνα αυτή έδειξε ότι, όντως, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι ο πρώτος λόγος χρήσης του Διαδικτύου, δηλ. δεν υπήρξε κανένα παιδί που να κάνει κατάχρηση του μέσου και να ασχολείται μόνο με την εκπαίδευση, τη μάθηση, τη μόρφωση, ή άλλες χρήσιμες/σχολικές εργασίες.

4,2% των ερωτηθέντων παιδιών/εφήβων δήλωσαν ότι έχουν δεχτεί μηνύματα εκφοβισμού, απειλητικά ή προσβλητικά μηνύματα, για την ζωή τους, ή κάτι άλλο, μέσω του Διαδικτύου, αυτό δηλ. που ορίζετε ως cyber-bullying/ηλεκτρονικός εκφοβισμός.

45% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι κατεβάζουν τραγούδια και βίντεο από το Διαδίκτυο.

6% των ερωτηθέντων -κι αυτό επίσης είναι εντυπωσιακό ποσοστό- δήλωσαν ότι λαμβάνουν μέρος σε ηλεκτρονικά/διαδικτυακά «τυχερά παιχνίδια»/τζόγο και, κατανοούμε ότι εκεί χρειάζεται και κάποια κάρτα ενήλικα/γονέα, για να εισέλθουν οι ανήλικοι μέσα σε τέτοιες ηλεκτρονικές δραστηριότητες.

20% των ερωτηθέντων παιδιών/εφήβων, χρησιμοποιούν πορνογραφικές ιστοσελίδες και, λένε ότι τις χρησιμοποιούν για «σεξουαλική αγωγή» & ενημέρωση, δηλ. για να μάθουν περισσότερα για την σεξουαλική δραστηριότητα.

Εξίσου σημαντικό στοιχείο -που συμφωνεί και με τους διεθνείς κανόνες και όσα ειπώθηκαν εδώ για την ημερήσια χρήση του

Διαδικτύου- αποτελεί το όριο που πρέπει να μπει και πρέπει να επικοινωνήσουμε με τους γονείς.

Δηλ. χρήση του Διαδικτύου πάνω από δέκα ώρες την εβδομάδα, μπορεί δυνητικά να οδηγήσει σε υπερβολή/κατάχρηση/εθισμό.

Η Αμερικανική Παιδιατρική Ακαδημία δίνει συνολικό χρόνο χρήσης της οθόνης του Η/Υ περί τις δυο ώρες ημερησίως. Και εννοείται ότι αυτό εξατομικεύεται, δηλαδή σε έναν έφηβο είναι σημαντικό να διαπραγματευόμαστε τα εκάστοτε όρια ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες και τη συνολική συμπεριφορά του. Π.χ., αν μια μέρα θέλει να ασχοληθεί λίγο παραπάνω -είναι Σαββατοκύριακο κ.λπ. λόγοι- εννοείται ότι θα λάβουμε υπόψη τις ανάγκες του, και δυνατότητες αυτο-ελέγχου κάθε παιδιού/εφήβου ξεχωριστά.

Και βέβαια το σχολείο είναι ένας κατεξοχήν προστατευτικός παράγοντας, έναντι της εξάρτησης και όλων των προβληματικών συμπεριφορών. Η πλοήγηση και ασφαλής χρήση του Διαδικτύου μέσα στο σχολείο είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας πρόληψης και πρέπει να δώσουμε την ανάλογη σημασία.

Θετικές συσχετίσεις αναδείχθηκαν και σε σχέση με τη γενικότερη λειτουργικότητα των παιδιών, όπως π.χ. υπερκινητικότητα, διάσπαση προσοχής, παραβατικότητα, δυσλειτουργικές σχέσεις με τους συνομιλήκους, κ.λπ.

Η πρώτη δημοσίευση της έρευνας της Μονάδας μας έγινε στο *European Child Pediatrics* το έτος 2008, όπου για πρώτη φορά δίνεται και το ποσοστό της Ελλάδας σχετικά με το φαινόμενο, που είναι βέβαια λίγο μικρότερο από των άλλων χωρών. Σε αυτό παίζει σημαντικό ρόλο αυτό που σας είπα και πριν, ότι στην χώρα μας καθυστέρησε το γρήγορο INTERNET, όπως και το ότι σε μερικές από τις μελέτες των άλλων χωρών χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικά εργαλεία μέτρησης/ποσόστωσης.

Επίσης, ο αριθμός που παρακολουθούμε τώρα (10/2008) στην Μονάδα μας είναι γύρω στα 45 παιδιά (03/2009, περίπου 55 παιδιά, με αυξητική τάση).

Είναι σημαντικό να καταλάβουν οι γονείς ότι το να μένει ένα παιδί ήσυχο και μόνο του στο δωμάτιό του και να μην τους ενοχλεί, δεν σημαίνει ότι είναι και ασφαλές.

Η κα. Σαμαρά, από το Safer Internet Hellas, δείχνει πολλές φορές το βίντεο, όπου μια μητέρα, που της κτυπάει το κουδούνι το κουδούνι του σπιτιού ένας παιδεραστής, μία πόρνη κ.α. κακοποιά στοιχεία, τους προσκαλεί με άνεση και σιγουριά στο δωμάτιο του παιδιού της, θέλοντας να αναδείξουμε το τι μπορεί να συμβαίνει κατ'αναλογία στην ανώνυμη διαδικτυακή κοινωνία, εν αγνοία μας. Όντως αυτή είναι η πραγματικότητα, γιατί δεν ξέρουμε το παιδί/έφηβος με ποιους ακριβώς επικοινωνεί διαδικτυακά, όταν απομονώνεται στο δωμάτιό του.

Βέβαια, πέρα από την ιδιωτικότητα του σπιτιού μας, ο δεύτερος συχνότερος τόπος/χώρος διάδρασης των παιδιών/εφήβων με τη Διαδικτυακή κοινωνία είναι τα INTERNET ΚΑΦΕ.

Και είναι σημαντικό να επικοινωνήσουμε στους γονείς κάποιους βασικούς κανόνες γνώσης και προστασίας.

Η μέθοδος που εφαρμόζουμε στη Μονάδα Εφηβικής Υγείας, είναι μία εκτίμηση πρώτα απ' όλα αν υπάρχει συν-νοσηρότητα, γιατί αν κάτι τέτοιο υφίσταται, τότε χρειάζεται επίσης κάποια θεραπεία, όπως προ-είπαμε. Το παιδί/έφηβος εξετάζεται από τη διεπιστημονική μας ομάδα (παιδίατρο, παιδοψυχίατρο, ψυχολόγο και οικογενειακή σύμβουλο) και, εν συνεχεία μπαίνει σε ένα πρόγραμμα γνωσιακής εκπαίδευσης, όπου ο ανήλικος εκπαιδεύεται, μαθαίνει να θέτει μόνος του όρια και να καθίσταται ξανά λειτουργικός σε όλους τους βασικούς τομείς της ζωής του, που είχε παραμελήσει.

Αυτό (δείχνει ζωγραφική απεικόνιση στην μεγάλη οθόνη προβολής, είναι ένα συγκλονιστικό σχήμα ενός παιδιού που έχει τέτοια συμπεριφορά κατάχρησης του Διαδικτύου (σημ.: ζητάμε σε όλα τα παιδιά μας, να βάλουν στο κέντρο τον εαυτό τους και γύρω-γύρω σε ομόκεντρους κύκλους, ανάλογα με τον ποιον ή ποιους θεωρούν πιο κοντά τους, σε ποιο θα μιλούσανε, με ποιον αισθάνονται πιο οικεία, και ανάλογα με το τι παρουσιάζει ο έφηβος, είναι και το σχήμα αλλά και η επεξήγησή του ανάλογη): εδώ, λοιπόν, το παιδί που πάσχει από το σύνδρομο εθισμού/κατάχρησης του Διαδικτύου, στον πρώτο κύκλο δεν τοποθετεί τους φίλους του, ούτε τους γονείς του, αλλά τον υπολογιστή του. Ενώ στο δεύτερο και τρίτο κύκλο, τοποθετεί δυο φίλους του, με τους οποίους μοιράζεται παρόμοιες διαδικτυακές ενασχολήσεις.

Κλείνοντας αυτή την αρχική παρουσίαση, τονίζω επίσης τη δράση της Μονάδας μας, στα σχολεία και βέβαια την αγωγή που προσφέρουμε, μέσω των σχολών/ομάδων γονέων που διοργανώνουμε. Ευχαριστώ πολύ.

ΜΟΣΧΟΣ: Κυρία Τσίτσικα, ίσως υπάρχει κάποια ερώτηση για σας, κάποια διευκρίνιση. Παρακαλώ τους συμμετέχοντες να παρέμβουν.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω εάν είναι διαθέσιμη αυτή η έρευνα σας για το κοινό. Δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση για μας.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Είναι δημοσιευμένη πλέον και «κρεμασμένη» στο Διαδίκτυο.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Μάλιστα. Να σας ρωτήσω, λοιπόν, μετά την ακριβή ηλεκτρονική διεύθυνση, από όπου κάποιος μπορεί να το «κατεβάσει» για ανάγνωση;

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Η έρευνα στα αγγλικά βρίσκεται ήδη δημοσιευμένη στο European Journal of Pediatrics, αλλά μπορώ να σας δώσω το

κείμενο και στα ελληνικά, μια και δημοσιεύεται άμεσα και στην επιστημονική έκθεση «Παιδιατρική».

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Πολύ ωραία. Θα με ενδιέφερε και η αγγλική μετάφραση. Ευχαριστώ πολύ.

ΤΟΚΑΣ: Θα ήθελα να κάνω μία παρατήρηση: όλη αυτή η παρουσίαση που άκουσα μου θυμίζει την γενιά μου πριν τριάντα χρόνια, την οποία εκπροσωπώ σαν Πρόεδρος των Τεχνικών Ηλεκτρονικών Παιχνιδιών της Βόρειας Ελλάδας.

Συνέβαιναν ακριβώς τα ίδια πράγματα. Τώρα πλέον, ελλείψει των ηλεκτρονικών παιχνιδιών (φρουτάκια, κ.λπ.) -γιατί μας έχουν απαγορευτεί από την Πολιτεία και έχουμε προσφύγει στην Ευρώπη- ανθούν τα INTERNET ΚΑΦΕ.

Ακριβώς τα ίδια που αναφέρατε για τα παιδιά και τους εφήβους σήμερα, ακριβώς τα ίδια συνέβαιναν και τότε. Δεν υπάρχουν πλέον ενδιαφέροντα. Τα παιδιά κάπου/κάπως πρέπει να επικοινωνούν.

Τότε επικοινωνούσαμε σε ένα μαγαζί με ηλεκτρονικά παιχνίδια, τώρα πια τα παιδιά έχουν απλώς καταργήσει τα σύνορα, μέσω του Διαδικτύου, ακριβώς όπως στο παράδειγμά σας φια το φίλο του εφήβου από την Αγγλία, που του έστειλε μηνύματα. Η διεθνής «γειτονιά» μας διευρύνθηκε πλέον διαδικτυακά. Η επικοινωνία ξεπερνά πια κάθε όριο.

Δεν μπορούμε να «δαιμονοποιούμε» κάποια μέσα. Παρατήρησα κάποιες δαιμονοποιήσεις για να πω την αλήθεια.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Συμφωνώ απόλυτα με αυτό που λέτε, σχετικά με τη δαιμονοποίηση του Διαδικτύου, και δεν θέλουμε με τίποτα να συμβεί αυτό. Συμφωνώ, επίσης, ότι κάθε καινούριο μέσο μπορεί να δημιουργήσει ένα πανικό, μια σειρά από ερωτηματικά, για το τι γίνεται κ.λπ. Όμως, σε αυτό που διαφέρει το Διαδίκτυο σε σχέση με την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι ότι

το παιδί/έφηβος δέχεται άμεση επίδραση, ερέθισμα, που απαιτεί ανάλογη αντίδραση. Το παιδί, λοιπόν, καλείται να αντιδράσει σε μία «πραγματικότητα». Δέχεται πραγματικά ερεθίσματα, και στον πραγματικό χρόνο χρειάζεται να υπάρξει άμεση συμμετοχή & ανταπόκριση. Δέχεται, όμως, ερεθίσματα τα οποία είναι ανεξέλεγκτα, αν και ο ίδιος δεν είναι παθητικός δέκτης, αφού η συμμετοχή του είναι ενεργητική.

ΤΟΚΑΣ: Ακριβώς τα ίδια συμβαίνουν και πριν. Ακριβώς όπως τα λέτε.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Τότε το παιδί δεν μπορούσε να δεχτεί μηνύματα απ' όλο τον κόσμο χωρίς ...

ΤΟΚΑΣ: ...είπαμε η επικοινωνία διευρύνθηκε. Δηλαδή το μαγαζί που λέγαμε με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, τώρα είναι πλέον παντού. Δεν είναι δηλαδή μόνο αυτός ο χώρος. Είναι ο παγκόσμιος χώρος. Η επικοινωνία που είχαμε εμείς τότε με το διπλανό μας που έπαιζε, είναι η επικοινωνία που έχει αυτή την στιγμή το παιδί διαδικτυακά. Είναι ευθέως ανάλογα αυτά.

ΜΟΣΧΟΣ: Εγώ θα συμφωνήσω μαζί σας ότι λείπουν στα παιδιά μας ενδιαφέροντα και ενήλικες που να τα καθοδηγούν σε κάτι θετικό. Το ότι λείπουν, όμως, δεν σημαίνει ότι εμείς θα αποδεχτούμε απλά και άκριτα μία κατάσταση.

ΤΟΚΑΣ: Καθόλου.

ΜΟΣΧΟΣ: Νομίζω δεν είπατε κάτι τέτοιο.

ΤΟΚΑΣ: Απλά ήταν παρατήρηση αυτό που είπα.

ΜΟΣΧΟΣ: Καλά κάνατε και το είπατε. Ο κ. Γιαννακόπουλος, επίσης, θέλει να πει κάτι.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δυο παρατηρήσεις και μία ερώτηση. Καταρχήν σχετικά με τη διαφάνεια που μας δείξατε, υπάρχει μία πολύ χειρότερη διαφάνεια στο Διαδίκτυο, που δείχνει ένα έφηβο, ο οποίος μιλάει, του φωνάζει η μητέρα του «έλα για φαγητό παιδί

μου» και της απαντάει «σε δυο λεπτά». Τελικά φαίνεται ότι δεν έχει πάει καθόλου στο τραπέζι για φαί, και μάλιστα έχει συνδέσει με ένα ορό τη φλέβα στο αριστερό χέρι του, γιατί με το δεξί εξακολουθεί να χειρίζεται το «ποντίκι» του Η/Υ. Αυτό μπορείτε να το βρείτε και να το «κατεβάσετε» από το Διαδίκτυο, όπου υπάρχει διαθέσιμο.

Η επόμενη ερώτηση είναι, ρωτήσατε τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνά σας, τι πιστεύουν ή τι είναι αυτό που κερδίζουν στο τέλος του διαδικτυακού παιχνιδιού; Αν, ναι, τότε τι σας απαντήσανε; Δεν ξέρω πόσο μας ενδιαφέρει, αλλά σίγουρα εστιάζει στο ότι για όλα τα πράγματα υπάρχει ένα κίνητρο. Ποιο είναι, λοιπόν, το κίνητρό τους;

Και το τρίτο, αναφέρατε ότι η Κίνα έχει ένα ποσοστό 22%. Έχω μία απορία: πώς γίνεται η Κίνα που δεν έχει μεγάλη διαδικτυακή ανάπτυξη -δηλαδή δεν έχει οπτικές ίνες, ενώ εμείς έχουμε τα τελευταία δυο χρόνια- να έχει ένα τόσο μεγάλο ποσοστό. Αν γνωρίζετε την εξήγηση, επειδή το αναφέρατε ως στοιχείο στην παρουσίαση. Ευχαριστώ.

ΤΣΙΤΣΙΚΑ: Στην Κίνα χρησιμοποίησαν άλλο εργαλείο μέτρησης και αξιολόγησης, όπου η τιμή/ποσοστό εξάγεται διαφορετικά και ίσως εκεί οφείλεται το μεγαλύτερο ποσοστό. Είναι δηλ. θέμα διαφορετικού μεθοδολογικού χειρισμού της μελέτης τους, στην οποία συμπεριέλαβαν και μερικά παιδιά, που εμείς τα θεωρήσαμε οριακά και δεν τα εντάξαμε στη δική μας.

Τώρα, αναφορικά με το τι κερδίζουν τα παιδιά-χρήστες, αυτό δεν υπάρχει ως ερώτημα στο ερωτηματολόγιο, αλλά από τα παιδιά που έρχονται στην Μονάδα μας, γνωρίζουμε ότι τους αρέσει πάρα πολύ να παίζουν στο συγκεκριμένο παιχνίδι, εστιάζουν επίσης και στις κατακτήσεις που έχουν, αλλά και στους ήρωες που δημιουργούν, τη δράση των οποίων και ενστερνίζονται.

Ουσιαστικά, λοιπόν, βιώνουν πάρα πολλά πράγματα/καταστάσεις/συναισθήματα/εμπειρίες μέσα από το διαδικτυακό παιχνίδι.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτή η υποβολή χωρίς ουσία, μήπως αυτό που ανέφερε και ο κύριος νωρίτερα, αναφέροντας ότι πριν από τριάντα χρόνια, που εμείς είμαστε στην θέση των σημερινών εφήβων, πηγαίναμε σε πραγματικούς χώρους ψυχαγωγίας/στα διάφορα μαγαζιά και αναρωτιόμαστε «γιατί να πληρώνω ένα τάλιρο;» Γιατί, τότε, πληρώναμε μόνο ένα τάλιρο, και παρ'όλ'αυτά λέγαμε «γιατί να πληρώνουμε ένα τάλιρο» κι έτσι σταματάγαμε. Τώρα, όμως, κατά κάποιο τρόπο, τα παιδιά δεν πληρώνουν με τον παλιό, συμβατικό τρόπο, ιδίως όταν κάνουν χρήση του διαδικτύου από το σπίτι... στα INTERNET ΚΑΦΕ, βέβαια, πληρώνουν και 35 ευρώ, άμα διαβάσετε τις στατιστικές. Μήπως εκεί κάπου πρέπει να εστιάσουμε το ζήτημα; Ευχαριστώ.

ΤΟΚΑΣ: Να αναφέρω κάτι ως προς το τι κερδίζουν τα παιδιά. Εγώ θα αναφέρω στοιχεία βασισμένος και στη δουλειά μου, είμαι προγραμματιστής και δημοσιεύω κάποιες εργασίες μου, ως άρθρα σε περιοδικά του εξωτερικού: αυτό που με ικανοποιεί εμένα είναι όταν κάποιος θα επικοινωνήσει ηλεκτρονικά μαζί μου και θα μου πει «πάρα πολύ ωραίο το άρθρο σου φίλε μου, σε ευχαριστώ πάρα πολύ». Αυτή είναι η ικανοποίησή μου αυτή τη στιγμή. Και η ικανοποίησή μου όταν ήμουν έφηβος -που ακριβώς τις ίδιες εμπειρίες και συναισθήματα έχουν και τα παιδιά τώρα, όπως ο γιος μου- είναι ότι προηγούνται από τους άλλους, δηλ αυτό το αίσθημα της νίκης. Και επίσης η επικοινωνία. Το να επικοινωνήσει το παιδί μου διαδικτυακά, από το ίδιο μου το σπίτι, με ενοχλεί. Το να πάει στο INTERNET ΚΑΦΕ, ή σε οποιοδήποτε άλλο χώρο, ο οποίος θα έχει και ηλεκτρονικό παιχνίδι και Η/Υ με διαδικτυακή σύνδεση, είναι αυτό ακριβώς

που επιθυμώ, γιατί δεν θέλω να χάσει την επαφή του με το περιβάλλον.

ΜΟΣΧΟΣ: Να μην ανοίξουμε περαιτέρω αυτή τη συζήτηση, αυτό που λέτε τώρα, αφορά πολλά επιμέρους ζητήματα και απόψεις. Θα ήθελα να πάρουν όλοι το λόγο και, να προχωρήσουμε έχοντας στο μυαλό μας περισσότερο τις προτάσεις μας. Δηλαδή, το να ανταλλάξουμε προτάσεις και προβληματισμούς, και να τοποθετηθούμε σχετικά με το αν μπορούμε να προβούμε σε κάποια επόμενα μέτρα.

Είχα πει πρωτίτερα, να ακολουθήσει ο σχολιασμός/παρουσίαση της κυρίας Σαμαρά, αλλά ενημερώθηκα ότι για πρακτικούς λόγους πρέπει να προηγηθεί η κ. Πανταζή; Θέλετε, λοιπόν, να τοποθετηθείτε τώρα;

ΠΑΝΤΑΖΗ: Πάνω στις προτάσεις;

ΜΟΣΧΟΣ: Μάλιστα, μια και είναι αυτό που μας ενδιαφέρει πάρα πολύ. Και εν συνεχεία θέλουμε την παρέμβαση από την κ. Σαμαρά.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Είναι αποδεκτό ότι τα παιδιά πρέπει να επικοινωνούν με τα άλλα παιδιά, και σαφώς μπορούν να επικοινωνήσουν στα INTERNET ΚΑΦΕ και με τις εκεί φυσικές παρουσίες, δηλ. με άλλα παιδιά που ενδεχομένως βρίσκονται εκεί. Είναι, όμως, γεγονός ότι είτε από το σπίτι, είτε από το INTERNET ΚΑΦΕ τα παιδιά μπορεί να επικοινωνούν και με άγνωστους.

Εδώ ακούω συνέχεια για διαδικτυακά/ηλεκτρονικά «παιχνίδια». Εμένα προσωπικά με ενδιαφέρουν περισσότερο, οι κίνδυνοι που διατρέχουν τα παιδιά, γιατί μπορεί να εμπλακούν σε παράνομες δραστηριότητες, μέσω του INTERNET και νομίζω ότι αυτό είναι το πιο επικίνδυνο για την ψυχοσωματική τους υγεία, πολύ πιο επικίνδυνο απ' ότι είναι ένα «παιχνίδι». Και πάλι στα παιχνίδια -και νομίζω δεν ειπώθηκε τίποτα μέχρι στιγμής- πρέπει να διακρίνουμε κατά πόσο αυτά που παίζονται είναι

κατάλληλα, που παίζονται ή βλαπτικά για την υγεία των ανηλίκων, υπό την έννοια ότι π.χ. μπορεί να προξενούν τρόμο. Συμφωνώ μαζί σας ότι το παιδί μπορεί να επικοινωνήσει και με τους φίλους του, αλλά εμείς σήμερα πρέπει να εστιάσουμε στο τι θα γίνει αν επικοινωνήσει με εκείνον τον άγνωστο, που οπωσδήποτε προσπαθεί να το προσεγγίσει, όχι απαραίτητα σαν τέρας, αλλά αρχικά σαν «φίλος» του ή συνομήλικος.

Επισημαίνω, βέβαια, ότι το θέμα του πως θα προστατευτεί το ανήλικο άτομο, από την πορνογραφία, ή από τους κινδύνους που ελλοχεύουν ως προς την πιθανή σεξουαλική εκμετάλλευση, ή τη γενικότερη κακοποίησή του, είναι οπωσδήποτε ευρύτερο, πιστεύω όμως ότι πρέπει να προηγηθεί, αφού ασχολούμαστε με το Διαδίκτυο και στο INTERNET ΚΑΦΕ όπου εισέρχεται το παιδί μπορεί να συνδεθεί με το μέσο αυτό ηλεκτρονικής επικοινωνίας.

Ήδη, βέβαια, υπάρχει ο νόμος για την παιδική πορνογραφία, που προβλέπει και την τιμωρία της πορνογραφίας μέσω του Διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών. Υπάρχουν, όμως, κάποια κενά στην ελληνική νομοθεσία, ως προς τους κινδύνους που διατρέχει ένα παιδί, γιατί μπορεί να προσβληθεί η γενετήσια αξιοπρέπειά του, μέσω του Διαδικτύου (με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις), γι' αυτό και εντάσσεται θεματικά στη γενικότερη προβληματική του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ήδη υπάρχει νομοσχέδιο πάνω σε αυτό το θέμα, το οποίο προβλέπει την τιμωρία εκείνων των ενηλίκων οι οποίοι «συναντώνται»/επικοινωνούν στο Διαδίκτυο με ένα παιδί κάτω των 15 ετών -και μιλάω για την ηλικία των 15 ετών, γιατί τότε θεωρούμε ότι υφίσταται η σεξουαλική συναίνεση- μια και αυτό είναι εκ του νόμου το ηλικιακό όριο για τη λεγόμενη σεξουαλική συναίνεση ανηλίκου ατόμου. Οπότε εκεί το νομοσχέδιο προβλέπει διάταξη για την τιμωρία του ενήλικα, ο οποίος θα «συναντηθεί»/επικοινωνήσει με τον ανήλικο

και θα του προτείνει, ή θα του προβάλει ασελγείς χειρονομίες, ενώ η τιμωρία αυξάνεται, εάν στην συνέχεια συναντηθεί και ως φυσικές παρουσίες μαζί του.

Επίσης ένα άλλο ζήτημα...

ΜΟΣΧΟΣ: Κυρία Πανταζή, επειδή αυτά τα θέματα είναι πολύ σωστά ως προβληματισμοί, αλλά αφορούν γενικώς το Διαδίκτυο. Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος προβληματισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης;

ΠΑΝΤΑΖΗ: Δυο-τρεις προβληματισμοί, το άλλο θέμα αφορά στην αποπλάνηση, την παιδική πορνογραφία, & το grooming, η προσέλκυση δηλαδή μέσω του INTERNET των ανήλικων (πάλι ηλικίας 15 ετών), και το Υπουργείο Δικαιοσύνης προωθεί σχετική ρύθμιση. Φυσικά θα αναφερθώ και στα γενικότερα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, με το συντονισμό όλων των αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων, ούτως ώστε να καταπολεμηθεί το φαινόμενο της γενετήσιας εκμετάλλευσης μέσω του INTERNET.

Ως προς τα ειδικότερα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στα INTERNET ΚΑΦΕ, συμφωνώ οπωσδήποτε για το πρώτο μέτρο που προτείνει ο Συνήγορος του Παιδιού. Σχετικά με την καθιέρωση της υποχρεωτικής εγγραφής με έγκριση των γονέων/κηδεμόνων των ανηλικών ατόμων κάτω των 14 χρόνων, θεωρώ ότι εντάξει, μπορεί να δώσουν οι γονείς την συναίνεση, όμως, πρακτικά πώς μπορεί να υλοποιηθεί κάτι τέτοιο. Δηλ., ένα παιδί επισκέπτεται και παραμένει μόνο σε ένα συγκεκριμένο INTERNET ΚΑΦΕ; πρέπει δηλ. να επισκέπτεται μόνο ένα συγκεκριμένο INTERNET ΚΑΦΕ; οπότε μία μόνο φορά θα δώσει την συναίνεσή του για το συγκεκριμένο χώρο ο γονιός ή κηδεμόνας; Η τα παιδιά αρέσκονται και μπορεί να αλλάζουν INTERNET ΚΑΦΕ κάθε φορά και να επισκέπτονται διαφορετικά συναφή καταστήματα;

ΜΟΣΧΟΣ: Η πρόταση αφορά το κάθε ένα κατάσταση ξεχωριστά.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Το κάθε κατάστημα δηλαδή θα πρέπει να έχει την έγκριση του γονέα/κηδεμόνα;

ΜΟΣΧΟΣ: Βέβαια. Υπογράφω ότι εδώ είδα το χώρο, κατανόησα το είδος των παρεχομένων υπηρεσιών του, εγκρίνω τη χρήση τους από το παιδί μου και υπογράφω.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Εδώ όμως έχουμε και προβλήματα γιατί υπάρχουν παιδιά που φιλοξενούνται σε ιδρύματα, όπως τυχαίνει και έχουμε στη Στέγη Ανηλίκων Περισσού, που βρίσκεται υπό την εποπτεία μου, όπου και φιλοξενούνται 18 ανήλικα άτομα που θέλουν να επισκεφθούν τα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ και, σε αυτή την περίπτωση είναι πάρα πολύ δύσκολο πραγματικά να δοθεί τέτοιου είδους συναίνεση.

ΜΟΣΧΟΣ: Κάνουν άμεση χρήση τέτοιων υπηρεσιών, κατά τον παρόντα χρόνο, αλλά χωρίς τη γνώση και σύμφωνη γνώμη σας;

ΠΑΝΤΑΖΗ: Ναι, πάνε από μόνα τους. Αλλά καταλαβαίνετε ότι αυτά τα παιδιά είναι πιο ευαίσθητα και ευάλωτα. Σε κάθε περίπτωση, νομίζω ότι παιδιά κάτω από 8 ετών, πρέπει να συνοδεύονται από κάποιον γονέα ή κηδεμόνα. Εκτός κι αν έχουμε κάποιον υπεύθυνο, ο οποίος επιτηρεί και εποπτεύει το κατάστημα, και παρακολουθεί τα ανήλικα άτομα, ώστε να τα «προστατεύσει» (π.χ., πότε θα μπουν και για πόσο χρόνο, τι θα επιλέξουν να κάνουν τα ίδια, αλλά και ποιοι είναι οι πιθανοί περιφερειακοί γι'αυτά «κίνδυνοι» στο χώρο). Πιστεύω ότι είναι ένα ζήτημα, που σε ορισμένους θα δημιουργήσει προβλήματα.

ΜΟΣΧΟΣ: Πάντως εσείς μας λέτε ότι -έτσι κι αλλιώς- τα παιδιά αυτά χρησιμοποιούν το ΙΝΤΕΡΝΕΤ.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Ναι, το χρησιμοποιούν.

ΜΟΣΧΟΣ: Και ότι έτσι κι αλλιώς επισκέπτονται τα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Κοιτάξτε τα φιλοξενούμενα παιδιά μας πηγαίνουν στα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ, συχνά φεύγοντας κρυφά και από το σχολείο τους.

Δηλαδή εγκαταλείπουν το σχολείο για τα INTERNET ΚΑΦΕ. Κάτι που εμείς οπωσδήποτε δεν επιτρέπουμε αλλά άτυπα συμβαίνει.

ΜΟΣΧΟΣ: Ναι, αλλά με το προτεινόμενο σύστημα θα υπάρχει η ευθύνη κάποιου, ή του γονέα, ή αυτού που ασκεί την επιμέλεια του παιδιού, να υπογράψει, ότι γνωρίζει και αποδέχεται το ότι το παιδί πηγαίνει στο συγκεκριμένο καφέ. Για τα μικρότερα παιδιά συζητάμε τώρα, όχι για τους εφήβους.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Όμως στις προτάσεις σας αναφέρετε ότι για τα παιδιά κάτω των 14 ετών, να προϋποτίθεται η έγκριση των γονέων/κηδεμόνων. Αν εμείς φιλοξενούμε τα 8χρονα, και πάνε θέλουν αν επισκεφθούν τα ίντερνετ-καφέ;

ΜΟΣΧΟΣ: Αυτά δεν θα μπορούν να μουν.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Εγώ έχω την άποψη ότι αν πάει στο ίντερνετ-καφέ το παιδί κάτω των 8 ετών, τότε αυτό πρέπει να συνοδεύεται υποχρεωτικά από το γονιό/κηδεμόνα του. Δηλ., γι'αυτή την ηλικιακή κατηγορία δεν θα πρέπει να υφίσταται ούτε καν η απλή έγγραφη συναίνεση.

ΜΟΣΧΟΣ: Νομίζω ότι μάλλον συμφωνούμε όλοι σε ένα βαθμό, ότι τα μικρά παιδιά δεν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση, αφού δεν υπάρχει γονιός να επιβεβαιώσει «ναι, συμφωνώ να επισκεφθεί το ίντερνετ-καφέ».

ΠΑΝΤΑΖΗ: Απλά όπως σας ανέφερα και πιο πριν, σε αυτό το σημείο ελέγχου και προστασίας για εμάς -στα ιδρυματικά πλαίσια φιλοξενίας- δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα, γιατί λόγω της υφιστάμενης επαυξημένης ευθύνης μας, όσον αφορά στο να δώσουμε τη σχετική έγκριση, η έμφαση εντοπίζεται στα κριτήρια/δεδομένα, με βάση τα οποία θα δοθεί αυτή ή όχι. Μιλήσαμε παρακάτω για ίντερνετ-καφέ «φιλικά προς τα παιδιά». Απ' ό,τι ξέρω ο κόσμος των INTERNET ΚΑΦΕ είναι κυρίως παιδιά.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ (από Gnet): Τουλάχιστον στα δικά μου καταστήματα αυτός ο πληθυσμός δεν ξεπερνάει το 10-15%.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Συγγνώμη, όταν λέτε «παιδιά», σε ποια ακριβώς ηλικιακή ομάδα αναφέρεστε; Εγώ μιλάω για όλα τα ανήλικα άτομα μέχρι 18 ετών.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Αναφέρομαι στα παιδιά κάτω των 15 ετών.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Πιστεύω δε, ότι στα INTERNET ΚΑΦΕ συχνάζουν περισσότερο τα παιδιά τα οποία ενδεχομένως δεν έχουν οικογένεια, ή δεν διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή στο σπίτι τους. Εντάξει, αυτό μπορεί να μην είναι απόλυτο, τα άλλα όμως παιδιά, εφόσον διαθέτουν Η/Υ & σύνδεση στο Διαδίκτυο στο σπίτι τους, δεν ξέρω, θα επισκεφθούν τα INTERNET ΚΑΦΕ μόνο για τη παρέα;

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Κυρίως για την παρέα, γιατί στο σπίτι είναι απομονωμένα. Έχουν την επικοινωνία, αλλά δεν έχουν τη φυσική επικοινωνία.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Εγώ πάντως πιστεύω ότι κυρίως πάνε τα παιδιά, που ξέρουν ότι δεν έχουν κάποιον να τους περιμένει στο σπίτι, ή κάποιον να ασχοληθεί μαζί τους.

ΜΟΣΧΟΣ: Κυρία Πανταζή μέχρι στιγμής το Υπουργείο Δικαιοσύνης ενώ έχει ήδη μελετήσει -και ξέρω ότι εσείς είστε αρμόδια, για το σύνολο της θεματικής που αφορά στη σεξουαλική εκμετάλλευση μέσω INTERNET κ.λπ.- δεν διεξάγει ακόμα κάποια μελέτη, ειδικά για το θέμα των INTERNET ΚΑΦΕ.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Για τα INTERNET ΚΑΦΕ όχι.

ΜΟΣΧΟΣ: Υποθέτω ότι για να έρθετε κι εσείς εδώ σήμερα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης θα ενδιαφερόταν να ακούσει ένα γενικότερο προβληματισμό και κάποιες προτάσεις επ' αυτού του σημαντικού για τα παιδιά θέματος;

ΠΑΝΤΑΖΗ: Φυσικά, ναι.

ΜΟΣΧΟΣ: Ωραία.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Φυσικά συμφωνώ να μην συχνάζουν τα παιδιά στα ίντερνέτ-καφέ τις μεταμεσονύχτιες ώρες, ενώ η χρονοχρέωση είναι οπωσδήποτε απαραίτητη. Το θέμα είναι πώς αυτή θα προσμετράται, π.χ. αν ο ίδιος ανήλικος επισκεφτεί δυο ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ μέσα στην ίδια μέρα; Και πώς θα γνωρίζει ο υπεύθυνος που θα τον δεχτεί στο εκάστοτε κατάστημα ίντερνέτ-καφέ -έχοντας την έγκριση του γονέα/κηδεμόνα- ότι αυτό το παιδί δεν επισκέφτηκε άλλο παρόμοιο χώρο πριν, και δεν είχαν προηγηθεί άλλες δυο ώρες σύνδεσής του στο Διαδίκτυο σε προηγούμενο ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ; Εδώ δημιουργείται ένας προβληματισμός.

ΜΟΣΧΟΣ: Υπάρχουν κάποιες δικλείδες ασφαλείας εδώ, μέσω του λογισμικού/software, όπως είπε ο κος Ζαχαριάδης.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Απλά εγώ θέτω τους προβληματισμούς, δεν είμαι φυσικά ειδήμων επί των τεχνικών.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Απλά να κάνω μία παρατήρηση. Τα ίντερνέτ-καφέ είναι πλέον και σημεία κοινωνικοποίησης, όπου τα άτομα νεαρής ηλικίας έρχονται σε επαφή. Αντίθετα με αυτό που πιστεύει η πλειοψηφία, το 60% τουλάχιστον των δικών μας πελατών έχουν σύνδεση με το Διαδίκτυο και στο σπίτι τους, και μάλιστα σύνδεση Broadband, όχι απλή σύνδεση, αλλά υψηλών ταχυτήτων. Επισκέπτονται, όμως, και τα καταστήματά μας για λόγους κοινωνικοποίησης, έρχονται δηλ. με την παρέα τους.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Πώς εννοείτε την κοινωνικοποίηση, γιατί αυτό επιτρέπει περαιτέρω διευκρινιστική συζήτηση. Εγώ την κοινωνικοποίηση την θεωρώ διάλογο, συμμετοχή, συναισθηματική κάλυψη του ενός ατόμου από το άλλο. Πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα σε ένα ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ, όπου το κύριο αντικείμενο και μέσο επικοινωνίας είναι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής;

ΜΟΣΧΟΣ: Εγώ θα έλεγα να ολοκληρώσει εδώ, την παρέμβασή της η κα. Πανταζή, έτσι ώστε να συστηθείτε στην ομήγυρη και να κάνετε την παρέμβασή σας.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: ...Κυρία Πανταζή να σας διακόψω για λίγο. Γεια σας και συγνώμη για την καθυστέρηση, λέγομαι Ρηγόπουλος, είμαι Πρόεδρος του Σωματίου Τεχνικών Ηλεκτρονικών Παιχνιδιών Ελλάδος.

Τα παιδιά που συχνάζουν στα INTERNET ΚΑΦΕ είναι μια διαφορετική κατηγορία παιδιών, σε σχέση με όλα τα άλλα τα παιδιά. Και για να γίνω πιο σαφής, επισημαίνω ότι τα παιδιά που συχνάζουν στα INTERNET ΚΑΦΕ, είναι «μορφωμένα», δεν είναι παιδιά του δρόμου. Είναι παιδιά που γνωρίζουν από τεχνολογία, είναι παιδιά που γνωρίζουν αγγλικά, είναι παιδιά οικογενειών. Δεν είναι τα παιδιά που γυρίζουν στις πλατείες χωρίς τον έλεγχο των γονιών, με μηχανάκια κ.λπ. Δεν είναι παιδιά, τα οποία πηγαίνουν και ξημεροβραδιάζονται στις καφετέριες. Δεν είναι παιδιά που τρέχουν στα γήπεδα, πίσω από κάποια ομάδα, για να καταλήξουν να γίνουν «χούλιγκανς». Ίσα-ίσα το αντίθετο: είναι παιδιά με μόρφωση και επίπεδο.

Και για το δεύτερο θέμα που θίξατε, σχετικά με το γιατί πηγαίνουν στα INTERNET ΚΑΦΕ, η απάντηση είναι για να παίξουν ένα παιχνίδι ομαδικό. Ένα παιχνίδι αυτόνομο, μπορούν να το «παίξουν» από το σπίτι τους οποιαδήποτε ώρα και στιγμή. Αλλά όταν σχολάνε από το σχολείο, π.χ. δέκα παιδιά και πηγαίνουν στο ίντερνετ-καφέ και δημιουργούν δυο ομάδες των πέντε ατόμων, για να παίξουν έναν αγώνα ποδοσφαίρου ή ένα αγώνα ταχύτητας, αυτό είναι κάτι διαφορετικό.

Δηλαδή προτιμούν να πάνε σε ένα INTERNET ΚΑΦΕ και να περάσουν μία, δυο, τρεις ώρες, παρά να τριγυρίζουν, εκτονώνοντας κάπου αλλού τα ενδιαφέροντά τους. Ευχαριστώ.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Κυρία Πανταζή αν θέλετε ολοκληρώστε.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Εγώ μιλάω βασιζόμενη στη δική μου εμπειρία, αυτή των παιδιών του ιδρύματος, γιατί σε αυτά τα φιλοξενούμενα παιδιά πράγματι αυτό συμβαίνει. Ενδεχομένως να αποτελώ την εξαίρεση, και φυσικά δέχομαι την γνώμη σας, ως πιο ειδικού.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: Κι εγώ σας μιλάω με την εμπειρία ως εκπροσώπου, αλλά και ως γονέα με τρία ανήλικα παιδιά. Ευχαριστώ.

ΠΑΝΤΑΖΗ: Ωραία. Συμφωνώ, ως προς τα άλλα δεν έχω καμία αντίρρηση.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Να σας ρωτήσω κάτι. Βρήκαμε στο Διαδίκτυο κάτω από τον ιστοχώρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ένα σχέδιο διατάξεων, το οποίο ασχολείται με το άρθρο 2, του Ν. 3037/2002, σχετικά με τα «ψυχαγωγικά τεχνικά παίγνια». Εμείς καταλαβαίνουμε ότι είναι σχέδιο διατάξεων, δεν ξέρουμε όμως τι γίνεται με αυτό. Θα ήθελα λοιπόν να σας ρωτήσω, γιατί γράφει μέσα αυτό το σχέδιο διατάξεων, ότι θα υπάρξει πιθανώς σύσταση Γνωμοδοτικής Επιτροπής Παιγνίων, η οποία θα εξετάζει κάθε παίγνιο. Επίσης, αναφέρεται ότι τα INTERNET ΚΑΦΕ θα ανοίγουν στις 9 το πρωί, θα κλείνουν στην μία το άλλο το πρωί, άρα δεν θα είναι ανοικτά σε 24ωρη βάση, ενώ θα απαγορεύεται η είσοδος και η παραμονή σε αυτά σε άτομα κάτω των 18 ετών.

Εμείς ρωτήσαμε δεξιά και αριστερά πριν έρθουμε σήμερα εδώ και κανένας -από τους δικούς μας ανθρώπους και συναδέλφους- δεν γνωρίζει αυτό το σχέδιο νόμου. Θέλω λοιπόν να ρωτήσω εσάς, αν υφίσταται τέτοιο νομοσχέδιο.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: Για το συγκεκριμένο θέμα του νομοσχεδίου, λοιπόν, επισημαίνουμε ότι αφορά ένα σχέδιο διατάξεων, το οποίο το έφτιαξε μία επιτροπή του Υπουργείου Οικονομικών, το κοινοποίησε

στον ΕΛΟΤ και ταυτοχρόνως το κοινοποίησε στην αρμόδια Επιτροπή της Commission για να πάρει την έγκριση, αναφορικά με τους τεχνικούς κανόνες.

Κοινοποιήθηκε, λοιπόν, στις Μαΐου του 2008 -σας λέω χρονικά περιθώρια για να καταλάβετε την τραγελαφικότητα του θέματος- αυτό το σχέδιο διατάξεων στην Commission, που έδωσε προθεσμία τριών μηνών για να απαντήσει. Άρα η προθεσμία απάντησης έληγε στις 8 Αυγούστου 2008, οπότε η Ελλάδα δεν απάντησε πάνω σε αυτό το θέμα, με αποτέλεσμα, αυτό το σχέδιο διατάξεων να επιστρέψει πάλι πίσω στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στο Υπουργείο Οικονομικών, με την ένδειξη ότι δεν πληροί ούτε κατά το ελάχιστο τους τεχνικούς κανόνες και τις προϋποθέσεις, που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για να εγκρίνει αυτό το σχέδιο διατάξεων.

Με λίγα λόγια δηλαδή, το κείμενο αυτό επέστρεψε όπως πήγε, δηλαδή τελικώς δεν ισχύει τίποτα απ' όλα αυτά. Και πιο συγκεκριμένα, επειδή τα όρια που είχαν τεθεί γι' αυτό το θέμα, ήταν πάρα πολύ υψηλά και άγνωστα στους αρμόδιους -του εδώ αρμόδιου και των συναρμόδιων υπουργείων- γιατί δεν εμπλέκεται μόνο το Υπουργείο Οικονομικών, αλλά και το Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως και το Υπουργείο Εξωτερικών.

Κλήθηκε, λοιπόν, η αρμόδια Ευρωπαϊκή Επιτροπή -αν είναι δυνατόν- να επισκεφτεί την χώρα μας, οπότε να συζητήσουν από κοντά τι μπορούν να γίνει πρακτικά γι' αυτό το συγκεκριμένο σχέδιο.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστώ. Είναι καλό να υπάρχουν κι αυτές οι πληροφορίες. Κυρία Σαμαρά, αν μπορείτε ξεκινήστε με την εισήγησή σας, προσπαθώντας να δώσετε έμφαση στα θέματα των INTERNET ΚΑΦΕ.

ΣΑΜΑΡΑ: Για όσους δεν ξέρουν ποιοι είμαστε, ο Ελληνικός Κόμβος του Ασφαλούς Διαδικτύου της Safer Internet Hellas, είναι το εθνικό κομμάτι του Πανευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Κόμβων Safer Internet, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Δίκτυο «INSAFE». Αυτή την στιγμή υφίστανται 27 συναφείς εθνικοί κόμβοι, και το σχήμα μεγαλώνει συνέχεια, με πάρα πολλές παγκοσμίως συνεργασίες. Ελπίζω να γνωρίζετε την ετήσια ημέρα ασφαλούς διαδικτύου, που είναι πια καθιερωμένη στις 9 Φεβρουάριου. Επισημαίνω εν τάχει, ότι στις 10 Φεβρουαρίου του 2009, την επόμενη ημέρα ετήσιου εορτασμού του ασφαλούς διαδικτύου παγκοσμίως, κλείνουν και δέκα χρόνια λειτουργίας της Επιτροπής Safer Internet.

Οι θεματικές που ασχολούμαστε είναι αυτές που βλέπετε στη διαφάνεια και με κόκκινη επισήμανση, π.χ. το Gaming και το Gambling, σε σχέση με τη σωστή χρήση ενός ηλεκτρονικού παιχνιδιού.

Εμείς δεν λέμε ποτέ όχι σε τίποτα. Ίσα-ίσα, εμείς είμαστε τεχνολόγοι και προωθούμε την ορθή, ασφαλή, και σωστή χρήση της τεχνολογίας, αλλά πάντα με κάποια όρια και κάποιους κανόνες.

Ενημερώνουμε και εκπαιδεύουμε. Κάνουμε δηλαδή αφύπνιση/ ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού, ενημέρωση και εκπαίδευση, και αυτό είναι το κομβικό μας κομμάτι στον ιστοχώρο μας: www.saferinternet.gr .

Οι εμπειρίες μας προέρχονται μέσα από το Πανευρωπαϊκό μας Δίκτυο Safer Internet. Καταρχάς, εμείς θεωρούμε ότι η επίτευξη της ασφάλειας των μέσων, και ειδικά για τους ανήλικους, έχει να κάνει με τρία επίπεδα:

ΠΡΩΤΟΝ: δράσεις που αφορούν στα ποινικά και άλλα αδικήματα, που ακούσαμε και πριν.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: δράσεις για τη διασφάλιση της υγείας, που ακούσαμε από την κ. Τσίτσικα. Και,

ΤΡΙΤΟΝ: δράσεις που στοχεύουν στην απόκτηση της ικανότητας της ορθής χρήσης του μέσου. Κι αυτό το τελευταίο επίπεδο, είναι που θεωρούμε εμείς ότι πρέπει να μας απασχολήσει περισσότερο., γιατί αν κάποιος ξέρει να χρησιμοποιεί το μέσο σωστά και με ασφάλεια, τότε ούτε θα εθιστεί, ούτε θα υπάρξουν περαιτέρω προβλήματα.

Εμείς -όπως σας είπα- κάνουμε αφύπνιση και ενημέρωση και από το 2009 θα έχουμε κοντά μας, ως πολύτιμο συνεργάτη και τη Μονάδα Εφηβικής Υγείας-ΜΕΥ. Θεωρούμε πολύ μεγάλη τιμή που θα έχουμε τον εξειδικευμένο αυτό φορέα μαζί μας, ως Help Line (γραμμή βοήθειας) του Safer Internet στην Ελλάδα.

Να δούμε, λοιπόν, τώρα τα στατιστικά στοιχεία. Καταρχάς, το 2007 η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία μας ενημέρωσε ότι 27,8% των παιδιών -12 έως 15 ετών- απέκτησε πρόσβαση από το Διαδίκτυο, σε χώρους πέραν του σχολείου. Το 99,8% αυτών των χώρων πρόσβασης αποτελούσαν τα INTERNET ΚΑΦΕ, με επισκεψιμότητα αγοριών σε ποσοστό 71,8%, ενώ κοριτσιών σε ποσοστό 28,2% κορίτσια. Άλλωστε, είναι πλέον γνωστό ότι τα αγόρια παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια περισσότερο.

Και γιατί επιχειρείται τέτοια κινητοποίηση, σε σχέση με τις νέες τεχνολογίες; Πρώτον, εξαιτίας της γιγάντιας αγοράς των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, δεύτερον για τα «κατεβάσματα» αρχείων/downloading, και τέλος λόγω του μεγάλου προβλήματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ένα θέμα ιδιαίτερα κρίσιμο για τη μουσική.

Η φετινή έρευνα που δημοσιεύτηκε στις 14 Οκτωβρίου (2008), αναφέρει τα ίδια περίπου πράγματα: η έρευνα με υποκείμενα παιδιά 10 έως 15 ετών αυτή την φορά, κατέδειξε ότι το 21% των

παιδιών χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο από κάποιο INTERNET ΚΑΦΕ. 67% των παιδιών αυτών, χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για να παίξει ή να «κατεβάσει» ηλεκτρονικά παιχνίδια. Αυτό το δεδομένο, παραμένει ο πρώτος λόγος, που χρησιμοποιεί ένα παιδί το Διαδίκτυο, ή πηγαίνει στο INTERNET ΚΑΦΕ. Κι αυτά είναι πολύ ενδιαφέροντα, εθνικά στατιστικά νούμερα.

Στις περισσότερες χώρες στις οποίες υπάρχει το Δίκτυό μας (Safer Internet/Insafe), δεν υφίσταται νομοθεσία που να αφορά στα Καταστήματα Παροχής Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών.

Υπάρχουν, όμως, κάποιες πρωτοβουλίες, παρεμβάσεις και δράσεις, που εμείς θεωρούμε πολύ ενδιαφέρουσες, γι' αυτό και ρωτήσαμε όλους τους εταίρους του δικτύου μας, οι οποίοι και μας έστειλαν τα σχετικά στοιχεία:

1. Βέλγιο. Σύμφωνα με ισχύουσα νομοθεσία από 1^η Μαρτίου του 2007 κ.ε., τα INTERNET ΚΑΦΕ δεν επιτρέπεται να ανοίγουν πριν τις πέντε το πρωί, ενώ πρέπει να κλείνουν το αργότερο οκτώ η ώρα το βράδυ, όπως συμβαίνει με όλα τα λεγόμενα «τηλεπικοινωνιακά καταστήματα», εκτός αν η τοπική αυτοδιοίκηση έχει λάβει διαφορετική απόφαση.

Σημ.: Το σχέδιο νόμου που προαναφέραμε, το έχουμε αποστείλει και στο Συνήγορο του Παιδιού και στη μόνιμη Ειδική Επιτροπή Ερευνας και Τεχνολογίας.

2. Σκανδιναβία. Εντελώς διαφορετικός ο τρόπος διαχείρισης του θέματος, απλά γιατί δεν υφίσταται θέμα. Δεν τίθεται καν ζήτημα με εθισμό στο Διαδίκτυο, και «κόλλημα» με μακρόχρονη παραμονή σε INTERNET ΚΑΦΕ. Αφού καθένας έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο σε πλειάδα «καταστημάτων», π.χ. πάει κανείς σε ένα εστιατόριο να φάει και μπορεί εκεί να κάνει «σερφάρει»/πλοηγηθεί στο Διαδίκτυο για 10-15 λεπτά και να διαβάσει τα e-mail/ηλεκτρονικά μηνύματά του.

3. Νορβηγία. 60% των παιδιών -ηλικίας 8 έως 18 ετών- έχουν δικό τους υπολογιστή. Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο δεν γίνεται κατά αποκλειστικότητα από το σπίτι. Φυσικά σε αυτό βοηθάει πάρα πολύ η εκπαίδευση και η διάχυση της ενημέρωσης.

4. Ισπανία. Ο ισπανικός κόμβος ξεκίνησε πριν ένα-ενάμιση χρόνο περίπου, μια εκστρατεία με τίτλο «Σεμπεσέντερ Αμίγκο», δηλ. το φιλικό INTERNET ΚΑΦΕ. Σε αυτά τα φιλικά κατ/ματα ο κόμβος απέδιδε «σφραγίδα ποιότητας», επειδή διέθεταν ξεχωριστούς υπολογιστές για τα παιδιά με ειδικά εγκατεστημένα φίλτρα, όχι μόνο ως προς τη σήμανση της ηλικίας (διότι τα παιχνίδια δεν έχουν μόνο σήμανση ηλικίας), αλλά εκεί συνυπάρχει ενσωματωμένο και το PEGI Rating, το οποίο έχει και σήμανση (ακατάλληλου) περιεχομένου. Εδώ επισημαίνουμε ότι πάρα πολλά παιδιά μας λένε ότι πάνε να παίξουν στο INTERNET ΚΑΦΕ, για να παίξουν ηλεκτρονικά παιχνίδια που δεν είναι της ηλικίας τους, και δεν πρέπει να παίζουν, γιατί το περιεχόμενο είναι απαγορευμένο. Αυτό είναι ένα πάρα πολύ σοβαρό θέμα, γιατί μιλάμε πλέον για περιεχόμενο βίας, σεξ, ναρκωτικών, τζόγου κ.λπ.

Πριν υλοποιήσει ο ισπανικός κόμβος αυτό το εγχείρημα, διεξήγαγε μία έρευνα, για να δει τι γίνεται με τα παιδιά, μέσα στα INTERNET ΚΑΦΕ. Βρήκε, λοιπόν, ότι το 69% των παιδιών 11 έως 17 ετών παίζουν «ηλεκτρονικά παιχνίδια», 15% επισκέπτονται ιστοσελίδες με πορνογραφικό περιεχόμενο (το ακούσαμε αυτό και από την κ. Τσίτσικα), 9% επισκέπτονται σελίδες με εξαιρετικά βίαιο περιεχόμενο (το επιβεβαιώνουν τα ίδια τα παιδιά εξάλλου), ενώ 6% των παιδιών πηγαίνουν στα ιντερνέτ-καφέ, για να «επισκεφτούν» ιστοσελίδες με ρατσιστικό ή/και ξενοφοβικό περιεχόμενο. Πάρα πολλά ηλεκτρονικά παιχνίδια έχουν ξενοφοβικό περιεχόμενο και στοιχεία ρατσισμού.

Το συμπέρασμα της έρευνας του ισπανικού κόμβου είναι ότι 15-20% των παιδιών επισκέπτονται ιστοσελίδες με παράνομο ή επιβλαβές γι'αυτά περιεχόμενο.

Επίσης, 64% των ισπανοπαίδων –ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό– παραδέχτηκε ότι στα INTERNET ΚΑΦΕ δεν υπάρχει κανένας έλεγχος από τους ενήλικες, ενώ το 72% παραδέχθηκε ότι δεν υπάρχουν εγκατεστημένα φίλτρα ακατάλληλου ή επιβλαβούς περιεχομένου. Εμείς θεωρούμε ότι, εδώ στην Ελλάδα, δεν είμαστε πολύ μακριά από την πραγματικότητα της Ισπανίας.

Οι προτάσεις μας, λοιπόν, έχουν ως εξής:

ΠΡΩΤΗ: διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα μπορέσει πραγματικά να υλοποιηθεί στην Ελλάδα, γιατί κάθε χώρα διαφέρει ως προς την κουλτούρα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, το ήθος, κ.λπ.

ΔΕΥΤΕΡΗ: ρύθμιση ζητημάτων, σχετικά με την πρόσβαση των ανηλίκων στα ιντερνέτ-καφέ. Αυτή τη στιγμή, δεν έχει ρυθμιστεί τίποτα σχετικά με την πρόσβαση πελατών και τι είδους υπηρεσίες προσφέρονται σε ποιον σε τέτοιου είδους καταστήματα.

ΤΡΙΤΗ. υποχρεωτικός ηλικιακός έλεγχος της ανηλικιότητας των πελατών. Θεωρούμε ότι αυτό πρέπει να γίνει, γιατί δεν μπορεί να εισέρχεται σε αυτά τα καταστήματα ο οποιοσδήποτε ανεξέλεγκτα. **ΤΕΤΑΡΤΗ.** Εγκατάσταση συστημάτων φιλτραρίσματος ηλεκτρονικού περιεχομένου, π.χ. είσαι 12 ετών, θα παίξεις το ηλεκτρονικό παιχνίδι που είναι κατάλληλο γι'αυτή την αναπτυξιακή φάση. Είσαι 16 ετών, θα παίξεις ηλεκτρονικά παιχνίδια ανάλογα της ηλικίας σου.

ΠΕΜΠΤΗ: μεγαλύτερος και ουσιαστικότερος έλεγχος από συγκεκριμένους (αρμόδιους) ενήλικες. Πρέπει δηλ. να υπάρχει κάποιος εντεταλμένος ενήλικας σε κάθε ιντερνέτ-καφέ, ο οποίος να ρωτά τους ανηλίκους λέει «τι κάνετε εκεί;» και να επιβεβαιώνει την καταλληλότητα χρήσης και πρόσβασης. Δηλαδή,

οι ανήλικοι χρειάζεται να γνωρίζουν ότι κάποιος ενήλικος τα εποπτεύει και ελέγχει τις ηλεκτρονικές τους δραστηριότητες. Εξάλλου, στα INTERNET ΚΑΦΕ οι Η/Υ και οι οθόνες τους δεν βρίσκονται σε εσοχές, αντίθετα οι ενήλικοι που εποπτεύουν και πρέπει να παρακολουθούν τις δραστηριότητες στο κατάστημά τους, έχουν τη δυνατότητα να βλέπουν και το τι εκτυλίσσεται στις οθόνες των υπολογιστών των χρηστών.

ΕΚΤΗ: επίσης, ανάγκη διεξαγωγής μιας αντίστοιχης έρευνας -όπως αυτή που διεξήχθη στην Ισπανία- στα δικά μας INTERNET ΚΑΦΕ, εμπλέκοντας τα ίδια τα παιδιά, που τα επισκέπτονται, κάνοντας χρήση των υπηρεσιών τους, και εν συνεχεία να εξετάσει το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο.

ΕΒΔΟΜΗ: Τέλος, βλέποντας την περίπτωση της Σκανδιναβίας, εμείς στην Ελλάδα, σε σχέση με την ευρυζωνικότητα, έχουμε πολύ δρόμο ακόμα. Ήδη από πέρυσι από το 6% ποσοστό ευρυζωνικότητας στην Ελλάδα, έχουμε φθάσει στο 11% και κάτι. Πρόκειται, λοιπόν, για μια αύξηση 100% από πέρυσι. Πιστεύουμε όμως στην ευρυζωνική σύνδεση και τη δωρεάν δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο για τον καθένα από μας.

Εμένα προσωπικά μου αρέσουν τα λεγόμενα hot-spots, όπου μπορώ να πάω στο Σύνταγμα να διαβάσω τα e-mail μου. Δεν θα παίξω βέβαια εκεί το ηλεκτρονικό παιχνίδι, γιατί το παιχνίδι, πιστέψτε με, μας το λένε και τα ίδια τα παιδιά για τα περισσότερα παιχνίδια (π.χ. world of warcraft), ότι το ίδιο το ηλεκτρονικό παιχνίδι σε αναγκάζει να μείνεις τουλάχιστον μιάμιση ώρα συνδεδεμένος, για να εισέλθεις έστω μέσα στο πεδίο του παιχνιδιού.

Τα ίδια τα παιδιά καταθέτουν ότι «δεν φταίμε εμείς, δεν μπορώ να φύγω από το παιχνίδι, θέλω μιάμιση ώρα τουλάχιστον για να ξεκινήσω να παίζω». Άρα δεν φταίει εκείνη την στιγμή, ούτε το

INTERNET ΚΑΦΕ, ούτε κανένας μας, ούτε ενήλικας, ούτε παιδί, αν το παιχνίδι κρατάει καθηλωμένο τον ανήλικο.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: (Παρέμβαση εκτός μικροφώνου)

ΣΑΜΑΡΑ: Ένας επίλογος από μας. Τα ελληνόπουλα, δυστυχώς -και μιλάμε με πάρα πολλά παιδιά- αποφεύγουν να απευθυνθούν στους γονείς τους σε περίπτωση προβλήματος. Συζητούν με φίλους τους. Αυτό είναι κακό και ανεπαρκές, γιατί τι υποστήριξη θα πάρουν από τον φίλο; Τι είδους πληροφορία θα ακούσουν; Πιθανότατα, μία λανθασμένη γνώμη.

Υπάρχει, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να κάνουμε όλοι κάτι. Όχι μόνο η Πολιτεία και εμείς ως πολίτες τίποτα. Παράδειγμα: φωνάζουμε για τα INTERNET ΚΑΦΕ και μετά παρκάρουμε τα παιδιά στο ΚΑΦΕ, για να πάμε κομμωτήριο. Συγνώμη που σας το λέω έτσι, αλλά έχω αυτή την έμμεση εμπειρία. Και οι γονείς μου λένε «επειδή εγώ ξέρω πού είναι το παιδί μου, μπορώ να πάω ήσυχη πέντε ώρες στο κομμωτήριο». Τι να πω εκείνη την στιγμή σε αυτή τη μητέρα; Τίποτα δεν μπορώ να πω.

Τέλος, πρέπει να καταλάβουμε ότι καμία δράση δεν θα λύσει τα προβλήματα που προϋπήρχαν του μέσου-Η/Υ, ή του ηλεκτρονικού παιχνιδιού και που ενυπάρχουν στον ιστό κάθε οικογένειας. Δεν μπορούμε να λύσουμε διεξοδικά τέτοιου είδους ζητήματα, χωρίς άλλου είδους ουσιαστικές και εξειδικευμένες παρεμβάσεις.

Θα σας δώσω ένα ακόμα παράδειγμα και θα κλείσω. Έγινε μία πολύ μεγάλη ποιοτική έρευνα στον αδελφό Σουηδικό Κόμβο Ασφαλούς Πλοήγησης στο Διαδίκτυο, σχετικά με το δημοφιλέστατο ηλεκτρονικό παιχνίδι «world of warcraft», όπου και ρωτήθηκαν ερωτήθηκαν τα ίδια τα παιδιά-χρήστες. Η έρευνα περιλαμβάνεται σε κείμενο 70 σελίδων & στα αγγλικά. Ένα παιδί ρωτήθηκε πώς τα πηγαίνει με την μητέρα του, και απαντά ότι η μητέρα του είπε «σταμάτα να παίζεις αυτό το παιχνίδι, έλα να καθίσουμε να τα

πούμε σαν οικογένεια». Και λέει το παιδί «ωραία! σταμάτησα και τι κάναμε; καθίσαμε ο ένας στον έναν καναπέ, ο άλλος στον άλλον καναπέ και απλώς βλέπαμε τηλεόραση... ξαναγύρισα, λοιπόν, στο ηλεκτρονικό παιχνίδι μου, γιατί εκεί -αν μη τι άλλο- συνομιλούσα με τους φίλους μου».

Ευχαριστώ πολύ.

ΜΟΣΧΟΣ: Ο λόγος της κυρίας Σαμαρά πάντοτε επίκαιρος και ιδιαίτερα χρήσιμος στις συναντήσεις/συζητήσεις μας.

Δεν ξέρω αν υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις... Παρακαλώ.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Από το 21% αυτών που έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, έχουμε κάποιο ποσοστό που να λέει πόσοι έχουν πρόσβαση αποκλειστικά από τα INTERNET ΚΑΦΕ;

ΣΑΜΑΡΑ: Πιθανότατα να υπάρχει στο Παρατηρητήριο της Κοινωνίας τη Πληροφορίας η έρευνα αυτή. Έχει πάρα πολλές διαφάνειες, οπότε ίσως να υπάρχει εκεί πέρα και κάποια αντίστοιχη διαφάνεια, που να ανταποκρίνεται στο ερώτημά σας. Εμείς δεν την ψάξαμε.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Μάλιστα. Γιατί κρίνοντας από την έρευνα του 2007, οι ερωτήσεις έχουν πολλαπλές επιλογές. Οπότε, το ποσοστό 21% προκύπτει από το γεγονός ότι πολλοί νέοι δεν πάνε αποκλειστικά στα INTERNET ΚΑΦΕ, αλλά έχουν στο Διαδίκτυο πρόσβαση και από το σπίτι τους. Το σύνολο λοιπόν του 21% είναι από αυτούς, που επισκέπτονται και τα INTERNET ΚΑΦΕ. Η μία παρατήρηση είναι αυτή.

Και μια άλλη παρατήρηση είναι ότι πολύ δύσκολα θα προσεγγίσουμε την Σκανδιναβία, με το 100% των ανηλίκων μας να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το σπίτι τους, διότι όπως ανέφερα και πριν, η παρουσία και το γεγονός ότι συχνάζουν οι νέοι μας σε INTERNET ΚΑΦΕ είναι ένα ακραία κοινωνικό φαινόμενο. Δηλαδή, πάνε για να «κοινωνικοποιηθούν»...

Το μοντέλο μας, όντως, πλησιάζει αυτό της Ισπανίας γιατί είμαστε κι εμείς Μεσόγειος λαός, και οι Ισπανοί στα INTERNET ΚΑΦΕ πάνε για την παρέα περισσότερο και όχι για την πρόσβαση στο INTERNET.

Και τέλος θα ήθελα, επίσης, να παρατηρήσω το ότι οι προτάσεις που κάνετε, είναι σωστές και εμείς συμφωνούμε σε αυτό. Και να σας ενημερώσω ότι σαν εταιρία μας έχετε βραβεύσει.

ΣΑΜΑΡΑ: Όχι εμείς, εμείς δεν σας βραβεύσαμε ...

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Το Safer Internet...

ΣΑΜΑΡΑ: Όχι εμείς! Θα διευκρινίσουμε κατ'ιδίαν αργότερα αυτό το θέμα...

ΜΟΣΧΟΣ: Έχουμε ήδη αρκετά ερεθίσματα στο τραπέζι της συζήτησής μας, ο χρόνος μας είναι περιορισμένος, γι'αυτό θα ήθελα να παρακαλέσω να πάρουμε όλοι το λόγο, ώστε να κάνουμε τις τοποθετήσεις & παρεμβάσεις μας.

ΓΛΑΡΕΝΤΖΟΥ: Καλημέρα, λέγομαι Γλαρέντζου Ελένη και είμαι από το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ, της Ομοσπονδίας Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εδώ είναι επίσης και ο κ. Χαραμής που είναι ο Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ.

Για να είμαι σύντομη, όσον αφορά την πρόταση θέσπισης κάποιων μέτρων και κανόνων για τη λειτουργία των INTERNET ΚΑΦΕ, μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους. Νομίζουμε ότι τα έξι αυτά σημεία έτσι κι αλλιώς πρέπει να υπάρχουν, και εγώ θα γινόμουν λίγο αυστηρότερη. Δηλαδή, εμένα μου φαίνεται ότι σε σχέση με την άδεια των γονέων κ.λπ., χρειάζεται έγκριση και οριοθέτηση μέχρι την ηλικία των 15-16 ετών.

Ομολογώ ότι έμεινα έκπληκτη, γιατί αυτό δεν το ήξερα, ότι στα INTERNET-ΚΑΦΕ δεν υπάρχει κατώτατο όριο ηλικίας. Το κατάλαβα από την κουβέντα. Και εδώ πέρα δεν ξέρω, αν θα πρέπει να

θεσμοθετηθεί και κάτι σχετικά με την οριοθέτηση-απαγόρευση εισόδου σε παιδιά 11-12 ετών, που είναι ασυνόδευτα. Μου έκανε εντύπωση αυτό το ζήτημα.

Επίσης, κάτι που δεν ξέρω και ίσως μπορείτε να μου το απαντήσετε, είναι εάν δίνεται άδεια για οποιοδήποτε χώρο; π.χ., δίπλα σε σχολείο επιτρέπεται να υπάρχει INTERNET-ΚΑΦΕ;

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Το θέμα της αδειοδότησης είναι κάτι το οποίο γενικότερα αποτελεί πρόβλημα, διότι υπάρχουν κάποιοι παράλογοι κανονισμοί αυτή τη στιγμή, όσον αφορά τα INTERNET-ΚΑΦΕ και πιστεύουμε κι εμείς ότι θα πρέπει να τροποποιηθεί.

Υπάρχουν κάποιοι κανονισμοί, οι οποίοι βασίζονται σε ένα - νομίζω, αν δεν κάνω λάθος- Βασιλικό Διάταγμα, το οποίο αφορά την εγγύτητα, αναφέρεται σε σχολεία και εκκλησίες και το οποίο απαγορεύει η απόσταση αυτή να είναι να κάτω από 50 μέτρα, όμως αυτό αφορά τις καφετέριες, με αποτέλεσμα να εμπίπτουμε στην ίδια κατηγορία με τα καταστήματα αυτά.

ΓΛΑΡΕΝΤΖΟΥ: Όπως, επίσης, βρήκα πολύ ενδιαφέρουσες κάποιες από τις προτάσεις που έκανε η κα. Σαμαρά, δηλαδή σε σχέση με τα φίλτρα, ως προ το περιεχόμενο και ως προς την ηλικία.

Αλλά ήθελα βέβαια να αναφέρω -επειδή πέρα από εκπαιδευτικός είμαι και μητέρα εφήβου και ζω κάποια από αυτά τα προβλήματα- ότι πέρα από τα INTERNET-ΚΑΦΕ, την πρόσβαση στο Διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια που κυκλοφορούν ελεύθερα στο εμπόριο, που τα παιδιά εγκαθιστούν & εν συνεχεία παίζουν στα λεγόμενα play-station κ.λπ., καταδεικνύουν παρόμοια προβλήματα. Δηλαδή, ενώ έχουν όριο ηλικίας, όταν πάει κάποιος -ή το ίδιο το παιδί μόνο του- σε ένα κατάστημα, αυτά πωλούνται χωρίς να επισημανθεί π.χ., ότι αν είσαι 12 ετών δεν πρέπει να το αγοράσεις και να το χρησιμοποιήσεις. Και παρόλο που υπάρχουν επίσης σημάνσεις περιεχομένου, πάλι τα ηλεκτρονικά αυτά

παιχνίδια πουλιούνται πουλάνε ελεύθερα και αδιάκριτα στον καθένα. Θέλω, λοιπόν, να πω ότι κάποια πράγματα -που έχουν σχέση με χρήση του λογισμικού και τα καινούριων ηλεκτρονικά προϊόντα- δεν πρέπει να δαιμονοποιούνται, διότι συμβαίνουν ανεξέλεγκτα μέσα στον κοινωνικό ιστό.

Πέρα από αυτά τα μέτρα, πιστεύω ότι παραμένει πάντα επίκαιρος ο ρόλος του σχολείου και των εκπαιδευτικών, ως προς την ανάπτυξη και εξέλιξη της προσωπικότητας των παιδιών, & την ενδυνάμωση του χαρακτήρα τους, ώστε όχι μόνο σε αυτό το θέμα, αλλά και γενικότερα σε θέματα που αφορούν την ψυχοσωματική υγεία τους, να μπορούν να κάνουν από μόνοι τους σωστές και ασφαλείς επιλογές. Αυτό έχει μέγιστη σημασία, γιατί όσες απαγορεύσεις και να τεθούν, όσα πλαίσια και να υπάρξουν, όσο και η φροντίδα/εποπτεία των γονέων να είναι σταθερή και εντατική, πάντοτε θα υπάρχουν περιθώρια εκφυγής από τον όποιο έλεγχο.

Εάν το ίδιο το παιδί δεν ενδυναμωθεί, ώστε να μπορεί να κάνει ασφαλείς & ορθές επιλογές σε όλες τις φάσεις της ζωής του, πάντα θα υφίσταται κίνδυνος σε βάθος χρόνου, μια και ακούσαμε ότι μεγάλο πρόβλημα εμφανίζεται και στους φοιτητές. Ο κύριος Αδραχτάς επεσήμανε πιο πριν, ότι αρκετοί από αυτούς παρατάνε τις σχολές τους. Άρα αυτό είναι ένα χρονίζον ζήτημα και αφορά στο πώς ενδυναμώνεται η προσωπικότητα και πώς αναπτύσσεται η ικανότητα της ορθής χρήσης του μέσου, αυτό έθιξε και η κα. Σαμαρά και το βρίσκω πάρα πολύ σημαντικό.

Και βέβαια και μέσα στα σχολεία υπάρχουν Προγράμματα Αγωγής Υγείας, που έχουν σχέση με την προάσπιση της ψυχοσωματικής υγείας. Άρα θα πρέπει και το ΥΠΕΠΘ, μέσα στη θεματολογία του να εντάξει και αυτές τις καινούριες θεματικές, που αφορούν στην ασφαλή πλοήγηση και χρήση του Διαδικτύου και των Νέων

Τεχνολογιών. Να εισαχθούν, λοιπόν, τα ζητήματα αυτά μέσα στην εκπαιδευτική θεματολογία και να προτρέπει το ΥΠΕΠΘ –με τα κατάλληλα εργαλεία- τους εκπαιδευτικούς, να ασχολούνται με αυτά. Ίσως, επίσης, και μία αξιοποίηση του μαθήματος της πληροφορικής και των εργαστηρίων, πέρα από το τυπικό της διδασκαλίας, ώστε να δοθούν δυνατότητες εποπτευόμενης χρήσης του Διαδικτύου στα παιδιά, για να μην είναι αναγκασμένα να προστρέχουν στα INTERNET-ΚΑΦΕ.

Τελειώνοντας -και μέσα στο πλαίσιο της δαιμονοποίησης των νέων τεχνολογιών- και εγώ πιστεύω από την εμπειρία μου σαν μητέρα, ότι τα μέσα έχουν και ένα ρόλο επικοινωνιακό. Δηλαδή, το παιδί δεν πάει στο INTERNET-ΚΑΦΕ μόνο για να παίξει. Θα ξεκινήσουν με το φίλο, το γείτονα, πέντε-έξι παιδιά μαζί, θα πάνε εκεί θα παίξουν για μια-δυο ώρες. Μετά θα πάνε βόλτα, θα πάνε να φάνε, θα πάνε να συζητήσουν. Δηλαδή, ίσως να είναι και μία νέα μορφή επικοινωνίας.

ΜΟΣΧΟΣ: Είναι προφανές. Εξάλλου εδώ βλέπουμε την ίδια την Εκκλησία να εγκαθιστά βάσεις Η/Υ και Διαδίκτυο στα ενοριακά της κέντρα, για να δημιουργήσει ακριβώς το περιβάλλον που θα προσελκύσει τα παιδιά...

Και μια πρακτική υπενθύμιση: παρακαλώ -επειδή ήδη έχουμε αναφερθεί στο πρόβλημα- τώρα, ας επικεντρωθούμε πλέον περισσότερο στις προτάσεις, κυρίως δε στο προς ποια κατεύθυνση πρέπει & μπορούμε να οδεύσουμε. Ακούστηκαν ποικίλες προτάσεις και προβληματισμοί που υπάρχουν, σε σχέση με τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν στην συνέχεια.

Παρακαλώ ο επόμενος να λάβει το λόγο.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ -ΙΟΜ: Εγώ θα ήθελα να σας πω ότι, καταρχάς, δεν έχουμε κάποια σχόλια σχετικά με τις προτάσεις του Συνηγόρου του Παιδιού, που μας βρίσκουν σύμφωνους, απλά ήθελα να πω ότι

στο σημείο #5 των προτάσεών σας, όπου μιλάμε για καθιέρωση κριτηρίων και διαδικασίες πιστοποίησης, το ΙΟΜ θα συμμετάσχει σε μία Ευρωπαϊκή Έρευνα, της οποίας ο ρόλος θα είναι να αναδείξει τους δείκτες και τα κριτήρια αξιολόγησης της πρόσβασης, δηλαδή της Παιδείας για τα Μέσα-Media Literacy, στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την Ευρώπη.

Ακόμα δεν έχει ξεκινήσει η έρευνα αυτή. Θα λάβουμε το Πρόγραμμα Εργασίας λίγο πριν τα Χριστούγεννα (2008), οπότε το ΙΟΜ θα επικοινωνήσει με τους περισσότερους από εσάς -αν όχι με όλους- τους παρευρισκόμενους, για να μπορέσουμε να καταγράψουμε το τι γίνεται και στο τέλος να βγάλουμε τα κοινά κριτήρια και τους δείκτες αξιολόγησης.

Είναι μια γενικότερη δράση στα πλαίσια της Παιδείας για τα Μέσα, αλλά θα περιλαμβάνει και το κομμάτι του Διαδικτύου.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ, εξάλλου πρόσφατα έχετε διεξάγει και έρευνες για τη χρήση του Διαδικτύου από τους εφήβους. Εμένα μου έκανε εντύπωση στην έρευνά σας -και το είχα ρωτήσει τότε- το γεγονός ότι δεν εμφανιζόντουσαν τα INTERNET-ΚΑΦΕ σαν μία από τις κατηγορίες που ρωτούσαμε τα παιδιά, αλλά ήταν «φίλοι και άλλοι». Γι'αυτό και ελπίζουμε σε επόμενη έρευνά σας να περιληφθούν.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Ακριβώς αυτό ήθελα να αναφέρω κι εγώ, ότι τα INTERNET ΚΑΦΕ δεν παρουσιάστηκαν στην έρευνα. Μάλιστα σε εκείνη την έρευνα φάνηκε ότι περίπου το 40% των μαθητών Γυμνασίου και Λυκείου, είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το σπίτι τους. Οπότε το INTERNET-ΚΑΦΕ έρχεται πραγματικά να συμπληρώσει την όποια δραστηριότητα-επαφή σε ένα πλαίσιο κοινωνικοποίησης, όπως ειπώθηκε.

Και βέβαια το πρόβλημα είναι η σωστή χρήση του μέσου. Να σας πω από τα μέτρα αυτά τα οποία έχετε καταγράψει, θεωρώ ότι όσα

αφορούν την πρόσβαση και τους ηλικιακούς περιορισμούς, είναι καταρχήν προφανή, γιατί θα έπρεπε ήδη να υπάρχουν. Δεν μπορεί να μην υπάρχει κανένας έλεγχος πουθενά και σε τίποτα για τις μεταμεσονύχτιες ώρες. Δηλαδή είναι τόσο προφανές που νομίζω, ότι επειδή πιθανόν δεν το σκέφτηκε κανείς, θα έπρεπε να γίνεται από μόνο του.

Νομίζω, όμως, ότι το πραγματικό πρόβλημα βρίσκεται στο περιεχόμενο, δηλ. το υλικό το οποίο μπορεί να προσεγγίσει το κάθε παιδί, είτε από το INTERNET-ΚΑΦΕ, είτε από τον Η/Υ στο σπίτι του. Και εκεί νομίζω ότι πρέπει να εστιάσουμε περισσότερο. Δηλαδή, ναι στα μέτρα απαγόρευσης της εισόδου στα ιντερνέτ-καφέ, σε παιδιά κάτω των 10 ετών, μετά τις 12 τα μεσάνυχτα. Σαφώς θα πρέπει η Μονάδα Εφηβικής Υγείας ή/και κάποιοι άλλοι κάποιοι αρμόδιοι, να ορίσουν αυτές τις ηλικίες, για να δρομολογηθεί με ευκολία η περαιτέρω θεσμοθέτηση κανόνων και αρχών επί του ζητήματος. Επίσης, νομίζω ότι πρέπει να εστιάσουμε περισσότερο στα θέματα σήμανσης και φιλτραρίσματος για το περιεχόμενο.

ΜΟΣΧΟΣ: Κύριε Ρηγόπουλε θέλετε να προσθέσετε κάτι τώρα ή μετά?

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: Νομίζω καλύτερα στο τέλος.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Συνεχίζοντας από το σημείο που σταμάτησε η κ. Καλογήρου, όσον αφορά στα θέματα του φιλτραρίσματος και γενικότερα της πρόσβασης/πρόληψης, θεωρούμε ότι όποιες διαδικασίες ληφθούν, ακόμα κι αν είναι θετικά μέτρα και πρωτοβουλίες και όχι νομοθεσία, πρέπει να επικοινωνηθούν σωστά. Είναι ένα μεγάλο ζήτημα, το πώς επικοινωνούμε το μήνυμα στα παιδιά.

Υπάρχουν διαδικασίες στην ελληνική νομοθεσία για τις ενημερωτικές εκστρατείες και ιδιαίτερα την προβολή κοινωνικών μηνυμάτων, δηλαδή την ανάπτυξη και διάχυσή τους μέσα από τα

ραδιόφωνα και τις τηλεοράσεις, και είμαστε στην διάθεση όλων σας, εάν έχετε κάποιο τέτοιο μήνυμα που θα θέλατε να επικοινωνήσετε. Να έρθετε σε μία επαφή μαζί μας, να σας δώσουμε τη διαδικασία -μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης- γιατί καλό θα ήταν -ακόμα και σήμερα που δεν έχουμε ρυθμίσεις- να κάνουμε Εκστρατείες Ενημέρωσης για την Ασφαλή Χρήση του Διαδικτύου από τους ανηλίκους, ειδικά σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, το οποίο είναι ένα πάρα πολύ κρίσιμο ζήτημα.

Πέραν δε τούτου μέχρι το τέλος του έτους 2008, θα υιοθετηθεί ένα καινούριο 5ετές πρόγραμμα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την Ασφαλή Χρήση του Διαδικτύου, είναι το πρόγραμμα "Safer Internet 2009-2013". Μέσα από το πρόγραμμα αυτό υπάρχει ένας μεγάλος άξονας δράσεων, που απευθύνεται τόσο σε δημόσιους όσο και ιδιωτικούς φορείς. Και ένα μεγάλο μέρος αυτών των δράσεων αφορά στην πρόληψη. Διότι, αν δεν εστιάσουμε στην πρόληψη και στην παιδεία, οικοδομώντας ένα επαρκές και ασφαλές σύστημα, τα προβλήματα τα οποία θα συναντήσουμε θα είναι πολύ έντονα.

Και εδώ θα ήθελα να επισημάνω και στην κυρία Τσίτσικα, ένα θέμα με το οποίο δεν έχουμε ασχοληθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, σχετικά με το πεδίο του εθισμού, όπου ενώ ψάχνουμε πάρα πολύ το θέμα εθισμού των παιδιών και των εφήβων, δεν ψάχνουμε όμως τόσο πολύ το ζήτημα στη μετεφηβικής ηλικία, όπου τουλάχιστον στην Ελλάδα έχω την αίσθηση ότι είναι πολύ πιο κρίσιμο. Γιατί οι πρώτοι οι οποίοι παρουσίασαν ανεξέλεγκτη πρόσβαση στο Διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες μέσω δημοσίων χώρων -όπως τα INTERNET-ΚΑΦΕ- γιατί δεν υπήρχε ακόμα υπολογιστής στο σπίτι, ήταν άτομα αυτής της ηλικιακής φάσης, κυρίως φοιτητές...

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: (Παρέμβαση εκτός μικροφώνου)

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Οι σημερινοί φοιτητές ήταν αυτοί, οι οποίοι πρώτοι είχαν πρόσβαση -ως παιδιά- στα INTERNET-ΚΑΦΕ, όταν αυτά άρχισαν να λειτουργούν στο τέλος της 10ετίας του 1990 και οι γονείς, ας μη γελιόμαστε, ήταν απληροφόρητοι.

Οπότε, εκεί νομίζω ότι έχουμε ένα πολύ ισχυρό πρόβλημα και ίσως θα έπρεπε να δούμε και μία δομή/πλαίσιο/φορέα, από όπου να διαχυθεί πλέον το μήνυμα και έξω από τα σχολεία και στα πανεπιστήμια, αλλά και στους χώρους εργασίας. Μια δομή που να απευθύνεται και σε νέους. Γιατί αυτό το ηλικιακό όριο των 18 δεν ξέρω κατά πόσο στην Ελλάδα τελικά είναι κρίσιμο, σε σχέση με την πρόληψη & αντιμετώπιση του εθισμού αυτού ...

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: (Παρέμβαση εκτός μικροφώνου)

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Απλώς θα πρέπει να βρούμε και ένα μηχανισμό επικοινωνίας.

ΜΟΣΧΟΣ: Τα 18 έτη είναι το ηλικιακό όριο, για το οποίο οι ενήλικες έχουν ευθύνη για κάποιο ανήλικο. Το 18+ μεταθέτει την ευθύνη αυτή για καθένα μας στον εαυτό του.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Ναι, αλλά υπάρχει κι αυτό το όριο της μετεφηβικής ηλικίας, που είναι πολύ κρίσιμο.

ΜΟΣΧΟΣ: Σίγουρα. Γι'αυτό δεν υπάρχει καμία αντίρρηση.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Ευχαριστούμε πολύ για την προσοχή σας, και για όποια διευκρίνιση χρειαστείτε, μπορείτε να πάρετε τα στοιχεία επικοινωνίας μας και να είμαστε σε μία επαφή.

ΜΟΣΧΟΣ: Μήπως εκτός από την πρόταση για το ΕΣΡ έχετε και κάποιες ιδέες για το πώς μπορεί να χρηματοδοτήσει κανένας τέτοιες εκστρατείες;

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Κοιτάξτε να δείτε, η δράση που σας προανέφερα για το «Safer Internet 2009-2013», & όλο αυτό το πρόγραμμα το οποίο θα στηθεί, περιλαμβάνει τέσσερις άξονες δράσεων. Ο ένας είναι ο άξονας της πρόληψης, και εκεί υποθέτουμε ότι θα

μπορούν να ενταχθούν πολλές δράσεις επικοινωνίας. Βέβαια, θα έχουμε περισσότερες πληροφορίες να σας δώσουμε στις αρχές του έτους 2009 -οπότε και θα έχει πλέον υιοθετηθεί το Πρόγραμμα αυτό- για να είμαστε σίγουροι ότι δεν θα έχουμε καμία «έκπτωση» στα προαναγγελθέντα -που δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση, μια και βρισκόμαστε πλέον στα τελευταία στάδια της υιοθέτησής του. Τότε θα μπορούμε να σας κάνουμε μια ενδελεχή ενημέρωση επί του Προγράμματος.

ΜΟΣΧΟΣ: Εάν, λοιπόν, μιλούμε για ένα επόμενο βήμα προβληματισμού, που μας έφερε κοντά εδώ, ελπίζω ότι θα έχουμε μία διαδικτυακή επικοινωνία μεταξύ όλων μας στη συνέχεια. Πιθανή θα είναι και η παραγωγή τέτοιων κοινωνικών μηνυμάτων.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Ναι, δηλαδή ο κάθε φορέας από μόνος του πρέπει να μπορέσει να εξασφαλίσει κάποια χρήματα από το Πρόγραμμα αυτό, έτσι ώστε να παραχθούν κάποια κοινωνικά μηνύματα -ίσως κεντρικά- και να διανεμηθούν, και από εκεί και πέρα μπορούμε να αναλάβουμε εμείς, το πώς αυτά θα προβληθούν χωρίς κόστος.

ΜΟΣΧΟΣ: Κυρία Σαμαρά, παρακαλώ...

ΣΑΜΑΡΑ: Επιτρέψτε μου να σας ενημερώσω σχετικά -γιατί εγώ είμαι στο Πρόγραμμα αυτό για τα έτη 2009-2010- ότι το συμβόλαιο έχει ήδη υπογραφεί, γιατί το Δίκτυο και η INSAFE συνεχίζουν για το 2009-2010, και επίσης ότι υπάρχει -δεν ξέρω αν το γνωρίζετε- και το Δίκτυο INHOPE, το οποίου σκοπός είναι η κατάθεση και χειρισμός καταγγελιών για ύποπτες ιστοσελίδες. Το παγκόσμιο αυτό Δίκτυο αφορά σε καταγγελίες για ύποπτες παράνομες ή/και ρατσιστικές ιστοσελίδων ανά τον κόσμο. Συνεργάζεται με Europol & Interpol, και φυσικά στην Ελλάδα με την ομάδα δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος του κ. Σφακιανάκη, στην ΓΑΔΑ.

Εμείς, λοιπόν, για την περίοδο 2009-2010, έχουμε ήδη προβλέψει μονόλεπτα ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μηνύματα, και μάλιστα το ΕΣΡ μας έδωσε και δυο μήνες «αέρα», γιατί στείλαμε όλα τα κοινωνικά μηνύματα και τα παίξανε τα μεγάλα κανάλια από Ιούνιο ως Αύγουστο του 2008. Οπότε, υπάρχει ήδη πρόβλεψη και μέσα στην διετία 2009-2010, γιατί έχουμε και την ΕΡΤ μαζί μας, που κάνει την παραγωγή πολλών τέτοιων κοινωνικών μηνυμάτων. Παράγουμε, φυσικά, και εμείς δικά μας κοινωνικά μηνύματα/σποτάκια και τα διακινούμε, τόσο μέσα από τη ΝΕΤ, την ΕΡΤ και το ΕΡΤ World για το εξωτερικό, για να το βλέπουν και οι ομογενείς, όσο και μέσω του ΕΣΡ όπου μπορούμε.

Και κάνει τώρα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα βιντεάκι, το οποίο θα παρουσιασθεί στον τηλεοπτικό «αέρα» την ημέρα εορτασμού του Ασφαλούς Διαδικτύου. Πρόκειται για ένα βίντεο, το οποίο θα παίζεται το ίδιο και στις 27 χώρες της ΕΕ, και που πιθανότατα θα ταξιδέψει και στην Κορέα, Σιγκαπούρη, Καναδά, ΗΠΑ και Αυστραλία, δηλ. παντού.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Να μην σας κουράσω και εγώ πολύ... το πρόβλημα βασικά είναι η πληροφορική και η κοινωνία, όπου το υπόβαθρο εντοπίζεται στην ηλεκτρονική παιδεία. Η ηλεκτρονική παιδεία βέβαια, έχει ήδη ξεκινήσει από το 1993, με όλα όσα ειπώθηκαν από τους παρευρισκόμενους της ΟΛΜΕ για τα μαθήματα του INTERNET, κ.λπ. Δεν μας απασχολεί αυτά, όμως, αυτή τη στιγμή. Προχωρώ, λοιπόν, κατευθείαν στις προτάσεις, επισημαίνοντας ότι η Ομάδα Δράσης για την ψηφιακή ασφάλεια έχει χωρίσει -έχω μάλιστα μαζί μου το αντίστοιχο έντυπο, φαντάζομαι το έχετε δει οι περισσότεροι από εσάς- τις ηλικιακές ομάδες σε παιδιά ηλικίας 5-7, 8-12, 13-17. Ίσως αυτό θα ήταν ένα πρώτο κομμάτι για το θέμα του INTERNET.

Το Διαδίκτυο, ίσως να πρέπει να χωριστεί όχι σαν INTERNET-ΚΑΦΕ, αλλά σαν υπηρεσίες Διαδικτύου για τους μεγάλους και Gaming για τα παιδιά, όπου στο Gaming να έχει παιχνίδια, τα οποία να είναι ηλικιακά και αναπτυξιακά αποδεκτά, ανάλογα με την ηλικία του παιδιού που μπαίνει στον υπολογιστή του INTERNET-ΚΑΦΕ.

ΜΟΣΧΟΣ: Για να καταλάβω, η πρότασή σας έχει σχέση με τη χρήση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, δηλ. να υπάρχει ήδη μία προ-επιλογή παιχνιδιών.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Να υπάρχει μία βάση δεδομένων, που να είναι αποδεκτή για την συγκεκριμένη ηλικία. Και το πρόβλημα ξεκινάει από το καλοκαίρι, γιατί συνήθως τα καλοκαίρια αφήνουμε τα παιδιά μας πιο ελεύθερα, με αποτέλεσμα να αναρωτιέται συχνά ο γονιός «πού πήγε το παιδί;» Ακόμη και στα χωριά μας, όπου όλοι μας αφήνουμε τα παιδιά πιο χαλαρά, το παιδί μας είναι συνήθως δίπλα στο INTERNET ΚΑΦΕ και «παίζει». Τι παίζει, όμως, δεν ξέρουμε και είναι δίπλα ο μεγάλος, ο μαντράχαλος ή ο «καμένος» όπως λένε τα ίδια τα παιδιά. Όσοι έχετε παιδιά σε αυτή την ηλικία όπως κι εγώ, καταλαβαίνετε τι εκλαμβάνεται ως «καμένος». Οπότε καταλαβαίνουμε τι μπορεί να γίνεται εκεί μέσα.

Εν τω μεταξύ, τα παιδιά μας διαθέτουν γνώσεις πληροφορικής και νέων τεχνολογιών, πολύ καλύτερες από εμάς τους γονείς. Σας αναφέρω ότι ήρθε μία φορά ο γιος μου στο Τμήμα μου, που είναι Μηχανικών Υπολογιστών και μου είπε «αυτοί είναι άσχετοι! Υπάρχει ένα πρόγραμμα, το kill-logger, που σπάει όλους τους κωδικούς, και έτσι βρίσκεις τα πάντα και αντιγράφεις τον άλλον». Εγώ δεν είχα ιδέα και έμεινα κυριολεκτικά άφωνος, ενώ εκείνος ήξερε πού θα το βρει, επίσης ζήτησε από τους φοιτητές μου να του δώσουν Πρόγραμμα παρόμοιο, που να έχουν κάνει κ.λπ.

Για τις προτάσεις, όμως, νομίζω το πιο σημαντικό ίσως είναι αυτό που σας ανέφερα σχετικά με το GAMING, να είναι ξεχωριστό από το INTERNET-ΚΑΦΕ. Το INTERNET στο κατάστημα πρέπει να είναι για τους μεγάλους, που δεν μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα τι κάνουν. Και για τα παιδιά, επειδή βασικά παίζουν μόνο παιχνίδια, -ή θέλουμε να παίζουν μόνο παιχνίδια στο καφέ- πρέπει να υπάρχει μια τέτοια κατηγορία εγκεκριμένων/approved παιχνιδιών, στα οποία να μπορούν να έχουν πρόσβαση.

ΜΟΣΧΟΣ: Όταν αναφέρεστε στα παιδιά, ποια ηλικία εννοείτε;

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Δέχομαι την πρόταση για την ηλικιακή κατηγοριοποίηση των ομάδων 5-7, 8-12, 13-17. Να έχουν δηλαδή τα παιδιά των ομάδων αυτών και κοινά ενδιαφέροντα.

ΜΟΣΧΟΣ: Όμως η ηλικιακή ομάδα των 13-17, εκτός από παιχνίδια, ενδιαφέρεται και για το chatting/την ηλεκτρονική επικοινωνία, μέσω κοινωνικής δικτύωσης...

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Για το chatting δεν θα πάνε στο INTERNET-ΚΑΦΕ, αυτό κατάλαβα εγώ και από την συζήτηση εδώ, και ο δικός μου γιος «παίζει» & επικοινωνεί μόνο από το σπίτι, με τα καινούρια broadband/ευρυζωνικά δίκτυα. Σχεδόν όλοι είναι, πλέον, οικιακά δικτυωμένοι. Παιδιά και ενήλικες, ο ένας δίπλα στον άλλον με τους φορητούς Η/Υ στα πόδια, δεν σκέφτονται καθόλου πλέον την ακτινοβολία που «απορροφούν». Έχετε ακούσει φαντάζομαι, αν και είναι εκτός θέματος, ότι αυτό που μετράει είναι το παλμικό σήμα που παίρνουμε. Γιατί το παλμικό διασπάται σε πολλές αρμονικές κι αυτό είναι το χειρότερο. Κανένα παιδί δεν το έχει γνωρίζει στην ουσία του αυτό το θέμα του ασύρματου δικτύου. Εμείς θα το μελετήσουμε πάντως. Ευχαριστώ.

ΜΟΣΧΟΣ: Ο κ. Χαραμής.

ΧΑΡΑΜΗΣ: Από το Κέντρο Μελετών της ΟΛΜΕ. Κάνω καταρχάς ένα πρόλογο -σε όσα είπε η κυρία Γλαρέντζου- και λέω ότι οφείλουμε

πραγματικά να συγχαρούμε το *Συνήγορο του Παιδιού* για την πρωτοβουλία του αυτή, που έρχεται να καλύψει έναν ιδιαίτερα νευραλγικό πλέον τομέα της καθημερινότητας των παιδιών (και των ενηλίκων).

Προσθέτω, επίσης, ότι εκείνο που αφορά ένα διαφορετικό στοιχείο του υπό συζήτηση θέματος, είναι ο χώρος, τα πρόσωπα και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το INTERNET. Δηλαδή, δεν κάνει τη διαφορά το αν λειτουργεί κανείς το INTERNET/Διαδίκτυο στο σπίτι του, το σχολείο, ή οπουδήποτε αλλού, αλλά το ότι στα INTERNET-ΚΑΦΕ υπάρχει ένας συγκεκριμένος χώρος και, ο συνδυασμός αυτός της παροχής της σύνδεσης στο INTERNET με το χώρο, το περιβάλλον, τα πρόσωπα και τις συνθήκες, είναι αυτός που πρέπει να αποτελέσει τον πυρήνα του ενδιαφέροντός μας.

Και πάνω σε αυτό όσα ήδη ειπώθηκαν και πιο συγκεκριμένα οι προτάσεις του *Συνηγόρου του Παιδιού*, εμάς μας βρίσκουν σύμφωνους.

Θα ήθελα επίσης -συμπληρώνοντας αυτές τις προτάσεις- να πω ότι κάποτε είχαμε κάνει μία Μελέτη και πρόταση ταυτόχρονα, να εισαχθεί και στην ελληνική εκπαίδευση, η εκπαίδευση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης -δηλ. το λεγόμενο Media Education. Και μάλιστα είχαμε προτείνει να μην είναι απλώς και μόνο ένα χωριστό μάθημα -γεγονός που ήδη συμβαίνει σε πάρα πολλές χώρες, ιδιαίτερα με την πρωτοβουλία της UNESCO και των συνεργατών της-, αλλά ταυτόχρονα να διαχέεται και σε όλα τα μαθήματα, π.χ. μέσα από την γλώσσα, την πληροφορική όπως προαναφέρθηκε κ.λπ.

Επομένως, μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα υπήρχε και ειδική αναφορά -σε όλα τα συναφή μαθήματα- και για τα INTERNET-ΚΑΦΕ, τις

υπηρεσίες, αλλά και τους κινδύνους με τους οποίους συνδέονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες τους για τους ανήλικους.

Επίσης, επειδή άκουσα με προσοχή τα ερευνητικά πορίσματα που, όντως, μας ενδιαφέρουν, θα θέλαμε να έχουμε και το «σώμα» της έρευνας αυτής. Θέλω, επίσης, να πω ότι -εγώ προσωπικά- βλέπω με μία μικρή επιφύλαξη μόνο ένα σημείο, το ότι πολλές φορές μεταφέρεται μία ορολογία από ένα τομέα σε άλλον. Και μάλιστα επειδή αυτή η ορολογία είναι εξαιρετικά φορτισμένη, για παράδειγμα ο όρος «εξάρτηση» κ.λπ., που μπορεί να δημιουργήσει μία ανακριβή εικόνα των διαστάσεων του προβλήματος, μία εικόνα εννοιολογικά μεταφερόμενη από το πεδίο της χρήσης ουσιών στη χρήση του Διαδικτύου, που ενέχει κάποιες φορές το στοιχείο της υπερβολής, οπωσδήποτε όμως την υπέρβαση της πραγματικότητας. Αυτό, λοιπόν, νομίζω ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί με μεγάλη προσοχή. Ευχαριστώ.

ΜΟΣΧΟΣ: Ξέρω ότι ο «ηθικός πανικός» σας απασχολεί, και καλά κάνετε... ο επόμενος παρακαλώ.

ΠΑΥΛΙΚΑΚΗΣ: Γιώργος Παυλικάκης, είμαι από την ΕΚΠΟΙΖΩ, την Ένωση Καταναλωτών Ποιότητας Ζωής. Συμφωνούμε βέβαια στα έξι σημεία-προτάσεις του Συνηγόρου του Παιδιού, με ένα ερωτηματικό δικό μου στο πρώτο σημείο, όσον αφορά την έγκριση των γονέων - χωρίς βέβαια να είμαι αντίθετος- προβληματίζομαι, λοιπόν, για τα παιδιά που φιλοξενούνται σε ιδρύματα τα οποία όπως είπε η κυρία Πανταζή, δεν μπορούν να πάρουν με ευκολία τέτοια έγκριση. Ή και για κάποια παιδιά προβληματικών/δυσλειτουργικών οικογενειών, τα οποία δεν παίρνουν τέτοια έγκριση. Αυτομάτως αυτά τα παιδιά αποκλείονται, όταν σε άλλα η πρόσβαση στα καταστήματα αυτά επιτρέπεται, λόγω έγκρισης γονέων. Δεν ξέρω αν είναι καλό ή κακό που αποκλείονται, αποκλείονται όμως όταν σε άλλα επιτρέπεται η πρόσβαση...

Επίσης, θα επιμείνω λίγο και στη διαδικασία πιστοποίησης των ιντερνέτ-καφέ, που είναι κάτι πολύ σημαντικό να υλοποιηθεί. Στις δικές μας προτάσεις περιλαμβανόταν και αυτή, της εξαρχής δυνατότητας να υπάρχει μέσα στο κάθε τέτοιο κατάστημα χωριστός χώρος για ενήλικες και ανήλικους. Άρα θα πρέπει να υπάρχει με σαφήνεια μέσα στα κριτήρια πιστοποίησης, η πρόβλεψη ειδικής σήμανσης του χώρου αυτού, με ειδικές επιγραφές όπου θα επισημαίνεται πού θα πρέπει να εστιάζεται η προσοχή των παιδιών, σε ποιους χώρους θα έχουν πρόσβαση, σε ποιους διαδικτυακούς «φίλους» και αγνώστους δεν θα πρέπει να δίνουν στοιχεία τους, κ.λπ. Και εφόσον τεχνικά μπορεί να γίνει, όπως π.χ. το μήνυμα «έχετε τόσο χρόνο πρόσβασης στο Διαδίκτυο», να εμφανίζεται και ένα αντίστοιχο μήνυμα «μην δίνετε τα στοιχεία σας σε οποιονδήποτε, μην λέτε το πραγματικό σας όνομα, μην επικοινωνείτε με αγνώστους» κ.λπ. Πιστεύω ότι τεχνικά, ίσως, μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Οπότε αν το παιδί βλέπει συνέχεια τέτοιες προειδοποιητικές επισημάνσεις, αυτό αποτελεί τουλάχιστον μια ακόμα «δικλείδα ασφαλείας».

Όσον αφορά στον έλεγχο, βέβαια πρέπει πρώτα-πρώτα να θεσμοθετηθεί το ανάλογο νομοθετικό πλαίσιο, που να ξεκαθαρίζει την έννοια της αδειοδότησης αυτών των καταστημάτων. Να υπάρχει ξεκάθαρος τρόπος αδειοδότησης και από εκεί και πέρα φυσικά τον έλεγχο τους θα τον έχουν οι αρμόδιες αρχές -η αστυνομία θα είναι αυτή, το υπουργείο θα είναι αυτό- δεν ξέρω ποιες ακριβώς.

Έτσι θα ελέγχεται και θα οριοθετείται πρώτα-πρώτα, αν τηρούνται οι στοιχειώδεις συνθήκες υγιεινής, να απαγορεύεται το κάπνισμα, τα οινοπνευματώδη ποτά κ.λπ. -που είναι αυτονόητα- και οι ειδικές κατηγορίες, όπως το τι φίλτρα

προστασίας υπάρχουν, πώς και από ποιον/ους γίνεται ο έλεγχος, πού ακριβώς έχουν πρόσβαση οι ανήλικοι κ.α.

Και τέλος, να αναφερθώ στο θέμα της παιδείας, γιατί όλα είναι θέμα παιδείας τελικά, και πρέπει να γίνει ενημέρωση ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς.

Μπορεί μετά από αυτές τις συναντήσεις που έχουμε, και υπό το συντονισμό του Συνηγόρου του Παιδιού, να βγει ένα φυλλάδιο με Οδηγίες προς γονείς και μαθητές και, μέσω του μηχανισμού του Υπουργείου Παιδείας αυτό να διανεμηθεί σε όλα τα σχολεία.

Υπάρχουν και οι υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας και Αγωγής Καταναλωτή στις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι μπορούν να βοηθήσουν στην ενημέρωση και διακίνηση αυτού του υλικού, αλλά και με ειδικά σεμινάρια, γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό να εκπαιδεύσουμε πρώτα απ' όλα το γονιό.

Σχετικά με τα ραδιοτηλεοπτικά κοινωνικά μηνύματα, νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο -αν μπορούσαμε- να έχουμε τη συνδρομή/συνεργασία του ΕΣΡ, για τη διεξαγωγή σχετικής πανελλαδικής εκστρατείας -αν βρεθεί και χρηματοδότηση, ίσως, με το καινούριο κοινοτικό πλαίσιο ΕΣΠΑ- έτσι ώστε να μπούμε σε κάποια Προγράμματα, από όπου θα βρούμε χρήματα για τις επιμέρους δράσεις της.

Δεν θέλω να σας κουράσω άλλο, γιατί πρέπει να πάρουν το λόγο τους και οι υπόλοιποι. Ευχαριστώ.

ΤΟΚΑΣ: Θέλω να κάνω μία παρατήρηση σε όλο αυτό. Έχουμε δει την τελευταία 10ετία, μία τεράστια ανάπτυξη της τεχνολογίας, η οποία και συνεχίζεται. Αυτό που σήμερα θεωρούμε κίνδυνο, όπως δηλαδή την ανώνυμη συνομιλία ενός οποιουδήποτε ατόμου με ένα άλλο σε ένα chat-room, αυτό σε λίγο πιστεύω θα εκλείψει. Σε

λίγο θα έχουμε «βιντεο-τηλεδιασκέψεις». Ήδη έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται.

Σε λίγο δεν θα έχουμε το θέμα του ανώνυμου που επιχειρεί να επικοινωνήσει μαζί μας. Θα βλέπουμε τον άλλον απέναντί μας, μέσω της οθόνης του Η/Υ και των εργαλείων της τεχνολογίας. Ήδη έχουν ξεκινήσει αυτές οι εφαρμογές. Με άλλα λόγια, ίσως, μας έχει ήδη ξεπεράσει η τεχνολογία, ακόμα και στους κινδύνους, τους οποίους προσπαθούμε να καλύψουμε, δηλαδή να προστατέψουμε τα παιδιά μας. Μόνο αυτή την παρατήρηση είχα να κάνω.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε... ο επόμενος παρακαλώ...

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Σχετικά με αυτό που είπατε για την έκδοση φυλλαδίου με Οδηγίες & συμβουλές προς τα παιδιά και τους γονείς, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Προστασίας και Ασφάλεια (ΕΔΠΑ), που εδρεύει στο Ηράκλειο της Κρήτης, μόλις έβγαλε μία πρόσφατη έρευνα τον Σεπτέμβριο του 2008, όπου αναφέρεται σε συμβουλές προς γονείς και παιδιά για την ασφαλή πλοήγηση στους ψηφιακούς κόσμους, και είναι διαθέσιμη από το Διαδίκτυο, και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Ναι, αλλά αυτό πρέπει να κυκλοφορήσει στα σχολεία μέσω του Υπουργείου Παιδείας. Αν πάει έτσι από έναν οργανισμό σε άλλο, δεν θα περάσει στα σχολεία.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Το γνωρίζουμε αυτό.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Είναι ο νόμος και η γραφειοκρατία που πρέπει να ξεπεραστεί.

ΜΟΣΧΟΣ: Αυτές οι προσπάθειες γίνονται χρόνια τώρα και είναι τεράστια τα ζητήματα που είναι ανοικτά εδώ, όχι μόνο για τα παιδιά, αλλά και τους γονείς.

ΦΕΡΕΤΗ: Ειρήνη Φερέτη λέγομαι, είμαι εγκληματολόγος στο Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, ασχολούμαι με θέματα παραβίασης των δικαιωμάτων των παιδιών. Εδώ σήμερα ήρθα -σας ομολογώ- από

ένα ενημερωτικό δημοσίευμα της *Ελευθεροτυπίας* και μια σύντομη συνομιλία με τον κ. Μόσχο, γιατί ο γιος μου έχει μπει τις τελευταίες εβδομάδες ως μαθητής της Β' Γυμνασίου στην απαίτηση ότι κάθε Παρασκευή μετά το σχολείο 2-4μμ θα πηγαίνει με τους φίλους του στην πλατεία, στα Goody's και στο INTERNET-ΚΑΦΕ.

Αυτό λόγω και «επαγγελματικής» διαστροφής εμένα με έχει προβληματίσει. Θεωρώ την πρωτοβουλία του *Συνηγόρου του Παιδιού* άριστη, και άκουσα πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Η επιλογή για τη συνεργασία με όλους αυτούς τους φορείς είναι εξαιρετική.

Εγώ θα ήθελα το σημείο #6 των προτάσεων, να προηγηθεί, γιατί τα άλλα θα χρειαστούν χρόνο και πιστεύω ότι οι γονείς έχουν άγνοια. Εγώ που μιλώ με τις άλλες μητέρες, μου λένε «τι θα πάθουν; αφού όλα μαζί θα είναι».

Εμένα με απασχολεί το πού θα είναι το παιδί μου, αν και χαίρομαι που είναι και αυτό πλέον μία μορφή διασκέδασης. Συμφωνώ απόλυτα ότι τα παιδιά πάνε εκεί για να δείξουν τις δεξιότητές τους, και για να βγουν, επειδή μεγάλωσαν. Ο γιος μου είπε «μαμά είναι κοινωνικός status! αν δεν πάω, δεν θα με εκτιμούν μέσα στην τάξη».

Από αυτή την πλευρά, πιστεύω ότι η ομαδικότητα είναι από μόνη της μία ασφάλεια. Εμένα όμως με απασχολεί, αν στο συγκεκριμένο INTERNET-ΚΑΦΕ ή σε οποιοδήποτε άλλο, στο οποίο μπορεί να πάει ένα παιδί -όπως και παλιά στα «βιντεοκλάμπ»- υφίσταται ένας χώρος, όπου υπάρχει *παιδική πορνογραφία*, αυτό το «κάτω από το τραπέζι», το *παράνομο*, κ.λπ., και το πώς θα προστατευτεί το παιδί μου.

Πιστεύω ότι η γνώση είναι δύναμη, πολλοί δεν έχουν ιδέα για το τι μπορεί να συμβεί σε έναν χώρο -διακίνηση και ναρκωτικών κ.α.- όπου βρίσκονται τα παιδιά, εκεί «ελκύεται» και η πιθανή εγκληματικότητα σε βάρος τους.

Προσυπογράφω και επαυξάνω, ότι πρέπει -μέσω του σχολείου- να φθάσει σε όλους τους γονείς και τους μαθητές, καταγεγραμμένη με σαφήνεια και κατανοητή για την ηλικία των παιδιών, η πληροφόρηση για τους κινδύνους που υπάρχουν. Όλα τα άλλα, σχετικά με τα φίλτρα, τις γνώσεις κ.λπ., πιστεύω ότι πλέον αρχίζουμε να τα διαχειριζόμαστε.

Εκτός σπιτιού -και όπως θα δείτε πολλοί από σας, και μέσα στο σπίτι- όταν καλείς πέντε φίλους του παιδιού, θα πάνε όλα μαζί εκεί γύρω. Όμως, οι κίνδυνοι εκτός σπιτιού, είναι αυτό που περισσότερο απασχολεί και νομίζω ότι πρέπει να φροντίσουμε.

Και ένα τελευταίο που θέλω να πω, είναι ότι εμένα με ενοχλεί πάρα πολύ όλη αυτή η βία. Δεν ξέρω πού να το πω, πώς να το εκφράσω, αυτή η υπερβολική βία «σκοτώνω, εξοντώνω του ηλεκτρονικού παιχνιδιού, εμένα με ενοχλεί και νομίζω ότι θα μας προβληματίσει πάρα πολύ, στο πως φτιάχνονται/ γαλουχούνται οι μελλοντικοί πολίτες.

ΜΟΣΧΟΣ: Είναι τεράστιο το θέμα της βίας και του περιεχομένου όλων αυτών των παιχνιδιών, αλλά ίσως δεν άπτεται άμεσα της θεματικής της παρούσας συνάντησης.

Παρακαλώ ο επόμενος.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Λίγα λόγια μόνο θα πω.

Όλες οι απόψεις των παρευρισκόντων είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες. Εκπροσωπώ το Ινστιτούτο Καταναλωτών-INKA, όπου το παιδί ανέκαθεν υπήρξε το κέντρο του ενδιαφέροντός μας. Ό,τι δηλαδή είχε και έχει σχέση με την υγεία και τη φροντίδα του παιδιού, σε όλους τους τομείς της ζωής του και, ιδιαίτερα ως καταναλωτή.

Όντως, από τις απόψεις των παρευρισκόντων αναδεικνύεται το θέμα του ηλεκτρονικού αναλφαριθμητισμού των γονέων. Και πιστεύω ότι εμείς σαν INKA, θα μπορέσουμε λόγω της μακράς εμπειρίας

μας και των Δικτύων ενημέρωσης που έχουμε προς τους καταναλωτές, να συμβάλλουμε στην ενημέρωση των γονέων και ουσιαστικά -φτιάχνοντας ένα Οδηγό για τη φροντίδα του Παιδιού στο συγκεκριμένο τομέα- αλλά, κυρίως, στο να γίνει μία ενημέρωση-πληροφόρηση για τα προϊόντα, που καταναλώνει το παιδί. Γιατί, ως γονείς και καταναλωτές, βρισκόμαστε σε μία πλήρη άγνοια. Ο χαρακτηρισμός των παιχνιδιών αυτών, τα οποία τα παιδιά χρησιμοποιούν, και φυσικά η ενημέρωση όπως είπαμε και πριν, είναι το όπλο απέναντι σε όλα αυτά τα προβλήματα.

Θα προσπαθήσουμε, όπως μπορούμε, να συμβάλλουμε σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια, που κάνετε κι εσείς. Οι Εκστρατείες Ενημέρωσης νομίζω ότι είναι το μεγάλο μας προσόν, και θα προσπαθήσουμε να καλύψουμε όσο μπορούμε αυτή τη δραστηριότητα. Ευχαριστώ πολύ.

ΜΟΣΧΟΣ: Ευχαριστούμε κι εμείς για την παρουσία σας και για την συνεργασία.

Κυρία Πάσσιου παρακαλώ...

ΠΑΣΣΙΟΥ: Εγώ ως εκπρόσωπος του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς του Υπουργείου Παιδείας, είμαι σήμερα εδώ για να ακούσω προτάσεις και να σας ενημερώσω, ξεκινώντας με το Συνέδριο μας για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο θα γίνει 22 και 23 Νοεμβρίου 2008. Είναι το 1^ο Συνέδριο του Εθνικού Παρατηρητηρίου, όπου θα υπάρχει και μία ενότητα για τις Νέες Τεχνολογίες. Θα μπορείτε να βρείτε το πρόγραμμα -περίπου σε 10 με 15 ημέρες- αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Νέας Γενιάς, και θα χαρούμε πολύ να σας δούμε εκεί.

Αυτό που θέλω, επίσης, να σας μεταφέρω ως εκπρόσωπος του Παρατηρητηρίου είναι, ότι είμαστε ανοικτοί στις προτάσεις, για να μπορέσουμε να συμβάλλουμε σε ένα καλύτερο συντονισμό, γιατί

αυτός είναι ο ρόλος μας, δηλ. ο συντονισμός δράσεων και ενεργειών, που αφορούν θέματα γύρω από το παιδί και τα Δικαιώματά του, όπως το συγκεκριμένο θέμα, που συζητάμε εδώ σήμερα, έτσι ώστε να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα, γιατί οι συντονισμένες ενέργειες, σίγουρα, έχουν και τα καλύτερα αποτελέσματα.

Αυτό σας μεταφέρω, ως θέση του Παρατηρητηρίου, και είμαι στη διάθεσή σας, και στα γραφεία μας, όπου μπορείτε να με βρείτε και να έχουμε άμεση επαφή. Ευχαριστώ πολύ.

ΜΟΣΧΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε πολύ.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Εκπροσωπώ την Γενική Γραμματεία Καταναλωτή. Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή είναι μια υπηρεσία, που υποδέχεται, ασχολείται & αναλύει πολλά αντικείμενα, που έχουν σχέση με την προστασία των καταναλωτών, και μέσα από αυτά έχουμε ασχοληθεί και με το θέμα προστασίας της ψυχικής υγείας των ανηλίκων, που αφορά στα προϊόντα τα οποία πωλούνται από καταστήματα, δηλ. κατεξοχήν τα βιντεοπαιχνίδια και την ηλικιακή τους κατάταξη.

Εγινε μία νομοθετική ρύθμιση και έχουμε συστήσει μία «Ειδική Επιτροπή Προστασίας Ανηλίκων Καταναλωτών», η οποία θα αξιολογεί τις συναφείς καταγγελίες και θα προτείνει δράσεις, με στόχο την ενημέρωση των νέων καταναλωτών, και την ενημέρωση των γονέων πάνω σε αυτά τα θέματα.

Μέχρι τώρα έχουμε συνεργαστεί και με τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας, με απαντήσεις σε ερωτηματολόγια, κ.λπ. Η νομοθεσία καταρχήν δεν δημιούργησε πρόβλημα, δηλαδή δεν απέτελεσε στόχο να μας πάνε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, γιατί θέσαμε γενικά κριτήρια, είναι ευέλικτη, ενώ επίσης υπάρχει γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής ότι για θέματα πολιτισμού-κουλτούρας, και θέματα που συνάδουν με τα ήθη και τα έθιμα

μιας χώρας, δεν μπορεί να υπάρξει μια ενιαία ρύθμιση σε κοινοτικό επίπεδο.

Θέλω να συγχαρώ το *Συνήγορο του Πολίτη* γι'αυτήν την εκδήλωση. Δεν ήταν μόνο μια ευκαιρία για συζήτηση, αλλά έγιναν και πάρα πολλές εύστοχες προτάσεις -από ανθρώπους που ασχολούνται με το αντικείμενο αυτό και έχουν ιδιαίτερη εξειδίκευση- στις περισσότερες από τις οποίες συμφωνούμε & εμείς.

Βασικά πιστεύουμε ότι το καλύτερό μας όπλο -όπως αναφέρατε όλοι οι προλαλήσαντες- είναι η ενημέρωση και η εκπαίδευση, που κυρίως παρέχεται μέσω του Υπουργείου Παιδείας, αλλά μπορεί να δοθεί και από άλλους φορείς, π.χ. μέσω των Ενώσεων Καταναλωτών, όπως και μέσω των περισσότερων εκπροσώπων και φορέων, που παρευρίσκονται σε αυτή τη Διαβούλευση.

Πιστεύουμε, όμως, ότι αν το δεύτερο βήμα είναι το θέμα της ενημέρωσης, το πρωταρχικό -μετά τη σημερινή διαβούλευση- που ίσως θα πρέπει να το ενεργοποιήσουμε παράλληλα, είναι να υπάρξουν και ορισμένες ρυθμίσεις.

Οι προτάσεις του Συνηγόρου του Παιδιού μας βρίσκουν σύμφωνους, ίσως έχουμε κάποια επιφύλαξη για το θέμα της έγκρισης με υπογραφή των γονέων, φοβούμενοι μήπως εξελιχθεί σε κάποια τυποποιημένη ρουτίνα, η οποία δεν θα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Μας ενδιαφέρει πάρα πολύ & το θέμα της πιστοποίησης. Ένα κριτήριο της πιστοποίησης θα πρέπει να είναι η λειτουργία ενός INTERNET-ΚΑΦΕ, όπου ο/οι υπεύθυνο/οι εποπτείας του χώρου και των δραστηριοτήτων, να επικοινωνούν με τους γονείς τηλεφωνικά, ενημερώνοντάς τους ότι το παιδί τους παραμένει περισσότερες του δέοντες ώρες εκεί, κ.λπ. Αυτά τα κριτήρια είναι πάρα πολύ σημαντικά, τα φίλτρα προστασίας είναι επίσης πολύ σημαντικά, και αυτό που προαναφέρθηκε για την ηλικιακή κατάταξη.

Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρξει ένα αντίστοιχο σύστημα ηλικιακής κατάταξης και στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, που μπορούν να κατεβάζουν τα παιδιά στα INTERNET ΚΑΦΕ.

Βέβαια όπως είπαμε τα ίδια τα παιδιά πρέπει να εκπαιδευτούν, γιατί και στα καταστήματα πηγαίνουν και αγοράζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια που είναι για άλλες ηλικίες. Ίσως κι εκεί θα πρέπει να θεσμοθετηθεί ένας Κώδικας Δεοντολογίας, έτσι ώστε να μην πωλούν σε μικρά παιδιά προϊόντα, που δεν ανταποκρίνονται στην ηλικία και ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη.

Και αν δεν υπάρξει σε σχέση με τις προτεινόμενες από το Συνήγορο του Παιδιού αρχές & κανόνες για το ζήτημα μια σχετική νομοθετική ρύθμιση, ας θεσμοθετηθεί τουλάχιστον ένας δεσμευτικός Κώδικας Ορθής Πρακτικής, τον οποίο θα είναι υποχρεωμένοι να τηρήσουν όλοι οι πάροχοι -αφού, με ιδιαίτερη χαρά, άκουσα και από τη πλευρά της αγοράς και των παρεχομένων υπηρεσιών νέων τεχνολογιών & Διαδικτύου, ότι συμφωνούν, βρίσκοντας θετικές & σκόπιμες αυτές τις προτάσεις.

Τέλος, θα ήθελα να απευθύνω ερώτημα στη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας, για το αν σκέφτονται να πάρουν κάποιες πρωτοβουλίες, σχετικά με το θέμα των αναγκαίων νομοθετικών ρυθμίσεων. Γιατί υπάρχει πολύ ενδιαφέρον και από πλευράς Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή για μία τέτοιου περιεχομένου & στοχοθεσίας συνεργασία.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Εμείς δεν έχουμε ακόμα τη δυνατότητα να ρυθμίσουμε αυτά τα θέματα. Η αρμοδιότητά μας είναι γενικά στα Οπτικοακουστικά, ενώ υπάρχει εκκρεμής ενσωμάτωση της καινούριας Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τις Οπτικοακουστικές Υπηρεσίες. Το Διαδίκτυο φαίνεται, σαφώς, να εξαιρείται και πραγματικά δεν θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμα και το οπτικοακουστικό περιεχόμενο που διαχέεται μέσω του INTERNET,

αντικείμενο ρύθμισης, διότι οι ιστοσελίδες προέρχονται απ'όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα να καθίσταται φύση και θέση αδύνατον να εφαρμοσθεί σε επίπεδο χώρας, μια νομοθεσία για θέμα ή περιεχόμενο, το οποίο ξεκινάει πχ. από τη Νέα Ζηλανδία, περνάει από το Λονδίνο, για να καταλήξει στην Ελλάδα. Μάλλον, θετικά μέτρα ενημέρωσης και συναφείς πρωτοβουλίες χρειαζόμαστε και είμαστε σε θέση να λάβουμε, κατά τον παρόντα χρόνο.

ΜΟΣΧΟΣ: Πάντως, το θέμα της αδειοδότησης των ιντερνέτ-καφέ και των όρων χρήσης του Διαδικτύου από τους ανηλίκους, δεν νομίζω ότι συμπεριλαμβάνεται στο πεδίο των Επικοινωνιών, δεν είναι δικό τους...

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Εμείς μόνο με το περιεχόμενο θα μπορούσαμε να ασχοληθούμε, αλλά και πάλι αυτό είναι θέση και φύση αδύνατον, όπως προανέφερα...

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Συγνώμη μπορώ να ρωτήσω, για το θέμα της υποχρεωτικής ηλικιακής κατάταξης στα ηλεκτρονικά παιχνίδια που «κατεβάζουνε» τα παιδιά από ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο...

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Σε σχέση με την ηλικιακή κατάταξη, αυτή τη στιγμή, υποχρέωση δική μας είναι η ηλικιακή κατάταξη όσον αφορά το οπτικοακουστικό περιεχόμενο, δηλαδή την τηλεόραση και τον κινηματογράφο. Και αυτό ήδη γίνεται. Το ηλεκτρονικό παιχνίδι - το video-game εν πάση περιπτώσει - δεν αποτελεί οπτικοακουστικό πρόγραμμα/προϊόν, με την έννοια ότι απευθύνεται μαζικά σε πολλούς αποδέκτες/χρήστες. Είναι κάτι το οποίο ο εκάστοτε καταναλωτής/χρήστης πρέπει να το αγοράσει, ή να πάει σε ένα INTERNET-ΚΑΦΕ, να ζητήσει πρόσβαση σε αυτό. Αφορά, λοιπόν, μια ατομική επικοινωνία του καθενός χρήστη με το συγκεκριμένο προϊόν, δηλ. μια υπηρεσία. Δεν μπορούμε, λοιπόν, να προχωρήσουμε σε κατάταξη κυριαρχική από το κράτος.

Αυτό το οποίο βλέπουμε ότι αναδεικνύεται και σαν ευρύτερη τάση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή -γιατί έγινε συναφής συζήτηση, μετά τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου σχετικά με την κατάταξη των βιντεοπαιχνιδιών- είναι να υπάρξει μία γενικότερη εφαρμογή του συστήματος PEGI-Pan European Game Information & του PEGI on-line, το οποίο αποτελεί ένα σύστημα αυτοδέσμευσης, που σίγουρα μπορεί να λειτουργήσει. Πολύ δύσκολο να βρεθούν κριτήρια, αφού ακόμα και στα συμβατικά προϊόντα δεν υπάρχουν.

ΜΟΣΧΟΣ: Η κυρία Σαμαρά.

ΣΑΜΑΡΑ: Επιτρέψτε μου για να αναφερθώ και εγώ στο σύστημα PEGI, που μπορεί μεν να αποτελεί «αυτορυθμιστώ», αλλά ο κατασκευαστής του εκάστοτε ηλεκτρονικού παιχνιδιού, όταν αποφασίζει να πει ότι είναι προορίζεται για άτομα ηλικίας 12+ και εμπεριέχει βία, υποχρεούται να «περάσει» από την έγκριση συγκεκριμένης Ευρωπαϊκής επιτροπής/ών, σχετικά με την επιλογή της ηλικιακής σήμανσης και του σχετικού περιεχομένου (12+ και βία).

Υπάρχουν, λοιπόν, και λειτουργούν στο Advisory Board (εντός αυτών των επιτροπών) ανεξάρτητοι φορείς απ' όλες τις χώρες - και από την Ελλάδα- εκπρόσωποι από την Microsoft & τους κατασκευαστές, που συν-αποφασίζουν αν, όντως, ισχύει αυτή η αποδιδόμενη ηλικιακή σήμανση για το συγκεκριμένο παιχνίδι. Αυτή η πρακτική και διαδικασία και το σύστημα PEGI/PEGI on-line ισχύει & στην Ελλάδα, τόσο για τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, όσο και για το on-line περιεχόμενο στο Διαδίκτυο. Για το τελευταίο, λοιπόν, υφίσταται πλέον ο καινούριος χαρακτηρισμός "PEGI on-line" και, είναι ακριβώς ό,τι και το σύστημα PEGI, αλλά για τα on-line/διαδικτυακά παιχνίδια, και στόχος του είναι να προσφέρει, όντως, στους γονείς περισσότερη ενημέρωση, σχετικά με το τι σημαίνει το σύστημα PEGI on-line, αποτελώντας

το άθροισμα του PEGI, που έχει να κάνει με ηλικιακό χαρακτηρισμό και χαρακτηρισμό περιεχομένου, σε σχέση με τα συναφή προϊόντα του Διαδικτύου.

Αρα, αν ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι διαθέσιμο στο Διαδίκτυο, έχει αυτό το σημάκι «PEGI on-line, κ.λπ.», πάει να πει ότι αν μη τι άλλο έχει γίνει, μια πρώτη αυτορύθμιση και χαρακτηρισμός του μέσα από τα κριτήρια του συστήματος PEGI on-line.

ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ: Τα INTERNET-ΚΑΦΕ, όπου έχουν πρόσβαση τα παιδιά, έχουν ένα PEGI on-line στο σύστημά τους;

ΟΜΙΛΗΤΗΣ (ιδιοκτήτης ιντερνέτ-καφέ): Ακολουθούμε ακριβώς αυτό το σύστημα. Δηλαδή υπάρχει σήμανση δίπλα σε κάθε παιχνίδι, ακριβώς η σήμανση του συστήματος PEGI on-line, το οποίο είναι ευρωπαϊκό, και όπως ανέφερε η κ. Σαμαρά εγκεκριμένο από αυτές τις συγκεκριμένες επιτροπές.

ΜΟΣΧΟΣ: Οδεύουμε προς την ολοκλήρωση της σημερινής μας συνάντησης. Μήπως θέλει κάποιος από τους παρευρισκόμενους να προσθέσει κάτι σημαντικό κλείνοντας;

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Εγώ θα ήθελα να κάνω τέσσερις παρατηρήσεις. Η πρώτη παρατήρηση αφορά το σύστημα PEGI on-line: συμφωνούμε απόλυτα και νομίζω ότι πρέπει να ακολουθήσουμε αυτό το σύστημα όσον αφορά την ηλικιακή κατάταξη. Η δεύτερη παρατήρηση αφορά τον επί της ουσίας μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα του συστήματος PEGI on-line: και πρακτικά αναδεικνύεται ότι οι απαγορεύσεις δεν οδηγούν σε λύση. Θα πρέπει να υπάρχει καλή ενημέρωση, για να οδηγηθούμε σε αυτορυθμιστώ. Τέλος, θέλω να πω ότι εντυπωσιάστηκα από το ισπανικό μοντέλο -το οποίο ανέφερε η κ. Σαμαρά- και νομίζω ότι κάτι αντίστοιχο πρέπει να ακολουθήσουμε κι εμείς στην Ελλάδα.

Κλείνοντας, σας ενημερώνουμε ότι θα σας καταθέσουμε και εμείς τις προτάσεις μας σε ηλεκτρονική μορφή.

ΜΟΣΧΟΣ: Εγώ θα ήθελα να σταθώ στο τελευταίο σας σχόλιο και να ζητήσω απ'όλους σας να αφήσετε στη Γραμματεία μας τις ηλεκτρονικές σας διευθύνσεις.

Επίσης, θα ήταν καλό να επικοινωνήσουμε μεταξύ μας -μετά από τη σημερινή συνάντηση- για συγκεκριμένες προτάσεις ή συναφή σχόλια, γιατί στη δική μας στόχευση είναι να μεθοδεύσουμε πια τη συγκέντρωση προτάσεων, τις οποίες και θα απευθύνουμε αρμοδίως προς την Πολιτεία. Επειδή υπάρχει πολύ και υψηλή τεχνογνωσία, για μας σημαντικό είναι να προχωρήσουμε στα επόμενα βήματα, θέτοντας τα υπόψη σας. Είμαστε σε μία περίοδο «ανοικτού» και ουσιαστικού διαλόγου πάνω σε αυτά τα θέματα, αλλά θεωρούμε ότι σαφώς πρέπει να γίνουν περαιτέρω βήματα.

Η άποψή μας αφορά και το σκεπτικό της απορρύθμισης και του κώδικα δεοντολογίας, αλλά και -σε ορισμένα σαφώς ζητήματα- της νομοθετικής ρύθμισης.

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ όλους και όλες για την παρουσία και τη συμμετοχή σας στη σημερινή μας συνάντηση. Ήταν πολύ μεγάλη μας χαρά να σας έχουμε όλους κοντά μας.

Παραμένουμε ανοικτή στην περαιτέρω συνεργασία μας για τα επόμενα βήματα, που πρέπει να γίνουν για το ζήτημα αυτό.

Να είστε όλοι καλά!

ΛΗΞΗ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

Κατάλογος Συμμετεχόντων:

- Υπουργείο Ανάπτυξης - Γενική Γραμματεία Καταναλωτή - Διεύθυνση Τεχνικού Ελέγχου // κ.κ. Αικατερίνη Τσώνη και Νίκη Γεωργίου
- Υπουργείο Δικαιοσύνης // κ. Ειρήνη Πανταζή-Μελίστα, αντιεισαγγελέας εφετών
- Υπουργείο Παιδείας - Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς - Εθνικό Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα του Παιδιού // κ. Αθηνά Πάσσιου, δικηγόρος
- Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης // κ. Ιωάννα Προκάκη
- Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής των Ελλήνων - Βουλευτής Ηλείας, κ. Παναγιώτης Αδρακτάς, Πρόεδρος Επιτροπής
- Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (ΙΟΜ) // κ.κ. Πέπη Καλογήρου, Ειρήνη Ανδριοπούλου
- Νοσοκομείο Παίδων «Π. & Α. Κυριακού» - Β' Παιδιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών - Μονάδα Εφηβικής Υγείας (ΜΕΥ) // Δρ. Άρτεμις Τσίτσικα, παιδίατρος-επιστ.υπεύθυνη ΜΕΥ
- Ελληνικός Κόμβος Ασφαλούς Διαδικτύου-SAFER INTERNET HELLAS // κ. Βερόνικα Σαμαρά, υπεύθυνη προγράμματος
- Ένωση καταναλωτών «η Ποιότητα της Ζωής»-ΕΚΠΟΙΖΩ // κ. Γεώργιος Παυλικάκης
- Νέο Ινστιτούτο Καταναλωτών-«Νέο ΙΝΚΑ» // κα. Παπακυριακού
- Κέντρο Μελετών & Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ-ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. // κ.κ. Χαραμής & Ειρήνη Γλαρέντζου

- Πανελλήνιο Σωματείο Ιδιοκτητών Καταστημάτων Εκμίσθωσης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών & παροχής Υπηρεσιών Internet // κ. Αθανάσιος Ζαχαριάδης
- Σωματείο Τεχνικών Ηλεκτρονικών Παιχνιδιών Ελλάδος (Σ.ΤΕ.ΗΛ.Π.Ε.) // κ. Ρηγόπουλος
- Σωματείο Τεχνικών Ψυχαγωγικών Ηλεκτρονικών Παιχνιδιών Βορείου Ελλάδος // κ. Γεώργιος Τόκας
- Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης και Ψυχοθεραπείας «ΑΘΗΝΑ» // κ. Παναγιώτης Γιαννακόπουλος

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗ ... ΑΡΜΟΙ

Η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στα ίντερνετ καφέ

Προτάσεις του Συνηγούρου του Παιδιού προς συζήτηση

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως *Συνήγορος του Παιδιού*, έχοντας λάβει υπόψη του τις ανησυχίες παιδιών, γονέων, εκπαιδευτικών, ειδικών επιστημόνων και παραγόντων της πολιτικής ζωής σε σχέση με τους κινδύνους και τις επιπτώσεις που συνεπάγεται στην ψυχική και σωματική υγεία των ανηλίκων η χωρίς έλεγχο πρόσβασή τους στα καταστήματα παροχής υπηρεσιών διαδικτύου (*ίντερνετ καφέ*), εισηγείται προς συζήτηση την λήψη μέτρων εκ μέρους της Πολιτείας, με στόχο την προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Συγκεκριμένα, ο *Συνήγορος του Παιδιού* είναι αντίθετος με μια γενική απαγόρευση της πρόσβασης των ανηλίκων στα εν λόγω καταστήματα και χρήσης των υπηρεσιών τους, που -υπό προϋποθέσεις- μπορεί να αξιοποιούνται θετικά για την εκπαίδευση, την ενημέρωση, την επικοινωνία και την ψυχαγωγία τους, ωστόσο κρίνει ότι θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα προστασίας τους, όπως τα παρακάτω, που εκτίθενται κατ' αρχήν προς συζήτηση στην σύσκεψη φορέων της 30.10.2008 :

1. Καθιέρωση της υποχρεωτικής έγγραφης έγκρισης των γονέων / κηδεμόνων των ανηλίκων μικρότερης ηλικίας (κάτω των 14 χρόνων) για την πρόσβαση στα *ίντερνετ καφέ* και χρήση των υπηρεσιών τους.
2. Απαγόρευση της πρόσβασης σε αυτά ανηλίκων (κάτω των 16 χρόνων) κατά τις μεταμεσονύκτιες ώρες.
3. Καθιέρωση συστήματος χρονοχρέωσης για ανηλίκους με μέγιστο χρόνο χρήσης υπηρεσιών την ημέρα.
4. Θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας ελέγχου τήρησης της νομοθεσίας στα καταστήματα *ίντερνετ καφέ*.
5. Καθιέρωση κριτηρίων και διαδικασίας πιστοποίησης καταστημάτων «φιλικών στα παιδιά», με κατάλληλο πλαίσιο και περιβάλλον χρήσης για ανηλίκους (π.χ. με αυτοδέσμευση μέσω κώδικα δεοντολογίας, με χρήση φίλτρων, απαγόρευση καπνίσματος, παρουσία και επίβλεψη από κατάλληλα εκπαιδευμένους ενήλικους κ.ά.)
6. Εκστρατείες ενημέρωσης, ιδίως με τηλεοπτικά & ραδιοφωνικά σποτ, ειδικότερα μάλιστα για την εφαρμογή των μέτρων που θα ληφθούν

Οι συμμετέχοντες στην σύσκεψη καλούνται να τοποθετηθούν επί των παραπάνω προτάσεων, αλλά και να παρουσιάσουν άλλες ενδεχόμενες δικές τους προτάσεις.